ಲಲ್ಲಳ

ಡಿ.ಡಿ.ನಾಗರಾಜ

ಸಿ.ಪಿ. ನಾಗರಾಜ (1945)

ತಾಯಿ : ಲಕ್ಕ್ಮಿದೇವಮ್ಮ, ಮದ್ದೂರು, ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ.

ತಂದೆ : ಪುಟ್ಟೇಗವ್ಡ, ಚೆಕ್ಕೆರೆ, ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ ತಾಲ್ಲೂಕು, ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ

ಓದು : ಎಂ.ಎ., ಪಿಎಚ್.ಡಿ.

ಕೆಲಸ : ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕ
1971–72 ಅರ್‍ಜುನಪುರಿ ಕಾಲೇಜು, ಮದ್ದೂರು, ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ
1972–2003 ಬಾರತಿ ಕಾಲೇಜು, ಕಾಳಮುದ್ದನದೊಡ್ಡಿ,
ಮದ್ದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು, ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ
2006– ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರ, ಮಹಾರಾಣಿ ಲಕ್ಕ್ಮಿ ಅಮ್ಮಣ್ಣಿ ಕಾಲೇಜು,
ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಬರಹ : ನಾಟಕ (ಏಳು)
ಬಾಗೀರತಿ–ಅಂಬೆ–ಹಾವು–ಅಂಗಿಬಟ್ಟೆ–ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ–
ಕಳ್ಳರಿದ್ದಾರೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ–ಹೆಣದ ಹಣ.

ಗದ್ಯ (ಆರು)
ಕರಿಯನ ಪುರಾಣ–ಕನಕನ ಅವ್ವ–ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ರೂವಾರಿ–
ಡಾ. ಬಂದೀಗವ್ಡ–ಆಣೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳು–ಬಯ್ಗುಳ.

ಬಯಗ್ಗುಳ

ಸಿ.ಪಿ. ನಾಗರಾಜ

ನಾಗು ಸ್ಮಾರಕ ಪ್ರಕಾಶನ
75 'ಎ' ಬ್ಲಾಕ್, 5ನೆಯ ಕ್ರಾಸ್
ಕ್ರಿಶ್ಣ ಗಾರ್ಡನ್, ಆರ್.ವಿ. ಕಾಲೇಜು ಪೋಸ್ಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು – 560059

BAYGULA : TIPPANIGALU written by C.P. Nagaraja, ngy7777@gmail.com; Published by : Nagu Smaraka Prakashana, 75 'A' Block, 5th Cross, Krishna Garden, R.V. College Post, Bengaluru - 560 059

Size : Demy 1/8

Pages : xviii + 108 = 126

First Impression : 2014

Copies : 1000

Paper : 70 GSM NS Maplitho

Price : **Rs. 90/-**

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : 2014

ಪ್ರತಿಗಳು : 1000

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ಸಿ.ಪಿ. ನಾಗರಾಜ

ನಾಗು ಸ್ಮಾರಕ ಪ್ರಕಾಶನ

75 'ಎ' ಬ್ಲಾಕ್, 5ನೆಯ ಕ್ರಾಸ್

ಕ್ರಿಷ್ಣ ಗಾರ್ಡನ್, ಆರ್.ವಿ. ಕಾಲೇಜು ಪೋಸ್ಟ್

ಬೆಂಗಳೂರು – 560 059

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ : ಎಂ.ಎಲ್. ಸೋಮವರದ, ಮಂಡ್ಯ
97435 12174

ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ : ಸತ್ಯಕುಮಾರಿ

ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮುದ್ರಣಾಲಯ
LAKSHMI MUDRANALAYA

ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು–18

ದೂರವಾಣಿ: 26613123, 26618752

ಮುನ್ನುಡಿ

ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮಿತ್ರ ಸಿ.ಪಿ. ನಾಗರಾಜ್ ಬಯ್ಗುಳಗಳ ವಲಯಕ್ಕೆ ತಲೆಯಿರಿಸಿ ಮೂರೂವರೆ ದಶಕಗಳು ಕಳೆದಿವೆ. ಒಂದೆಡೆ ಬಯ್ಗುಳ ಗಳನ್ನು ಕೂಡಿ ಹಾಕಲು ನಾಡಿನ ಹಲವು ಊರುಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಯ್ಗುಳಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೆ ಇದ್ದು ಬಯ್ಯುತ್ತಲೇ ಇರುವವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಹಲವಾರು ಗಂಟೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಬಯ್ಗುಳಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಲು ಹತ್ತಾರು ಮೂಲಗಳಿಂದ ಬರಹಗಳನ್ನು ಕೂಡಿ ಹಾಕಿ ಓದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಹುಡುಕಾಟ ಮುಗಿದಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಇರುವ ತಾಳ್ಮೆ ನನಗೆ ಅಚ್ಚರಿ ತಂದಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯನ್ನಾಡುವವರು ಬಯ್ಗುಳ (ಬೈಗುಳ, ಬೆಯ್ಗುಳ, ಬೋಗಳ, ಬೋಗುಳ) ಎಂಬ ಪದರಚನೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಿಳಿವಿನ ಪದನೆರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಬಳಕೆಯ ಪದ ನೆರಿಕೆಗೆ ಈ ಬಯ್ಗುಳಗಳು ಬರುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಎಂದರೇನಾಯ್ತು?... ಯಾರಾದರೂ ಬಯ್ಗುಳಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ನಮಗೆ ಅದು ಬಯ್ಗುಳ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾವೇ ಆ ಪದರಚನೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಮುಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಅಂತಹ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡರೆ ತಾಯಂದಿರು ದುಗುಡಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಬಯ್ಗುಳಗಳು ಕಿವಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದಿಟವಾಗುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು, ನುಡಿಯಲ್ಲಿ, ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಮೈ

ತಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನುಡಿಯನ್ನಾಡುವ ಸಮುದಾಯಗಳು ಕಾಲ ಸರಿದಂತೆ ಬಯ್ಗುಳಗಳೆಂಬ ರಚನೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಪದನೆರಿಕೆಯಿಂದ ಅಳಿಸಿ ಹಾಕಲೂಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಏನಾದರೂ ಕೆಡುಕಾಗಲಿ ಎಂದು ಬಯಸುವ ಬಯ್ಗುಳಗಳು ಹೀಗೆ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಬಣ್ಣಿಸುವ ಮಾದರಿಯ ಬಯ್ಗುಳಗಳ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಸ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

ಕೆಡುಕಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅದನ್ನು ಬಯಸುವ ಬಯ್ಗುಳಗಳ ನುಡಿ ಕಟ್ಟೋಣದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯೊಂದಿದೆ. ಈ ಮಾದರಿಯ ಬಯ್ಗುಳಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಬಗೆಯಲ್ಲೇ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. "ಬಾಯಿಗೆ ಮಣ್ಣಾಕ – ಬರಬಾರದ್ ಬರ – ನೆಗೆದುಬೀಳ" ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಬಯ್ಗುಳಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಪದವು ಅರೆಬರೆಯಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ದಿಟವಾಗಿ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ 'ಅಲಿ' ಎಂಬುದು ಇರುತ್ತದೆ. ನುಡಿಯುವಾಗ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. 'ಅಲಿ' ಎಂದು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿದ ಕೆಲಸ ಪದವು ಮುಂದೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹೋಗಲಿ, ಬರಲಿ, ತಿನ್ನಲಿ, ಕೊಡಲಿ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸ ಪದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಇಂತಹ ರಚನೆಗಳು ಬಯ್ಗುಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇದು ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ರಚನೆಯ ಒಂದು ಚಹರೆ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ.

ಬಯ್ಗುಳಗಳ ತಿರುಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಈ ಹೊತ್ತಗೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಬಯ್ಗುಳಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟು ಕೂಡ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಬಗೆಗಳನ್ನು, ಬಳಸುವವರ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನು, ಯಾರನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಬಯ್ಗುಳಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆಯೋ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಗರಾಜ್ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹೊತ್ತಗೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಹೋಗಿಲ್ಲ.

ಬಯ್ಗುಳಗಳು ಬರಹರೂಪದಲ್ಲಿ ಕತೆಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವು ನಮ್ಮ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಈಗ ಕಳೆದು ಹೋಗಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು, ನಮ್ಮ ನಡಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ, ಆದರೆ ಈಗ ಮರೆಯಾಗಿರುವ ಹಲವಾರು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಟ್ಟು ಅರಿಯಲು ತೊಡಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಈ ಕೂಡಣವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಬಯ್ಗುಳಗಳನ್ನು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯ ದೂರವಿರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ಬಗೆಯಲ್ಲೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ, 'ಅವನಿಗೆ ಕೊಂಚ ಬಯ್ದು ಬುದ್ದಿ ಹೇಳು' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. 'ಬಯ್ಯುವವರು ಬದುಕೋಕೆ ಹೇಳಿದರು' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ಉಬ್ಬಿದರೂ, ಹೊಗಳಿಕೆಯನ್ನು ದೂರವಿರಿಸಬೇಕೆಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೂ ಜನರಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಬಯ್ಗುಳಗಳ ಓದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಗಬೇಕಿದೆ. ನಾಗರಾಜ್ ಅವರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವರ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಬೇರೆಯವರು ಕೂಡ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ

ನಾಲ್ಕು ನುಡಿ

ಈ ಬಯ್ಗುಳ ಪದಗಳ ಗುಚ್ಛ ಅಥವಾ ಪದಕೋಶದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪದಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಮೊದಲು ಬಿತ್ತರಿಸಿದ್ದು 'ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ'ದ ಓದುಗರಿಗೆ. ಅಂದರೆ, ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಅವರ ನಡು ವಿನಿಂದಲೇ ಹೆಕ್ಕಿ, ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಅದರ ಒರಟು ಸೊಗಡಿಗೆ, ಬುದ್ಧಿಯ / ಶಿಕ್ಷಣದ / ಜ್ಞಾನದ ಲೇಪನ ಹಚ್ಚಿ ಮತ್ತೆ ಅವರ ನಡುವೆ ಇಟ್ಟಾಗ, ಮೊದಮೊದಲು, ಓದುಗರು ಇದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸು ಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಯದೇ ಹೋದರು. 'ಇದು ಬೇಡ' ಎಂದರು. 'ಇದು ಬೇಕೇ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ದಿನ ಕಳೆದಂತೆ, 'ಇದು ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಮಾತಲ್ಲ' – 'ನಮ್ಮದು ಇನ್ನೂ ತೀಕ್ಷ್ಣ' – 'ನಮ್ಮ ಸೊಗಡು ಬೇರೆ' – 'ನಮ್ಮ ಭಾಗದ ಬಯ್ಗುಳ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೇ?'– ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಬಯ್ಗುಳ ಪದಗಳೇ ಹಾಗೆ, ಮೊದಲು ನಿರಾಕರಣೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತವೆ, ನಂತರ ಆಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಬಯ್ಗುಳ ಪದಗಳು ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ, ಸಮಾಜದ ಆಳದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವು ನಿರಾಕರಣೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಲೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಳಕೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದಾಚೆಗೆ ಈ ಬಯ್ಗುಳ ಪದಗಳನ್ನು ಅಂಕಣವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದರ ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ತಲೆ ಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಹೋಗಿದ್ದವು.

ಒಬ್ಬ ಓದುಗನನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಮನರಂಜಿಸಬಹುದೇ? – ಓದುಗರಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಸಣ್ಣ ಆಘಾತ ಉಂಟು ಮಾಡಬಹುದೇ? – ಅವರ ತಾಳ್ಮೆಯ, ಸೈರಣೆಯ ಪರಿಧಿಯನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ

ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದೇ – ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆವು. 'ಮನರಂಜನೆ' – 'ಆಘಾತ' ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನಡುವೆ 'ತಾಳ್ಮೆ' ಮತ್ತು 'ಸೈರಣೆ'ಯ ವಿಚಾರ ನನಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾಗಿ ಕಂಡವು.

ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಾವು 'ಏಕಮುಖಿ', 'ಏಕಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಮಾಡಹೊರಟು, ಏಕಧರ್ಮದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಪೊಳ್ಳು ನೈತಿಕ ವಾಗ್ವಾದಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ; ಜೊತೆಗೆ, ನಾವುಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಅಪಾಯಕಾರಿ ನೀತಿಭ್ರಮೆಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ – (a dangerous moral imagining of ourselves) – ಈ ಬಯ್ಗುಳ ಪದಗಳು ನಮ್ಮ ವಿಭಿನ್ನತೆ, ನಮ್ಮ ನಿಜಗುಣ, ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಬೆಳಕಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದು ಒಂದು ಸೋಜಿಗ. ಬಿಗಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತಿಳಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಕೊಂಚ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆವು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಈ ಬಯ್ಗುಳ ಪದಗಳು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಾಣಿಕೆಯಿತ್ತಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬಂದರೆ ಈ ಪ್ರಯೋಗ ಸಾರ್ಥಕ.

ಸುಗತ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಜು
ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು
ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ

ನನ್ನ ನುಡಿ

ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರದಾನ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಸುಗತ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಜು ಅವರು ಬಯ್ಗುಳದ ನುಡಿ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾದ ಪದ-ಪದಕಂತೆ-ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕಿರಿದಾಗಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿ ಒಂದೊಂದು ಬಯ್ಗುಳಕ್ಕೂ ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಬರೆದಿರಲಿಲ್ಲ; ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಬರಹ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸುಗತ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಜು ಅವರೇ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. 2012ರ ಜೂನ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ 2014 ಜನವರಿ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಬಯ್ಗುಳಗಳನ್ನು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಾನು ಕೂಡಿಹಾಕಿದ್ದ ಬಯ್ಗುಳಗಳೊಡನೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಜನಪದರ ಮುಂದೆ ಅವನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳಿ, ಬಯ್ಗುಳದ ಬಳಕೆಯ ನೆಲೆಯ ತಿರುಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬಯ್ಗುಳಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಿರುವ ಆಚರಣೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅನಂತರ ಕನ್ನಡ-ಕನ್ನಡ; ಸಂಸ್ಕೃತ-ಕನ್ನಡ; ಇಂಗ್ಲಿಶ್-ಕನ್ನಡ; ಹಿಂದಿ-ಕನ್ನಡ; ಉರ್ದು-ಕನ್ನಡ; ಇಂಗ್ಲಿಶ್-ಇಂಗ್ಲಿಶ್; ಹಿಂದಿ-ಹಿಂದಿ-ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಪದನೆರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಯ್ಗುಳದ ಪದರೂಪಗಳ ತಿರುಳು ಮತ್ತು ರಚನೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಗುರುತು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು

ಬರೆದು ಗುರುಗಳಾದ ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿತೀಡಿ, ಅವರು ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುರುಗಳ ನೆರವಿನಿಂದಾಗಿ, ನಾನು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಜನಪದರ ಮತ್ತು ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರ ಕೊಡುಗೆ ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡದು.

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದರೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಲು ಗೆಳೆಯರಾದ ಕೂಡ್ಲೂರು ವೆಂಕಟಪ್ಪ, ಕಿರಗಂದೂರಿನ ಲಿಂಗಣ್ಣ ಬಂದುಕಾರ್, ಕಾಳೇಗವ್ಡ ನಾಗವಾರ, ಸೇಡಂ ನಗರದ ಮಹಿಪಾಲ್ ರೆಡ್ಡಿ ಮುನ್ನೂರ್, ಜೇವರ್ಗಿ ಪಟ್ಟಣದ ಶಿವಕವಿ ಹಿರೇಮಟ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ನಗರದ ರಾಜೇಂದ್ರ ಯರನಾಳೆ ಮತ್ತು ಚನ್ನಪಟ್ಟಣದ ಡಾಕ್ಟರ್ ಶ್ರೀದರ್ ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕೂಡ್ಲೂರಿನ ಚಿಟ್ಟೆನಿಂಗಮ್ಮ, ಕಿರಗಂದೂರಿನ ಹೊಂಬೇಗವ್ಡ ಮತ್ತು ಜೋಗಿಗವ್ಡ, ಮೆಣಸಿಗನ ಹಳ್ಳಿಯ ಎಂ.ಬಿ. ರಾಮಕ್ರಿಶ್ಣ ಮತ್ತು ವೆಂಕಟಾಚಲಯ್ಯ, ಬುಗತಗಳ್ಳಿಯ ಪುಟ್ಟಮ್ಮ, ಹೊಸಕೆರೆಯ ಸಿದಿಗತ್ ಉಲ್ಲಾ ಬೇಗ್ ಮತ್ತು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ನಗರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಣ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಪದರಿಂದ ಬಯ್ಗುಳಗಳ ಬಳಕೆಯ ನೆಲೆಯ ತಿರುಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಯ್ಗುಳಗಳಿಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ದೇಶಾಂಶ ಹುಡಗಿ ಅವರ 'ಬೀದರ ಕನ್ನಡ ಕೋಶ'ವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮಯ್ಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆ.ಆರ್. ನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದ ಬಳಿಯ ರಾಂಪುರದ ಬಿ. ರಾಜಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಬಯ್ಗುಳಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಲು ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗೆಳೆಯರಾದ ಆರ್. ಲಕ್ಶ್ಮಿನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಅಕಿಲೇಶ್ ಯಾದವ್ ಅವರ ಜತೆಗೂಡಿ ಹಿಂದಿ–ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ–ಹಿಂದಿ–ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಪದನೆರಿಕೆಗಳನ್ನು ಓದಿ, ಬಯ್ಗುಳಗಳ ತಿರುಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಶಾಲಾಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲಿಶ್, ಹಿಂದಿ, ಉರ್ದು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಹತ್ತಾರು ಮಂದಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ

ದ್ದೇನೆ. ಮಹಾರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಮ್ಮಣ್ಣಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರ ಒಡನಾಟವು ಓದು ಬರಹದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸದಾಕಾಲ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದಿರಲು ನೆರವಾಗಿದೆ. ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಮೊದಲ ಮೂವತ್ತು ಬಯ್ಗುಳಗಳ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ನನ್ನ ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೆ ಮತ್ತು ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಅಂಚೆ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೆನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಓದಿ ನೋಡಿ ಉತ್ತೇಜನದ ನುಡಿಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕಾದ ಅಕ್ಕರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗುರು ಸಮಾನರಾದ ಡಿ.ಎನ್. ಶಂಕರ ಬಟ್ ಅವರ ವಿಚಾರಗಳು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ, ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಗುರುಗಳಾದ ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಅವರ 'ಶಬ್ದಕೋಶ ಪ್ರಪಂಚದ ಅಗ್ನಿಕುಂಡ ಬಯ್ಗುಳಗಳು' (1976) ಎಂಬ ಬರಹವನ್ನು ಓದಿದ ಗಳಿಗೆಯಿಂದ ಬಯ್ಗುಳಗಳತ್ತ ನನ್ನ ಗಮನ ಹರಿಯಿತು. 1986–87ರಲ್ಲಿ ಎಂ.ಫಿಲ್., ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಾದ ಕೆ. ಮರುಳಸಿದ್ದಪ್ಪನವರ ಮತ್ತು 1988–93ರಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ., ಓದಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಬರೆದು, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ 'ಕನ್ನಡ ಬಯ್ಗುಳಗಳ ಅದ್ಯಯನ' ಎಂಬ ಬರಹಕ್ಕೆ 1994ರಲ್ಲಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ., ಪದವಿಯು ದೊರಕಿದೆ.

ಈ ರೀತಿ ಬಯ್ಗುಳದ ಓದುಬರಹಕ್ಕೆ ನೆರವಾದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಎಲ್ಲಾ ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೆ, ಗೆಳೆಯರಿಗೆ, ವಿಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರದಾನ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದವರಿಗೆ, ಪತ್ರಿಕೆಯ ಓದುಗರಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಿ.ಪಿ. ನಾಗರಾಜ

ಬಯ್ಗುಳ

ಯಾವುದೇ ವಸ್ತು / ಸಂಗತಿ / ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ / ನೋಯಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ / ಕೇಡು ತಟ್ಟಲೆಂದು ಶಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಡುವ ನುಡಿಯನ್ನು ಬಯ್ಗುಳವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಟ್ಟ ಮಾತನ್ನಾಡು / ಮೂದಲಿಸು / ಹೀಗಳೆ / ಒರಟಾಗಿ ಹೇಳು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಬಯ್' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, "ಈ ಬಗೆಯಲ್ಲಿರುವುದು" ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಗುಳ್' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಸರಿ 'ಬಯ್ಗುಳ್' ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಜನಪದರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ "ಬಯಿಗಳ್ / ಬಯಿಗುಳ್ / ಬಯ್ಗುಳು / ಬಯ್ಗಳು / ಬಯ್ಗುಳ / ಬೇಗಳ" ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

'ಬಯ್ಗುಳ' ಎಂದ ಕೂಡಲೇ "ಅದು ಕೆಟ್ಟದ್ದು" ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಬಯ್ಯದ / ಬಯ್ಯಿಸಿಕೊಳ್ಳದ / ಇತರರು ಬಳಸುವ ಬಯ್ಗುಳದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬಳಸುವ ಬಯ್ಗುಳದ ನುಡಿ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಅನೇಕ ಬಗೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಬಯ್ಗುಳಗಳ ಮೊತ್ತ ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟಿದ ಕುಟುಂಬದ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಡಾವಳಿಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಅರಿವು, ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದ ಆಗುಹೋಗುಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಯ್ಗುಳದ ಬಳಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ.

ಕುಟುಂಬದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಎಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜಾತಿ–ಮತ–ಲಿಂಗ–ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಹಣಕಾಸಿನ ಬಲ–ಅಕ್ಕರದ ತಿಳಿವು – ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸ. ಯಾವ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಬಯ್ಗುಳಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆಯೋ, ಅಂತಹ ಕುಟುಂಬದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಬಯ್ಗುಳಗಳನ್ನು ಬೇಗ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳು ಆಡಿದ ಬಯ್ಗುಳದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುಪಿತರಾಗಿ ತಂದೆತಾಯಿ ಇಲ್ಲವೇ ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯರು ದಂಡಿಸಿದರೆ / ಗದರಿಸಿದರೆ, ಅಂತಹ ಮಕ್ಕಳು ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಬಳಸಲು ಹಿಂಜರಿಯುತಾರೆ. ಬಯ್ಗುಳಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಡತಡೆಗಳಾಗಲಿ / ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಾಗಲಿ/ ದಂಡನೆಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮಕ್ಕಳು ಬಯ್ಗುಳಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರ ಎಂದರೆ ಜನಸಮುದಾಯಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಹಿಡಿತ ಹಾಗೂ ಸಂಪತ್ತಿನ ಬಲಾಬಲ ಹಾಗೂ ಜಾತಿಮತಗಳ ಅಂತಸ್ತು. ಯಾವ ಸಮಾಜ/ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿಮತಗಳ ಮೇಲು–ಕೀಳು, ಸಂಪತ್ತಿನ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿ ಬಡವ–ಬಲ್ಲಿದರ ನಡುವಣ ದೊಡ್ಡ ಅಂತರ ಮತ್ತು ಗಂಡು–ಹೆಣ್ಣಿನ ತಾರತಮ್ಯ ಇರುತ್ತದೆಯೋ, ಅಂತಹ ಜನಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವಣ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಯ್ಗುಳದ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕುಟುಂಬ / ದುಡಿಮೆಯ ನೆಲೆ / ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನೂರೆಂಟು ಬಗೆಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬಯ್ಗುಳದ ಪದ / ಪದಕಂತೆ / ವಾಕ್ಯಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಬಯ್ಗುಳದ ಬಳಕೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಬಯ್ಗುಳದ ಕೆಲಸ ತರಾವರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಯ್ಗುಳದ ನುಡಿ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಅ) ಕೋಪ ಮತ್ತು ಹತಾಶೆಯನ್ನು ಹೊರಹಾಕುವಾಗ–

ಆ) ಯಾವುದೇ ವಸ್ತು / ಸಂಗತಿ / ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಡೆನುಡಿ ಮತ್ತು ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುವಾಗ / ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವಾಗ–

ಇ) ನಗೆಚಾಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ–

ಈ) ಅಚ್ಚರಿ ಮತ್ತು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಾಗ–

ಉ) ಅಣಕ ಮಾಡುವಾಗ–

ಬಯ್ಗುಳದ ನುಡಿಯನ್ನಾಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬಯ್ಯುವವರ / ಬಯ್ಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರ ಮೊಗದಲ್ಲಿನ ಚಹರೆಗಳು, ಕಣ್ಣಿನ ನೋಟ, ಕಯ್ಗಳ ಆಡುವಿಕೆ, ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ದನಿಯ ಏರಿಳಿತ ಮತ್ತು ಮಯ್ಯಿನ ಚಲನವಲನಗಳು, ಬಯ್ಗುಳದ ಬಳಕೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಮತ್ತು ತಿರುಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ.

ಬಯ್ಗುಳಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ತಿರುಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಮೂರು ಬಗೆಯ ಬಯ್ಗುಳಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

1) ಆರೋಪದ ಬಯ್ಗುಳ :

ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು "ನೀನು ಇಂತಹ ರೂಪ / ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಉಳ್ಳವನು / ಉಳ್ಳವಳು ಇಲ್ಲವೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನೆಲೆಬೆಲೆ ಇಂತಹುದು" ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿ, ಕೀಳುಗೆಯ್ಯುವ ನುಡಿಗಳು.

2) ಶಾಪ ರೂಪದ ಬಯ್ಗುಳ :

ಇತರರಿಗೆ ಸಾವು ನೋವುಗಳು ಉಂಟಾಗಲಿ / ಇತರರ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳು ಹಾಳಾಗಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆಡುವ ನುಡಿಗಳು.

3) ಕಾಮದ ಬಯ್ಗುಳ :

ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಾಮದ ಅಂಗಗಳನ್ನು / ಕಾಮದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಆಡುವ ನುಡಿಗಳು.

ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಆರೋಪದ ಬಯ್ಗುಳ, ಎರಡನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಶಾಪ ರೂಪದ ಬಯ್ಗುಳಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಿವೆ. ಕಾಮದ ಬಯ್ಗುಳಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಬರೆದಿಲ್ಲ.

ಸಿ.ಪಿ. ನಾಗರಾಜ

ಆರೋಪದ ಬಯ್ಗುಳ

1. ಅಂಟ್ ನನ್ಮಗ

ತನ್ನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡದೆ, ದುಡಿದು ಗಳಿಸಿದ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಡುವ ಹಾಗೂ ಹತ್ತಿರದವರಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ನೆರವನ್ನು ನೀಡದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ಅಂಟು' ಎಂದರೆ "ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಕಯ್ಗೆ / ತಗುಲಿದಾಗ ಮಯ್ಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಿಡ್ಡಿನಂತಹ ವಸ್ತು". ಈ ವಸ್ತುವಿನ ಜಿಗುಟುತನವನ್ನೇ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿ, ಈ ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಜೀನತನವುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸನ್ನು "ಅಂಟ್ ಮುಂಡೆ" ಎಂದು ಬಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.

2. ಅಂಡಬಂಡ ನನ್ಮಗ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಆಟ / ಮಾತುಕತೆ / ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸರಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಪ್ಪೆಂದು / ತಪ್ಪಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸರಿಯೆಂದು ಮೊಂಡುತನದಿಂದ ವಾದಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

"ಗೊತ್ತುಗುರಿಯಿಲ್ಲದ ಮಾತು / ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಾಳೆಯಾಗದ ಮಾತು / ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದ್ದು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಅಂಡಬಂಡ್' ಎಂಬ ಪದ ಮರಾಟಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಅಂಡಬಂಡ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡು "ಯಾವುದನ್ನೂ ಒಪ್ಪದೇ, ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ತಂಟೆ ತಕರಾರುಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುವ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

3. ಅಕ್ಲು ಬಡ್ಡತ್ತದ್ದು

ಕುಟುಂಬದ ಇಲ್ಲವೇ ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ, ಯಾರ ಅಂಕೆಶಂಕೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಅಕ್ಕಲು ಎಂದರೆ "ರಾಗಿ / ಬತ್ತದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕುಯ್ದು, ಅರಿಗಳನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ, ಹೊರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಾಗ ಹೊರೆಯಿಂದ ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ

ತೆನೆ". ಈ ರೀತಿ ಹೊರೆಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಪಡದ ಅಕ್ಕಲನ್ನೇ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಈ ಬಯ್ಗುಳ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಬಯ್ಯುವಿಕೆಯ ಮೊನಚನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು "ಬಡ್ಡತ್ತದ್ದು" ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಬಯ್ಗುಳ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

4. ಅಟ್ಟಿಕ್ಕಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಬೊಟ್ಟಿಕ್ಕೊ ನನ್ ಸವ್ತಿ

ಯಾವೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಯ್ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಮಾಡದೆ, ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಮರುಳು ಮಾಡಿ, ಜನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹೆಂಗಸು.

'ಅಟ್ಟಿಕ್ಕು' ಎಂಬ ಪದರೂಪದಲ್ಲಿ 'ಅಡು' ಮತ್ತು 'ಇಕ್ಕು' ಎಂಬ ಪದಗಳಿವೆ. ಅಡು ಎಂದರೆ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಬೇಯಿಸುವುದು / ಮಾಡುವುದು. ಇಕ್ಕು ಎಂದರೆ ಉಣಬಡಿಸುವುದು. 'ಬೊಟ್ಟಿಕ್ಕು / ಬಟ್ಟಿಕ್ಕು' ಎಂಬ ಪದರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೊಟ್ಟು / ಬಟ್ಟು ಮತ್ತು ಇಕ್ಕು ಎಂಬ ಪದಗಳಿವೆ. ಬಟ್ಟು ಎಂದರೆ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಕುಂಕುಮ/ ಚಂದನ / ಈಬೂತಿ / ಕಸ್ತೂರಿ / ಇನ್ನಿತರ ವಸ್ತುಗಳ ಕೂಡಿದ ದುಂಡನೆಯ ಗುರುತು / ತಿಲಕ. 'ಬೊಟ್ಟಿಕ್ಕುವುದು / ಬಟ್ಟಿಕ್ಕುವುದು' ಎಂದರೆ ಊಟ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವವರ ಹಣೆಗೆ ಕಪ್ಪನ್ನಿಟ್ಟು, ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಕೆಡುಕು ತಟ್ಟದಿರಲೆಂದು ಹೇಳುವುದು. 'ಕಪ್ಪು' ಎಂದರೆ ಹಣೆಗೆ ಇಡುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಸಿ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಡಿಸಿದ್ದು, ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಬಟ್ಟನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಉಂಡು ಹೊರ ಬಂದವರು ತಮಗೆ ಬಟ್ಟನ್ನಿಟ್ಟು, ಒಳಿತನ್ನು ಕೋರಿದವಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿಯುಳ್ಳವಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಉಣಬಡಿಸಿದವಳನ್ನಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು ಒಂದೇ ಸೊಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ "ತೋರಿಕೆಯ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು" ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

5. ಅಡಕಸ್ಬಿ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ನಿಪುಣತೆ / ಚತುರತೆ / ಪರಿಶ್ರಮವಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೇ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೂ, ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸದೆ ಹಾಳು ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕೆಲಸ / ಉದ್ಯೋಗ / ಪರಿಶ್ರಮ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಕಸಬ್' ಎಂಬ ಅರಾಬಿಕ್ ಪದಕ್ಕೆ, ಇಲ್ಲವಾಗು / ನಿಂತುಹೋಗು / ತಡೆಯಾಗು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಅಡ್' ಎಂಬ

ಉರ್ದು ನುಡಿಯ ಪದ ಸೇರಿ 'ಅಡ್‌ಕಸಬ್' ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಮಾಡುವವನು / ಮಾಡುವವಳು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಇ' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಅಡ್‌ಕಸಬಿ' ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ 'ಅಡಕಸ್ಬಿ / ಅಡಕಸ್ವಿ' ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಅರಾಬಿಕ್ ಪದ 'ಕಸಬ್' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಸೂಳೆಗಾರಿಕೆ' ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತಿರುಳಿದೆ.

6. ಅಡ್ಜಂಬ್ರದ ಬಡ್ಡತ್ತದ್ದು

ಮಾಡಲೆಂದು ಕಯ್ಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೊನೆತನಕ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸದೆ, ನಡುವೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ, ಅದನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡದಿರುವ ಹಾಗೂ ತಾನು ಮಾಡುವ ಯಾವ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ಜಂಬರ' ಎಂದರೆ ಕೆಲಸ. ಇದು 'ಅಡ್ಡ' ಎಂಬ ಪದದ ಜತೆಗೂಡಿ 'ಅಡ್ಜಂಬ್ರ' ಎಂದು ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಬಯ್ಯುವಿಕೆಯ ಮೊನಚನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲೆಂದು "ಸೂಳೆಯ ಮಗ" ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಬಡ್ಡತ್ತದ್ದು' ಎಂಬ ಬಯ್ಗುಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

7. ಅಡ್ಮೋರೆ ಬಡ್ಡಿಮಗ

ನಾಲ್ಕಾರು ಮಂದಿ ಜತೆಗೂಡಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದಾಗ, ಅದನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವ / ಅದಕ್ಕೆ ತಡೆಯೊಡ್ಡುವ / ಅವರೊಡನೆ ಕಯ್ ಜೋಡಿಸದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ದಿನನಿತ್ಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ಒಲವಿನಿಂದ ಕಾಣದೆ, ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ನುಡಿಯನ್ನಾಡದೆ, ಬೇರೊಂದು ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಮೋರೆಯನ್ನು (ಮುಕ / ಮೊಗ) ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಬಯ್ಯುವಿಕೆಯ ಮೊನಚನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲೆಂದು "**ಬಡ್ಡಿಮಗ – ಸೂಳೆಮಗ – ಮುಂಡೆಮಗ**" ಮುಂತಾದ ಪದಗಳನ್ನು ಜತೆಗೂಡಿಸಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

8. ಅನ್ಕ

ರುಚಿರುಚಿಯಾದ ತಿಂಡಿತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿರಬೇಕೆಂಬ ಬಾಯ್ ಚಪಲವುಳ್ಳವನು ಹಾಗೂ ತಿನ್ನುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸುವವನು.

'ಹನಿಕು' ಎಂಬ ಪದದಿಂದ 'ಅನ್ಕ' ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದೆ. ಹನಿಕು ಎಂದರೆ "ಹನಿಯಾಗಿ ಬೀಳುವುದು, ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುವುದು. "ಬೆಳಗಾನ ಮಳೆ ಹನುಕುತ್ಲೇ ಇತ್ತು" ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. "ಅನ್ಕನ ಪಂಕ್ತೀಲಿರಬೇಕು" ಎಂಬ ಗಾದೆಯೊಂದು ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಊಟತಿಂಡಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಕ ತನಗೆ ಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಚಿಕೆ ಸಂಕೋಚಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿ ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರಿಗೂ ಅವೆಲ್ಲವೂ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಗುಣವುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸನ್ನು 'ಅನ್ಕಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

9. ಅನ್ನ ತಿಂದ್ಮನೆ ಗಳ ಎಣ್ಸು ನನ್ಮಕ್ಕು

ಸಂಕಟವಿದ್ದಾಗ ಪಡೆದ ನೆರವನ್ನು ಮರೆತು, ನೆರವು ನೀಡಿದವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಅಳೆಯಲು ತೊಡಗುವ ಕೆಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ 'ಗಳ ಎಣಿಸು' ಎಂಬ ನುಡಿಗಟ್ಟು ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ "ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಅಳೆಯುವುದು" ಎಂಬ ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ನಾಡ ಹೆಂಚಿನ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಂಚುಗಳನ್ನು ಹೊದಿಸುವ ಸೂರಿಗೆ ಮರದ ತೊಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬಿದಿರಿನ ಗಳಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಿರಿವಂತರಾದವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗಳಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಒಂದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಜತೆಗೂಡಿಸಿ, ಚಗರೆ ಹುರಿಯಿಂದ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಕುಳಿತಾಗ ಮೇಲಿನ ಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಗಳಗಳ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಲೇ ಆ ಮನೆಯವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇದನ್ನೇ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಉಪಕಾರದ ನೆನಪಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಕೆಟ್ಟ ಗುಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗಿದೆ.

10. ಅನ್ನಾಡಿ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಅರಿವು / ಕುಶಲತೆ / ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವನು.

"ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದ / ಚತುರತೆಯಿಲ್ಲದ / ನಿಪುಣತೆಯಿಲ್ಲದ / ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ" ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಅನಾಡೀ' ಎಂಬ ಪದ ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಕನ್ನಡ ಉಲಿಕಂತೆಯ ಜೋಡಣೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪದರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿ 'ಅನ್ನಾಡಿ' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. "**ಅನ್ನಾಡಿ ಮುಂಡೆ – ಅನ್ನಾಡಿ ನನ್ಮಕ್ಳು – ಅನ್ನಾಡಿ ಕೆಲಸ**" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

11. ಅನ್ನೇಕಾರ

ಜನರು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಒಪ್ಪಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ಇತರರಿಗೆ ಕೇಡನ್ನು ಬಗೆಯುವವನು.

ಅನ್ಯಾಯ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಮಾಡುವವನು ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಕಾರ' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಅನ್ಯಾಯಕಾರ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಕನ್ನಡ ಉಲಿಕಂತೆಯ ಜೋಡಣೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡು 'ಅನ್ನೇಕಾರ' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಇದೇ ಬಗೆಯ ಗುಣವುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸನ್ನು 'ಅನ್ನೇಕಾತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. (ಅನ್ಯಾಯಕಾರ + ತಿ = ಅನ್ಯಾಯಕಾರ್ತಿ = ಅನ್ನೇಕಾತಿ).

12. ಅಲ್ಕ ನನ್ಮಗ

ಹೆಂಗಸರ ಬಗೆಗೆ ಕೆಟ್ಟ ನೋಟ / ಮಾತು / ವರ್ತನೆಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೇ ಹೀನವಾದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರ ತಿರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಮನ್ನಣೆ / ಅಂತಸ್ತಿಲ್ಲದವನು.

ಉರ್ದು, ಮರಾಟಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಹಲ್ಕಾ' ಎಂಬ ಪದ "ಹಗುರವಾದುದು / ಸಣ್ಣದು / ಚಿಕ್ಕದು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ ಜತೆಗೆ "ಹೀನ /

ನೀಚ / ಕೀಳು / ಹಾಳು / ಕೆಟ್ಟ" ಎಂಬ ರೂಪಕವಾಗಿಯೂ ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದು "**ಅಲ್ಕ ಮುಂಡೆ – ಅಲ್ಕ ಕೆಲಸ – ಅಲ್ಕ ಮಾತು – ಅಲ್ಕ ಜನ**" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಗಳಾಗಿ ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತವೆ.

13. ಆಶಾಡಬೂತಿ

ಮೊದಮೊದಲು ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಕತೆಗಳಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಸ ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ತೋರಿಕೆಯ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಸಂಸ್ಕ್ರುತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ 'ಪಂಚತಂತ್ರ' ಎಂಬ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಷಾಡಭೂತಿ ಎಂಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಂನ್ಯಾಸಿಯೊಬ್ಬನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಣದ ಗಂಟನ್ನು ನಯವಾದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಲಪಟಾಯಿಸುವ ಕತೆಯೊಂದು ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿನ ಆಷಾಢಭೂತಿಯ ಹೆಸರು ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಯವಂಚಕತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ 'ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮುತ್ತುಗದ ಕೋಲು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಆಷಾಢ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, ಇರುವಿಕೆ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಭೂತಿ' ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿ 'ಆಷಾಢಭೂತಿ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಗುರುಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಗುಡ್ಡರ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಮುತ್ತುಗದ ಕೋಲು ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಕ್ರುತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಾಣವುಳ್ಳ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣಗಳಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ 'ಆಶಾಡಬೂತಿ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

14. ಇಟ್ಟಾಡುನ್ಗೆ ಹುಟ್ಟೋನು

ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪಿತವಾದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡದೆ, ಯಾವುದೇ ಮಾತುಕತೆ / ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರು–ಚಿಕ್ಕವರು ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ, ತನಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳು ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಎಸೆದಿರುವುದು / ದೂರ ಬಿಸಾಡಿರುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಇಟ್ಟು' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, 'ಆಡುವವನು' ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿ "ಒಂದೆಡೆ ತಳವೂರದೆ ತಿರುಗುವವನು / ಗತಿಗೇಡಿ / ತಿರಿದು ತಿನ್ನುವವನು" ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ

‘ಇಟ್ಟಾಡುವವನು’ ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಹೆಂಗಸು ತನ್ನ ಗಂಡನಿಂದ ಪಡೆದ ಮಗುವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನ್ನಣೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಂಡಸಿನ ಕಾಮದ ನಂಟಿನಿಂದ ಹಡೆದ ಮಗು "ಅಪ್ಪ ಯಾರೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ದು" ಎಂಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಂಕಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. "ಅಪ್ಪಂಗೆ ಹುಟ್ಟೊದನಾಗಿದ್ರೆ ನಾಕು ಜನ ಒಪ್ಪುವಂಗೆ ಮಾತಾಡ್ತಿದ್ದ... ಹೋಗಿ ಹೋಗಿ ಇಟ್ಟಾಡುನ್ಗೆ ಹುಟ್ಟಿರೂ ಅವ್ನ ಬಾಯ್ನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ಮಾತು ಹೆಂಗ್ ತಾನೇ ಬಂದದು" ಎಂಬ ಆರೋಪದ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

15. ಇದೊಂದು ದಂಡಪಿಂಡ

ಮಯ್ ಬಗ್ಗಿಸಿ / ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಂತು–ನಿಂತು ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಾ, ಉಣ್ಣುವುದಕ್ಕೆ–ಉಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿವರ ದುಡಿಮೆಯನ್ನೇ ನೆಮ್ಮಿಕೊಂಡು, ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಹೊರೆಯಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕೋಲು / ಹೊಡೆತ / ರಾಜನ ಒಡೆತನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಉಪಕರಣ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ ‘ದಂಡ’ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವಾಗ "ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದ/ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದ / ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲದ" ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ದಂಡ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, ಪಿಂಡ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ಸೇರಿ ‘ದಂಡಪಿಂಡ’ ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಸತ್ತ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವಾಗ ಎಡೆಯಾಗಿ ಇಡುವ ಅಕ್ಕಿ–ಜೀರಿಗೆ–ಅರಿಸಿನವನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಅನ್ನದ ಉಂಡೆ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ‘ಪಿಂಡ’ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಓದು ಬರಹ ಬಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ದಂಡಪಿಂಡ ಎಂಬುದು "ಕೆಲಸಗೇಡಿತನದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ / ಆಳ್ತನಕ್ಕೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

16. ಈಡಿಯಟ್

ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಡನಾಟದ ಮಾತುಕತೆ / ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಇತರರೊಡನೆ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು / ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದವನು.

‘ಇಡಿಯಟ್’ ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಪದಕ್ಕೆ "ದಡ್ಡ / ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕಸುಬನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲಿಯದವನು / ಕಸುಬಿನಲ್ಲಿ ಕುಶಲತೆಯಿಲ್ಲದವನು / ಸರಿ–ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು

ಒರೆಹಚ್ಚಿ ನೋಡುವ ಅರಿವಿಲ್ಲದವನು / ಸಹಜವಲ್ಲದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಇತರರನ್ನು ನಗಿಸುವವನು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ನುಡಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ 'ತಿಳಿಗೇಡಿತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ' ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ 'ಈಡಿಯಟ್' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

17. ಉಡಾಪೆ ನನ್ಮಗ

ತಾನು ಆಡುವ ಮಾತು / ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತುಸುವಾದರೂ ಆಸಕ್ತಿ / ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ / ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರದೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಗುರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಅಸಡ್ಡೆ / ಉದಾಸೀನತೆ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಉಡಾಪೂ' ಎಂಬ ಪದ ಮರಾಟಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ 'ಉಡಾಪೆ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡು "ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿದೆ.

18. ಉಡಾಳ

ತನ್ನ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವೊಂದು ಬಗೆಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಅಲೆದಾಡುತ್ತಾ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

"ಅಲೆಮಾರಿ / ಹೊಣೆಗೇಡಿ / ಚಂಚಲ ಚಿತ್ತ / ಸೋಮಾರಿ" ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಉಡಾಳ್' ಎಂಬ ಪದ ಮರಾಟಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮರಾಟಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಮಾತಿನ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

19. ಉಪ್ಪುರಿಯ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಮಾತುಕತೆ / ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಇತರರ ಬಗ್ಗೆ ತುಸುವಾದರೂ ಒಲವು / ಆದರ / ತಾಳ್ಮೆ / ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಪ್ರತಿ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಕೋಪತಾಪದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಉಪ್ಪು ಎಂಬ ಪದದೊಡನೆ ಬೆಂಕಿಯ ನಾಲಗೆ / ಸುಡುವಿಕೆ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಉರಿ' ಎಂಬ ಪದ ಮತ್ತು 'ಅ' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಉಪ್ಪುರಿಯ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಸುಡುವವನು / ಆತಂಕ ಆಕ್ರೋಶಗಳಿಂದ ಕೆರಳುವವನು ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ 'ಉರಿಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯ ಕೆಂಡಗಳ ಮೇಲೆ ಉಪ್ಪಿನ ಹರಳುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದಾಗ, ಅವು ಪಟಪಟನೆ ದನಿಗಯ್ಯುತ್ತಾ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಿಡಿಯತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು 'ಸಿಡುಕುತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ' ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾತಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. "ಅವನ ಮೊಕ ಹೆಂಗೆ ಉಪ್ಪುರೀತಾದೆ ನೋಡು. ಅಂತಾವನ ಜತೇಲಿ ಹೆಂಗೆ ನೀಸೂದು ನೀನೇ ಹೇಳು" ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

20. ಉರ್ಮಾರಿ

ಸಿಟ್ಟು ಸಿಡುಕಿನ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗೋಳುಹುಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಂಗಸು.

'ಉರ್ಮಾರಿ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದದಲ್ಲಿ 'ಉರಿಯುವ ಮಾರಿ' ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಹಳ್ಳಿಗರು ಮಾರಿ ದೇವತೆಯನ್ನು "ಒಲಿದರೆ ಕಾಪಾಡುವ, ಮುನಿದರೆ ಕೊಲ್ಲುವ ಹಾಗೂ ಬಹು ಕೋಪತಾಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಾಯಿ" ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಜನ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ನಡೆನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಮುಟ್ಟುಚಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲವೇ ಕುಂದುಕೊರತೆ ಉಂಟಾದಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೇ ಉರಿದೇಳುವ ಮಾರಿಯು ಜನಗಳಿಗೆ ದಡಾರ / ಸಿಡುಬು, ಕಾಲರ ಇಲ್ಲವೇ ಪ್ಲೇಗ್ ರೋಗಗಳು ತಗಲುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಾಗಿ ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯು ಜನಮನದಲ್ಲಿದೆ. ಮಾರಿ ದೇವತೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ.

21. ಉರ್ಸಿಂಗಿ

ಯಾವಾಗಲೂ ಸಿಡುಕುತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಕೋಪತಾಪಗಳನ್ನು ಕಾರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ಉರ್ಸಿಂಗಿ' ಎಂಬುದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹಾವು. ಸರಸರನೆ ಮರಗಿಡಗಳನ್ನೇರಿ, ಮೇಲಿನಿಂದಲೇ ಬರ್‍ರನೆ ಹಾರಿಕೊಂಡು ನೆಲದತ್ತ ಬಂದಿಳಿಯುವ ಇದರ ಹಾರಾಟ

ಹಾಗೂ ಹರಿದಾಟ ತುಂಬಾ ವೇಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉರ್ಸಿಂಗಿ ಹಾವಿನ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ.

22. ಊಮೆಮಳ್ಳಿ

ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ / ಒಂದು ಸಂಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಏನೊಂದನ್ನು ಅರಿಯದವಳಂತೆ ನಟನೆ ಮಾಡು ಹೆಂಗಸು.

ಮಾತುಬಾರದ ವ್ಯಕ್ತಿ / ಮೂಗ / ಮೂಗಿ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಊಮೆ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, ದಡ್ಡಿ / ತಿಳಿಗೇಡಿ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಮರುಳಿ' ಎಂಬ ಪದವು ಸೇರಿ 'ಊಮೆಮರುಳಿ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡು, ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ 'ಊಮೆಮಳ್ಳಿ' ಎಂದಾಗಿದೆ. ಕಂಡು ಕಾಣದಂತೆ / ತಿಳಿದು ತಿಳಿಯದಂತೆ ವರ್ತಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು 'ಜಾಣಪೆದ್ದು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಜಾಣಪೆದ್ದಿನ ನಡೆನುಡಿಯುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು "ಊಮೆಮಳ್ಳಿ" ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

23. ಊಸರವಳ್ಳಿ

ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾತುಕತೆ / ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ನಿಲುವಿಲ್ಲದೆ, ಇತರರ ಮರ್ಜಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಊಸರವಳ್ಳಿ ಎಂಬುದು ಹಲ್ಲಿ – ಉಡ – ಹೆಂಟೆಗೊದ್ದ ಜೀವಿಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿ. ಮರಗಿಡದ ಕೊಂಬೆರೆಂಬೆಗಳ ಮೇಲೆ / ಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿ ಊಸರವಳ್ಳಿಯು ಹರಿದಾಡುವಾಗ ಹಾವು / ಹದ್ದು / ಗಿಡುಗ / ಕಾಡುಬೆಕ್ಕು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಾಯಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗದಂತಿರಲು, ಇದರ ಮಯ್ಯ ತೊಗಲಿನ ಚಹರೆಯು ಕಪ್ಪು / ಕಂದು / ನೀಲಿ / ಹಸುರು / ಬೂದಿ / ನೇರಳೆ / ಹಳದಿಯ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. "ಊಸರವಳ್ಳಿಯ ಮಯ್ಯೊಳಗಿರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹಾರ್ಮೋನಿನ ನೆರವಿನಿಂದ ಬಣ್ಣಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಸರ್ಗದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಊಸರವಳ್ಳಿಯು ಹಾದುಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆಯಾಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಗಳ

ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಇದರ ಮಯ್ ಬಣ್ಣ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ" ಎಂಬುದನ್ನು ಜೀವ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಊಸರವಳ್ಳಿಯ ಬಣ್ಣ ಬದಲಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆಯು "ತನ್ನ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವರ್ತಿಸುವ / ನಂಬಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಊಸರವಳ್ಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಜೀವಿಯನ್ನು, ಅಕ್ಕರವಂತರಾದ ಕನ್ನಡಿಗರು **'ಗೋಸುಂಬೆ'** ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

24. ಎಂಜ್ಲು ನನ್ಮಗ

ಇತರರು ಹಾಕಿದ ಅನ್ನ, ನೀಡಿದ ಹಣ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೇ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಳ್ತನವಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಜನರು ಉಗಿದ ಎಂಜಲನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ತಿಂದು ಮಿಕ್ಕಿದ ಉಣಿಸನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಕಾಗೆ, ನಾಯಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. "**ಎಂಜ್ಲು ತಿನ್ನು ಬಡ್ಡಿಮಗ್ನೆ – ಎಂಜ್ಲುಗುಟ್ಟಿದ ಸೂಳೆಮಗ – ಎಂಜ್ಲುಗೆ ಬಾಯ್ಬಾಯ್ ಬುಡು ನನ್ಮಕ್ಳು**" ಎಂಬ ಬಯ್ಗುಳಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

25. ಎಮ್ಮುಟ್ಟಿದ ನನ್ಮಗ

ಕಯ್ಗೊಂಡ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಲವಿನಿಂದ / ಚುರುಕುತನದಿಂದ/ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸದೆ, ಇತರರ ಟೀಕೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಿಂದ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಅಳುಕದೆ / ಮುಜುಗರಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ / ಕೋಪತಾಪಗಳಿಂದ ಕುದಿಯದೆ, ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಸುಮ್ಮನಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

"ಎಮ್ಮೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಮ್ಮೆಯು ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಒಂದು ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿ. ಮಂದಗತಿಯ ನಡಿಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಎಮ್ಮೆಯ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ "ಜಡತನ / ಆಲಸ್ಯ / ಸೋಮಾರಿತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

26. ಎರಡ್ಡು ತಲೆ ಹಾವು

ಹಗೆತನವುಳ್ಳ ಇಬ್ಬರ ಕಡೆಯೂ ಗೆಳೆಯನಂತೆ ನಡೆಮಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಅವರ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಇವರಿಗೆ, ಇವರ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಪರಸ್ಪರ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಎತ್ತಿಕಟ್ಟುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಜೀವಜಂತುಗಳ ಆಕಾರ, ಬಣ್ಣ ಹಾಗೂ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಬಗೆಯ ಆರೋಪದ ಬಯ್ಗುಳಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. 'ಮಣ್ಣಾವು' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹಾವಿನ ಬಾಲದ ತುದಿಯು ಮೊನಚಾಗಿರುವುದರ ಬದಲು ಮೊಂಡಾಗಿ ದಪ್ಪವಾಗಿದ್ದು, ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಲೆಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಮತ್ತೊಂದು ತಲೆಯೆಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ.

27. ಏಳ್ ತಿಂಗಳ್ಗೆ ಹುಟ್ಡೋನು

ಸರಿ–ತಪ್ಪುಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ / ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾತನಾಡುವ ಇಲ್ಲವೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಯ್ಗೊಂಡು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹದಗೆಡಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡು ಬೆಳೆದು ಹುಟ್ಟಬೇಕಾಗಿರುವ ಮಗುವು ಏಳು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದರೆ, ಅದರ ಮಯ್–ಮನಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಮೊಟಕುಗೊಳ್ಳುವುದೆಂಬ ಸಂಗತಿಯೊಂದು ಕನ್ನಡ ಜನಪದರ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇತರರ ಸಂಗಡ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅರಿವು / ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ / ತಾಳ್ಮೆಯಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತುರತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಇದನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. "ಲೇ..... ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳ್ಕೊಂಡು ಮಾತಾಡು..... ಏಳ್ ತಿಂಗಳ್ಗೆ ಹುಟ್ಡೋನಂಗೆ ಆಡ್ಬೇಡ" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

28. ಕಂಜೂಸ್ ನನ್ಮಗ

ಇರುವ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಗಾಸನ್ನು ಬಿಚ್ಚದೆ, ತಾನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಣ್ಣದೆ–ತಿನ್ನದೆ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಯಾವೊಂದು ಬಗೆಯ ನೆರವನ್ನು ನೀಡದೆ, ಗಳಿಸಿದ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೂಡಿಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕಂಜೂಸ್ ಎಂಬ ಪದ 'ಜಿಪುಣ / ಜುಗ್ಗ / ಜೀನ' ಎಂಬ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಮರಾಟಿ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

29. ಕಂತ್ರಿ ನನ್ಮಗ

ನಾಲ್ಕು ಜನ ಒಪ್ಪುವಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಲ್ಲದ ಹಾಗೂ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವ ತಿಳುವಳಿಕೆ / ಚತುರತೆಯಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ದೇಶ / ಹಳ್ಳಿಗಾಡು / ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹುಟ್ಟಿನ ನೆಲೆ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ 'ಕಂಟ್ರಿ' ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಪದವು ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಉಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಂಡು 'ಕಂತ್ರಿ' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಗೊಳ್ಳುವುದರ ಜತೆಗೆ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾಗಿದೆ. "**ಕಂತ್ರಿ ಕೆಲಸ / ಕಂತ್ರಿ ಬುದ್ಧಿ / ಕಂತ್ರಿ ಜನ**" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಅರಾಬಿಕ್, ಪರ್ಶಿಯನ್, ಮರಾಟಿ, ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ನುಡಿಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ಪದಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬೇರೊಂದು ಬಗೆಯ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

30. ಕಚಡಾ ನನ್ಮಗ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಡನಾಟದ ಮಾತುಕತೆ / ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೊಳಕುತನದ ನಡೆನುಡಿಯಿಂದ ಅಂದರೆ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತು ಮತ್ತು ಕೀಳು ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡುವವನು.

ಕೊಳಕಾದುದು / ಹೊಲಸಾದುದು / ಹೊರಗೆ ಎಸೆಯುವಂತಹುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಕಚಡಾ' ಎಂಬ ಪದ ಉರ್ದು–ಮರಾಟಿ–ಹಿಂದಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ "ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹದಗೆಡಿಸುವ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿದೆ.

31. ಕಚ್ಚಗಳ್ಳ

ಅನೇಕ ಹೆಂಗಸರೊಡನೆ ಕಾಮದ ನೆಂಟನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು.

'ಕಚ್ಚೆ' ಮತ್ತು 'ಕಳ್ಳ' ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳ ಕೂಡುವಿಕೆಯಿಂದ "ಕಚ್ಚಗಳ್ಳ" ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಪಂಚೆ ಇಲ್ಲವೇ ಸೀರೆಯನ್ನು ತೊಡೆಯ ಎಡೆಯಿಂದ ಹಾಯಿಸಿ ನಡುವಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಾಗ ಅದು 'ಕಚ್ಚೆ' ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪದಕ್ಕೆ "ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡಿನ ನಡುವಣ ಕಾಮದ ನೆಂಟು" ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತಿರುಳಿದೆ. "ಕಯ್ಯಿ – ಬಾಯಿ – ಕಚ್ಚೆ ಸರಿಯಾಗಿರುವವರನ್ನು, ಯಾರು ಏನೂ ಮಾಡೋಕಾಗೊಲ್ಲ" ಎಂಬ ಮಾತು ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದೇ ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ "ಕಚ್ಚರ್ಕ" ಎಂಬ ಪದವೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. 'ಕಚ್ಚೆ' ಮತ್ತು 'ಹರುಕ' ಎಂಬ ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆಯಿಂದಾಗಿದೆ.

32. ಕದೀಮ

ಇತರರ ಗಂಟನ್ನು ದೋಚುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮನಾದವನು ಇಲ್ಲವೇ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಲು ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಲು ಹೇಸದವನು/ ಹಿಂಜರಿಯದವನು.

ಹಳೆಯದು / ಹಿಂದಿನದು / ಪುರಾತನವಾದುದು ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಕದೀಮ್' ಎಂಬ ಅರಾಬಿಕ್ ಪದವು ಮರಾಟಿ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ 'ನುರಿತವನು / ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನು' ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ ಜತೆಗೆ, "ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಹಿಂಜರಿಯದವನು" ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಎರಡು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

33. ಕಬರ್ಗೇಡಿ

ಆಡುವ ಮಾತು / ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಎಚ್ಚರ / ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

"ತಿಳುವಳಿಕೆ / ಅರಿವು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಖಬರ್' ಎಂಬ ಅರಾಬಿಕ್ ಪದದೊಡನೆ "ಅಳಿವು / ಹಾನಿ / ನಾಶ" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಕೇಡು' ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದ ಮತ್ತು 'ಇ' ಎಂಬ ಕನ್ನಡದ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಖಬರ್ಗೇಡಿ' ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದು, ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ 'ಕಬರ್ಗೇಡಿ' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡು, "ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿತನದ ನಡೆನುಡಿ"ಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಬಗೆಯ ಪದರಚನೆಯುಳ್ಳ 'ಮರ್ಯಾದೆಗೇಡಿ / ಲಜ್ಜೆಗೇಡಿ' ಎಂಬ ಬಯ್ಗುಳಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಿರುಳುಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

34. ಕಮ್ಜಾತೀಗೆ ಹುಟ್ದೋನು

ಕೀಳು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು.

'ಕಮ್ಜಾತಿ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದದಲ್ಲಿ "ಕಡಿಮೆಯ ಜಾತಿ" ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳಿವೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಬಗೆಯ ಜಾತಿಗಳು ಮತ್ತು ನೂರೆಂಟು ಬಗೆಯ ಉಪಜಾತಿಗಳು ಮೇಲು-ಕೀಳಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಜಾತಿ ಮೆಟ್ಟಿಲಿನ ತುತ್ತ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜನರ ಮನದಲ್ಲಿ "ತಮ್ಮದೇ ಉತ್ತಮ ಜಾತಿ" ಎಂಬ ಮೇಲರಿಮೆಯಿದ್ದರೆ, ಕೆಳಗಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜನರ ಮನದಲ್ಲಿ "ತಮ್ಮದೇ ಕಟ್ಟಕಡೆಯದು" ಎಂಬ ಕೀಳರಿಮೆಯಿದೆ. ನಡುವಣ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಮೇಲರಿಮೆ ಮತ್ತು ಕೀಳರಿಮೆಗಳೆರಡೂ ನೆಲೆಗೊಂಡಿವೆ. ಇವರು ತಮಗಿಂತ ಕೆಳಜಾತಿಯವರೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಾಗ ಮೇಲರಿಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ, ತಮಗಿಂತ ಮೇಲಿನ ಜಾತಿಯವರೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಾಗ ಕೀಳರಿಮೆಯಿಂದ ಕುಗ್ಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ಒಡೆದು, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ದೂರವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಜನರ ತಿಂಡಿತಿನಿಸುಗಳಲ್ಲಿ, ಹುಟ್ಟು-ಮದುವೆ-ಸಾವು ಮತ್ತು ಹಬ್ಬಗಳ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ನಿಲುವುಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇತರರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ನುಡಿಯುವಾಗ "ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರನ್ನು" ಒಂದು ಬಯ್ಗುಳವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

35. ಕರಿ ಮುಂಡೆ

ಕಪ್ಪನೆಯ ಮಯ್ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸು.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಯ್‌ಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬಣ್ಣದ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ಬಗೆಯ ನಿಲುವುಗಳಿವೆ. ಬೆಳ್ಳಗೆ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದು, ಕಣ್ಣು–ಕಿವಿ–ಮೂಗು ನೆಟ್ಟಗೆ ನೇರಕ್ಕಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಕಪ್ಪಗೆ ಕುಳ್ಳಾಗಿದ್ದು, ಅತಿ ದಪ್ಪಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಅತಿ ಸಣ್ಣಗಿದ್ದು, ಕಣ್ಣು–ಕಿವಿ–ಮೂಗು–ಕಯ್ ಕಾಲುಗಳ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಕುಂದುಗಳು ಕಂಡು ಬಂದರೆ ಅಸಡ್ಡೆಯನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಇತರರ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ತಮಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಬೇಸರ, ಕೋಪ, ನಿರಾಶೆ ಇಲ್ಲವೇ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊರಹಾಕುವ ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಯ್ಯಿನ ಚಹರೆಗಳನ್ನೇ ನೇರವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಿ ಬಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಬಯ್ಯುವಾಗ "**ನನ್ಮಗ್ನೆ – ನನ್ಸವ್ತಿ – ಬಡ್ಡತ್ತದೆ**" ಮುಂತಾದ ಬಯ್ಗುಳದ ಪದಗಳನ್ನು ಜತೆಗೂಡಿಸಿ ಬಯ್ಯುವಿಕೆಯ ಮೊನಚನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. "**ದಡಗ್ ನನ್ಸವ್ತಿ – ಕುಳ್ ನನ್ಮಗ್ನೆ – ಗೂನ್ ಬಡ್ಡತ್ತದೆ – ಮೆಡ್ಡಗಣ್ ನನ್ಸವ್ತಿ – ಗುಳ್ಗಣ್ ಮುಂಡೆ**" ಮುಂತಾದ ಹತ್ತಾರು ಬಗೆಯ ಮಯ್ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಬಯ್ಗುಳಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

36. ಕರ್ ನಾಲ್ಗ್ಯಾ

ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಕಲೆ ಉಳ್ಳವನನ್ನು ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಕರ್ ನಾಲ್ಗ್ಯಾ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಬಗೆಯ ನಾಲಗೆಯುಳ್ಳವನು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಡೆದುಹೋಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಆತಂಕ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹವರೊಡನೆ ಜಗಳ ಕಾಯಲು ಇಲ್ಲವೇ ಹಗೆತನ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಜನರು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ. ತೆಂಕಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಮಯ್ಯ ತೊಗಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುವ ಕಪ್ಪು ಕಲೆಯನ್ನು 'ಮತ್ತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. "ಮತ್ ನಾಲ್ಗೆ ಮುಂಡೆ ಕೆಣಕಬ್ಯಾಡ. ಅಸವಲ್ಲದ ಗಳ್ಗೇಲಿ ಅವಳಾಡಿದ್ದು ತಟ್ಟುಬುಡ್ತದೆ" ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಯ್ಯಿನ ಚಹರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಂದು ಗುರುತಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೆಗಳುವಾಗ, ಈ ಬಗೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಆರೋಪದ ಬಯ್ಗುಳಗಳಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

37. ಕರುಕ್ಲು ನನ್ಮಗ

ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಒಲವು ನಲಿವಿನಿಂದ ಒಡನಾಡದ / ಒಳ್ಳೆಯ ನಂಟನ್ನು ಹೊಂದದ / ಇತರರ ನೋವುನಲಿವುಗಳಿಗೆ ಮಿಡಿಯದ ಗಡಸು ಮನದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು / ಕುದಿಯುವ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಕರ್‍ರಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ವಸ್ತುವನ್ನು 'ಕರುಕ್ಲು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕರಿಯ ಬಣ್ಣ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಕರ್' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ 'ಕ್' ಮತ್ತು 'ಅಲು' ಎಂಬ ಒಟ್ಟುಗಳು ಸೇರಿ ರೂಪುಗೊಂಡ 'ಕರಕ್ಲು' ಎಂಬ ಪದ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವಾಗ 'ಕರುಕ್ಲು' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಜನಗಳೊಡನೆ ಬೆರತು ಒಂದಾಗಿ ಬಾಳದೆ, ಮುದುಡಿದ ಮನದಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು 'ಕರುಕ್ಲು' ಎಂಬ ವಸ್ತುವನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

38. ಕಲ್ಗಚ್ ನನ್ಸವ್ತಿ

ಕೆಟ್ಟ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಕೊಳಕುತನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೆಂಗಸು.

'ಕಲಗಚ್ಚು' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದದಲ್ಲಿ "ಕಲಕಿದ ಕರ್ಚು" ಎಂಬ ಪದಗಳಿವೆ. ಕಲಕು ಎಂದರೆ ಕದಡು / ಬೆರಸು. ಕರ್ಚು ಎಂದರೆ ತೊಳೆಯುವಿಕೆ. ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಮೊದಲಾದ ದಿನಸಿಗಳನ್ನು, ಕಾಳುಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು, ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಗಳನ್ನು, ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿದ ಪಾತ್ರೆಪಡಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉಂಡ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆದ ನೀರನ್ನು ಮನೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ತೊಟ್ಟಿಗೆ ಸುರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ತೊಳೆದು ಬಳಿದು ಹಾಕಿದ ಮುಸುರೆ ನೀರನ್ನು ಕಲಗಚ್ಚು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಕಲಗಚ್ಚಿನಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ತೊಟ್ಟಿಯನ್ನು 'ಕೊಳಕುತನ ಮತ್ತು ಹಾದರತನಕ್ಕೆ' ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು "**ತೊಟ್ಟಿ ನನ್ಮಗ – ತೊಟ್ಟಿ ಮುಂಡೆ**" ಎಂಬ ಬಯ್ಗುಳಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

39. ಕಿತಾಪತಿ ನನ್ಮಗ

ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಣ ಒಳ್ಳೆಯ ನಂಟನ್ನು ಚಾಡಿ ಮಾತು / ಕಟ್ಟು ಕತೆ / ಕುತಂತ್ರದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಹದಗೆಡಿಸಿ ಹಾಳು ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಮರಾಟಿ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಕಿತಾಬತೀ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಇತರರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆ ಹಾಕುವಿಕೆ / ಕಿಡಿಗೇಡಿತನ ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಮರಾಟಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ 'ಕಿತಾಪತಿ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಸಮುದಾಯದ ಕನ್ನಡದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲದ ಕೆಲಸ / ಕಿತಾಪತಿ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ 'ಕಿತಬಿ' ಎಂಬ ಪದರೂಪ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

40. ಕಿತ್ತೋದ್ ನನ್ಮಗ

ಕುಟುಂಬದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸದೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಸೊಪ್ಪುಹಾಕದೆ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ಕಿತ್ತು ಹೋದ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾದಾಗ "ಯಾರೊಬ್ಬರ / ಯಾವುದೊಂದರ ಹತೋಟಿಗೂ ಒಳಗಾಗದೆ, ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪಿತ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ ತಲೆಬಾಗದೆ, ಸರೀಕರ ಮುಂದೆ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದೆ, ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಕೀಳು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಹಿಂಜರಿಯದ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು" ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಬಗೆಯ ನಡೆನುಡಿಯುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸನ್ನು **'ಕಿತ್ತೋದ್ ನನ್ ಸವ್ತಿ'** ಎಂದು ಬಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.

41. ಕಿರಾತ್ಕ

ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ, ಮಯ್-ಮನಗಳಿಗೆ ಗಾಸಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ಕಿರಾತ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕ್ರುತ ಪದಕ್ಕೆ "ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಜೀವಿಸುವವನು / ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವವನು / ಅನಾಗರಿಕ" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು 'ಕಿರಾತ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಮಾಡುವವನು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಕ' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಕಿರಾತ್ಕ' ಎಂಬ ಪದವಾಗಿ "ಒಂದೇ ಸಮನೆ ನೋವು / ತೊಂದರೆ / ಸಂಕಟವನ್ನು ಕೊಡುವವನು" ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಇದೇ ವರ್ತನೆಯುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸನ್ನು **'ಕಿರಾತ್ಕಿ'** ಎಂದು ಬಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.

42. ಕಿರಿಕ್ ನನ್ಮಗ

ಇತರರ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ನಡೆನುಡಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪದ, ತಾನು ಹೇಳುವುದು ಮಾಡುವುದೇ ಸರಿಯೆಂಬ ಮೊಂಡುತನದ ಹಾಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ನೆಪಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿ, ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ಕಿರುಕುಳ / ಕಾಟ' ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಕಿರಿಕಿರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಪದವು, ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ 'ಕಿರಿಕ್' ಎಂಬ ಗುಣಪದವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. "ಅವನೊಬ್ಬ ಬಲೇ ಕಿರಿಕ್ ಮನ್ಸ. ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಅವನ್ದು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ತಕರಾರು ಇದ್ದೇ ಇರ್ತದೆ" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

43. ಕೀಚಕ

ಒರಟುತನ ಹಾಗೂ ನೀಚತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಒಳಗೊಳಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಕೊಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ವ್ಯಾಸ ಮಹಾಬಾರತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಪಾತ್ರ ಕೀಚಕ. ಈತ ವಿರಾಟರಾಜನ ಹೆಂಡತಿ ರಾಣಿ ಸುದೇಶ್ಣೆಯ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನು. ಪಾಂಡವರು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಶ ವನವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಒಂದು ವರುಶ ತಲೆಮರೆಸಿಕೊಂಡು ವಿರಾಟನಗರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ರಾಣಿ ಸುದೇಶ್ಣೆಯ ಸೇವಕಿಯಾಗಿದ್ದ ದ್ರವ್‌ಪದಿಗೆ ಕೀಚಕನು ಕಾಮದ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ನೀಡಿ, ಬೀಮನಿಂದ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ. ಕನ್ನಡ ಜನಸಮುದಾಯ ಕೀಚಕನ ಹೆಸರನ್ನು "ಒರಟುತನ, ನೀಚತನ ಹಾಗೂ ಕ್ರೂರತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ದಿನನಿತ್ಯದ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

44. ಕೊಳಕ್ ನನ್ಮಗ

ಕೊಚ್ಚೆಯಾಗಿರುವ ಮಯ್ ಕಯ್‌ಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತೊಳೆಯದೆ / ಮಡಿಯಾಗಿರುವ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉಡದೆ / ತಾನು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ತೆಗೆಯದೆ, ಹೊಲಸನ್ನೇ ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡಂತೆ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಲ್ಲವೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾತುಕತೆ / ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಆರೋಪದ ಬಯ್ಗುಳಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ 'ಕೊಳಕು' ಎಂಬ ಈ ಪದವು ಕೊಳಕಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ನೇರವಾದ ತಿರುಳಿನ ಜತೆಗೆ, ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶ ಹಾಗೂ ಬಳಸುತ್ತಿರುವವರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ "ನೀಚ / ಹೀನ / ಕೆಡುಕ" ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಬಯ್ಯುವಾಗ **'ಕೊಳಕ್ ಮುಂಡೆ'** ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

45. ಕೋಡಂಗಿ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರ ಇಲ್ಲವೇ ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಹಾಗೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಹಗುರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಬಯಲಾಟವಾದ ಯಕ್ಶಗಾನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಡಂಗಿಯ ಪಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆಗಳಿಂದ ಸಿಂಗಾರಗೊಂಡು, ನೋಟಕರಲ್ಲಿ ನಗೆಯುಕ್ಕಿಸುವಂತೆ ಕಣ್ಣು-ಬಾಯಿ-ಕಯ್-ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕುಣಿಸುತ್ತಾ ಮಾತನಾಡುವ ಕೋಡಂಗಿಯ ಪಾತ್ರದ "ನಗೆಚಾಟಿಕೆಯ ಮಾತುಕತೆ ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು" ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ.

46. ಕ್ರಾಕ್ ನನ್ಮಗ

ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ / ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಅಡ್ಡಮಾತುಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ತಂಟೆತಕರಾರುಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹದಗೆಡಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ಕ್ರ್ಯಾಕ್' ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಪದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದು / ಜಂಬ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು / ಮಿದುಳಿನ ನರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಾಗುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ "ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಮಯ್-ಮನಗಳ ಮೇಲಣ ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಲೆಕೆಟ್ಟಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಡೆನುಡಿಯ ಚಹರೆಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. "ಆ ಕ್ರಾಕ್

ಜತೇಲಿ ಯಾಕ್ ಮಾತಾಡೂಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ, ಬುದ್ದಿ ಇದ್ದದೆ ನಿಂಗೆ" ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

47. ಗಂಡ್ಬೀರಿ

ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಇಲ್ಲವೇ ತೊಡಕಿನ ವ್ಯವಹಾರದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನಡುವೆ ತಲೆಹಾಕಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವ, ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಇಲ್ಲವೇ ತಕರಾರನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಹೆಂಗಸು.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರ ಮುಂದೆ ಹೆಂಗಸು ನಾಚಿಕೆ ಹಾಗೂ ಹಿಂಜರಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಹೆಣ್ತನವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸಿನ ನಡೆನುಡಿಗಳು ಹೆಣ್ತನದಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಸಮಾಜ ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಹೆಂಗಸು ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕೆಚ್ಚೆದೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿಂದೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೆಚ್ಚೆದೆಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಆಪತ್ತು ಇಲ್ಲವೇ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಎದುರಾದಾಗ ಹೆದರದೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗುವುದನ್ನು ಗಂಡುತನವೆಂದು ಕನ್ನಡ ಸಮಾಜ ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಗಂಡುತನವುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಗಂಡ್ಬೀರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ಗಂಡ್ಬೀರಿ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಬೀರಿ ಪದಗಳಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ವೀರ' ಎಂಬ ಪದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ಬೀರ' ಎಂದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಇ' ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಬೀರಿ ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

48. ಗಡವ

ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾಲಕಳೆಯುವ ಗಂಡಸು.

ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ಗಂಡು ಕೋತಿಗೆ 'ಗಡವ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದು ತನ್ನ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಗಂಡು ಕೋತಿಗಳ ಜತೆ ಪದೇ ಪದೇ ಕಾಲು ಕೆರೆದು ಗುದ್ದಾಡುವ ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಕೋತಿಗಳ ಜತೆ ಕಾಮದ ಚಕ್ಕಂದವಾಡುವ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಬಯ್ಗುಳದ ನುಡಿಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇತರರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಒರಟೊರಟಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾಲಕಳೆಯುವ ಗಂಡಸನ್ನು ಹಂಗಿಸಲು ಈ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

49. ಗಬ್ರೂ ನನ್ಮಗ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಡನಾಟದ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತಹ ಅರಿವು / ಚಳಕ / ಜಾಣತನವಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಉರ್ದು–ಮರಾಟಿ–ಹಿಂದಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಗಬರೂ' ಎಂಬ ಪದ "ಕಪಟ / ವಂಚನೆ / ಮೋಸದ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಅರಿಯದೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಂಬುವ ಮಗುವಿನಂತಹ ಮನಸ್ಸಿನವನು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ ಜತೆಗೆ "ದಡ್ಡ / ತಿಳಿಗೇಡಿ" ಎಂಬ ರೂಪಕವಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

50. ಗಾಳ್‌ಗಂಟ್ಲು ನನ್ಮಗ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಮಾತುಕತೆ / ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ತಂಟೆ ತಕರಾರುಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿ, ಯಾವುದನ್ನೂ ಆಗಗೊಡಿಸದ / ಪೂರಯ್ಸಲು ಬಿಡದ ಮೊಂಡುತನದ ನಡೆನುಡಿಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಒರಟಾದುದು / ಕೀಳಾದುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಗಾಳ್' ಎಂಬ ಪದ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟು / ಕಂತೆ / ಗಡ್ಡೆ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಗಂಟು' ಎಂಬ ಪದದೊಡನೆ 'ಅಲು' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಗಾಳ್ಗಂಟ್ಲು' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಗಂಟ್ಲು ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಗೋಜಲುಗೋಜಲಾಗಿ ಉಂಡೆಗಟ್ಟಿರುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ನಿವಾರಿಸಲಾಗದಂತಹ ತೊಡಕಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಣ್ಣತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಈ ನುಡಿಗಟ್ಟನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. "ಆ ಗಾಳ್ಗಂಟ್ಲು ಮನೆಗೆ ನನ್ನ ಕೊಟ್ಬುಟ್ರು, ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಅವ್ವ ನನ್ನ ತಲೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಕಲ್ ಎತ್ತಾಕ್ಬುಟ್ರು" – "ಈ ಗಾಳ್ಗಂಟ್ಲು ಸಾವಾಸ ಬ್ಯಾಡ ಅಂತ ಬಡ್ಕೊಂಡೆ, ನೀ ಕೇಳ್ಲಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

51. ಗುಗ್ಗು

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಲಿ / ಚತುರತೆಯಾಗಲಿ / ನಿಪುಣತೆಯಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಗೂಬೆ ಎಂಬ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವ 'ಘೂಕ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವು ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಘುಘ್ಗೂ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ ಹಾಗೂ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ "ದಡ್ಡ / ತಿಳಿಗೇಡಿ / ಚುರುಕಾಗಿಲ್ಲದವನು" ಎಂಬ ರೂಪಕವಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ಉಲಿಕಂತೆ ಮತ್ತು ಪದರಚನೆಯ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ 'ಗುಗ್ಗು' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

52. ಗುಳ್ಳೆಲಕ್ಕ

ಒಳಸಂಚು ಹಾಗೂ ಉಪಾಯದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಇತರರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ, ತನಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಳನುಡಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನರಿಯನ್ನು 'ಲಕ್ಕ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗುಳ್ಳ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣದು / ಪುಟ್ಟದು / ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಗುಳ್ಳಗಿರುವ ಲಕ್ಕನೇ 'ಗುಳ್ಳೆಲಕ್ಕ'. ಊರಿನ ಮನೆಗಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೇ ಕದ್ದೊಯ್ಯುವ ಲಕ್ಕ / ನರಿಯನ್ನು "ಉಪಾಯಗಾರಿಕೆ / ಕಪಟತನ / ಮರೆಮೋಸದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ತಿರುಳಿನ **'ಗುಳ್ಳೆನರಿ'** ಎಂಬ ಪದವು ಕನ್ನಡದ ಮತ್ತೊಂದು ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಆರೋಪದ ಬಯ್ಗುಳವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

53. ಚತ್ರಿ ನನ್ಮಗ

ಹಗೆತನ ಇಲ್ಲವೇ ಜಿದ್ದಾಜಿದ್ದಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಎರಡು ಕಡೆಯವರಿಗೂ ಬಹಳ ಬೇಕಾದವನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದವರ ಕಡೆಗೆ ವಾಲುವವನು ಹಾಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಆಳ್ತನವಿಲ್ಲದವನು.

ಬಿಸಿಲು ಬೀಳುವ ದಿಕ್ಕು ಬದಲಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಹಿಡಿದ ಚತ್ರಿಯನ್ನು ಆಯಾಯ ಕಡೆಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ನೆರಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಛತ್ರಿನ್' ಎಂಬ ಪದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ಚತ್ರಿ' ಎಂದಾಗಿದೆ.

54. ಚಮ್ಚ ನನ್ಮಗ

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಹಣ / ಗದ್ದುಗೆ / ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಯುಳ್ಳ ಸಿರಿವಂತರ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾ, ತನಗೆ ಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ತುರ್ಕಿಶ್ ನುಡಿಯ 'ಚಮಚ' ಎಂಬ ಪದವು ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಮರಾಟಿ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಣಿಸನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬಾಯಿಗಿಡಲು ಬಳಸುವ ಚಿಕ್ಕ ಉಪಕರಣ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ ಜತೆಗೆ, ಉಳ್ಳವರನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುವವನು ಎಂಬ ರೂಪಕವಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಮರಾಟಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. "ಅವರಿವರ ಹತ್ರ ಚಮ್ಚಾಗಿರಿ ಮಾಡ್ಕೊಂಡೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಮಾಡ್ಕೊಂಡವ್ನೆ" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

55. ಚಿನಾಲಿ

ಕೆಟ್ಟ ನಡೆನುಡಿಗಳುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸು.

ಪ್ರಾಕ್ರುತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಳೆ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಛಿಣ್ಣಾಲೀ' ಪದ, ಹಿಂದಿ–ಮರಾಟಿ–ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಛಿನಾಲ್ / ಛಿನಾಲೀ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ಉಲಿರಚನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ 'ಚಿನಾಲಿ' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

56. ಚಿಲ್ಲರೆ ನನ್ಮಗ

ಮಾತು / ಕೆಲಸ / ಆಡಳಿತದ ಗದ್ದುಗೆ / ಹಣಕಾಸಿನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಗಣನೆಗೂ ಬಾರದವನು ಇಲ್ಲವೇ ಸಣ್ಣತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಇತರರ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕೀಳಾದವನು.

ಉರ್ದು ನುಡಿಯ 'ಚಿಲ್ಲರ್' ಮತ್ತು ಮರಾಟಿ ನುಡಿಯ 'ಚಿಲ್ಲಾರ್' ಎಂಬ ಪದರೂಪವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ 'ಚಿಲ್ಲರೆ' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಪದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಮೊತ್ತದ ಒಂದು ನಾಣ್ಯ – ನೋಟನ್ನು ಮುರಿಸಿದಾಗ ದೊರೆಯುವ

ಸಣ್ಣ ಮೊತ್ತದ ಹಣದ ಬಿಲ್ಲೆಗಳು – ಚಿಕ್ಕ ನೋಟುಗಳು / ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರುವದು / ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಯ ಕೆಲವೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನ್ನಣೆ / ಗಣನೆಯಿಲ್ಲದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು / ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲು 'ಚಿಲ್ಲರೆ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. "ಅಂತಾ ಚಿಲ್ರೆ ಸಾವಾಸ ಬ್ಯಾಡ ಅಂತ ಬಡ್ಕೊಂಡೆ, ನನ್ ಮಾತ ನೀ ಕೇಳ್ಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅತ್ತರೇನ್ ಬಂತು?" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

57. ಚೆಂಗ್ಲು

ಕುಳಿತ ಕಡೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳದೆ, ನಿಂತ ಕಡೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳದೆ, ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಕಿಡಿಗೇಡಿತನದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಹಾರು / ನೆಗೆ / ಕುಪ್ಪಳಿಸು ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಚೆಂಗು / ಚಂಗು' ಎಂಬ ಕೆಲಸ ಪದಕ್ಕೆ 'ಅಲು' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಚೆಂಗಲು / ಚಂಗಲು' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. "**ಚೆಂಗ್ಲು ಸೂಳೆಮಗ – ಚಂಗ್ಲು ಮುಂಡೆ – ಚಂಗ್ಲು ಮುದೇವಿ**" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

58. ಚೆಲ್ ಮುಂಡೆ

ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಗಳು ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡೆನುಡಿಯ ಬಗೆಗೆ ಹಾಕಿರುವ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಲೆಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ತಾನು ಬಯಸಿದ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಉಡುಗೆತೊಡುಗೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ನಾಲ್ಕು ಜನರ ನಡುವೆ ತನ್ನ ಮನ ಬಂದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಂಗಸು.

ಎಸೆ / ಬಿಸಾಡು / ಕೆಡಹು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ "ಚೆಲ್ಲು" ಎಂಬ ಕೆಲಸಪದವು, ಕಿಡಿಗೇಡಿತನದ / ಹಗುರವಾದ ನಡೆನುಡಿ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ ಗುಣಪದವಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ "ನಮ್ ಮುಂದೆ ಚೆಲ್‌ಚೆಲ್ ಆಡ್ತಿರೂವಂಗೆ, ಎಲ್ರೂ ಮುಂದೇನೂ ಆಡಬೇಡ" ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತು ಮತ್ತು "ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಚೆಲ್ಲಾಟ; ಇಲಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಸಂಕಟ" ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಗಂಡಸರಿಗೆ ಬಯ್ಯುವಾಗ "**ಚೆಲ್ ಬಡ್ಡತ್ತದ್ದು / ಚೆಲ್ ನನ್ಮಗ**" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

59. ಚೇಲ

ಹಣವಂತರ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ಗದ್ದುಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರ ನೆರಳಿನಲ್ಲೇ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲದವನು.

ಸಂಸ್ಕೃತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಚೇಲ' ಪದಕ್ಕೆ "ಸೇವಕ / ಆಳು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಹಿಂದಿ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಚೇಲಾ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ಗುರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಅರಿವನ್ನು ಪಡೆಯಲು/ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಬಂದವನು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಮರಾಟಿ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಹಿಂಬಾಲಕ / ಅನುಯಾಯಿ' ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ ಜತೆಗೆ "ತನಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಉಳ್ಳವರನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಕೊಂಡಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ" ಎಂಬ ರೂಪಕವಾಗಿಯೂ ಆಡು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ 'ಚೇಲ' ಪದದ ರೂಪಕದ ತಿರುಳು ಕನ್ನಡದ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

60. ಜುಜ್‌ಬಿ ನನ್ಮಗ

ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನರ ನಡುವೆ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಮರ್‍ಯಾದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದ ಹಾಗೂ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಗಳಿಸಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕೀಳಾದುದು / ಕಡೆಗಣಿಸುವಂತಹುದು / ಅತಿ ಚಿಕ್ಕದು ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಜುಜ್‌ಬೀ' ಎಂಬ ಅರಾಬಿಕ್ ಪದವು ಉರ್ದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದು "**ಜುಜ್‌ಬಿ ಮುಂಡೆ - ಜುಜ್‌ಬಿ ಕೆಲ್ಸ - ಜುಜ್‌ಬಿ ದುಡ್ಡು**" ಮುಂತಾದ ಪದಕಂತೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. "ಅವನು ಕೊಡೂ ಜುಜ್‌ಬಿ ದುಡ್ಡಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲೀತಂಕ ದಣ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆ?" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

61. ಡೋಂಗಿ ನನ್ಮಗ

ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ನಡೆದಿರುವುದಾಗಿ / ಇರುವುದಾಗಿ ಕತೆಕಟ್ಟಿ ಹೇಳುತ್ತಾ, ಜನರನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ವಂಚಕತನ / ಸುಳ್ಳಿನ ನಡೆನುಡಿ / ಕಪಟತನ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಢೋಂಗಿ' ಎಂಬ ಪದವು ಮರಾಟಿ–ಉರ್ದು–ಹಿಂದಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

62. ತಂಟ್ರ

ಕೆದರಿದ ತಲೆಗೂದಲಿನ, ಕೊಳಕು ಉಡುಗೆಯ ಮತ್ತು ಒರಟುತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳ ಹೆಂಗಸು.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ತಂಟರು' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ 'ಕೆದರಿದ, ಹರಡಿದ' ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. 'ತಂಟರದಲೆ' ಎಂದರೆ ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೇ ಕಾಣದ ಹಾಗೂ ಬಾಚದ ಕೂದಲಿನ ತಲೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನೇ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಈ ಆರೋಪದ ಬಯ್ಗುಳ ಹುಟ್ಟಿದೆ.

63. ತಟವಟಗಾರ

ತನ್ನ ನಯವಾದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಇರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಇರುವಂತೆಯೂ ನಂಬಿಸಿ, ಜನರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕಪಟ / ಮೋಸ / ವಂಚನೆ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ತಟವಟ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, ಮಾಡುವವನು ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಗಾರ' ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ತಟವಟಗಾರ' ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಗುಣವುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸನ್ನು 'ತಟವಟಗಾತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕಪಟ / ಮೋಸ / ವಂಚನೆ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ತಾಟುಪೋಟು' ಎಂಬ ಪದರೂಪವೇ ಜನಪದರ ಆಡು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ತಟವಟ' ಎಂದಾಗಿದೆ. ಸಾಲಸೋಲ – ತೋಟತುಡಿಕೆ – ಮಕ್ಕಳುಮರಿ ಎಂಬ ಜೋಡಿ ಪದಗಳಂತೆ 'ತಾಟುಪೋಟು' ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ತಾಟು ಎಂದರೆ ತಟ್ಟು / ತಗುಲು / ಸೋಕು. ಪೋಟು ಎಂದರೆ ಪೊಳ್ಳಾಗಿರು / ಜಳ್ಳಾಗಿರು / ಪೊಟರೆ ಬೀಳು.

64. ತಲಿಡ್ಕ

ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇತರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೇಸದ ಇಲ್ಲವೇ ಯಾರನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಬಲಿ ಕೊಡಲು ಹಿಂಜರಿಯದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ತಲಿಡ್ಕ' ಎಂಬ ನುಡಿಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ 'ತಲೆ ಹಿಡುಕ' ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳಿವೆ. ಈ ನುಡಿಗಟ್ಟಿಗೆ "ಗಂಡಸರ ಕಾಮದ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಒದಗಿಸುವವನು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಂಕವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ತಲೆಹಿಡುಕತನವನ್ನು ಅತಿಕೆಟ್ಟ ಹಾಗೂ ವಂಚನೆಯ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

65. ತಲ್ಪಾತ್ಕ

ನಂಬಿದವರನ್ನು ತಳುಕುಬಳುಕಿನ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ ಕೇಡನ್ನು ಬಗೆದು, ಅವರ ಸರ್‍ವನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಪೀಳಿಗೆ / ತಲೆಮಾರು / ಸಂತತಿ ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ 'ತಲೆ' ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದಕ್ಕೆ, ಹಾಳು ಮಾಡಿದವನು / ಬೀಳಿಸಿದವನು / ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿದವನು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಪಾತಕ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ಸೇರಿ, 'ತಲೆಪಾತಕ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ "ಒಂದು ಮನೆತನವನ್ನೇ ಬುಡಸಮೇತ ಕಿತ್ತು ಹಾಳು ಮಾಡುವ / ಇತರರ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬದುಕನ್ನೇ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಟ್ಟ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

66. ತಲ್ಸಿಡ್ಕ

ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಿತು ಕೆಡುಕುಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ / ಗುರು ಹಿರಿಯರು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ / ಇತರರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಒರಟೊರಟಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಅರಿವು / ತಿಳುವಳಿಕೆ ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ 'ತಲೆ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ಕೋಪತಾಪಗಳಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವವನು ಎಂಬ

ತಿರುಳಿನ 'ಸಿಡುಕ' ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿ 'ತಲೆಸಿಡುಕ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. "ಆ ತಲ್ಸಿಡ್ಕನ ಕಟ್ಕೊಂಡು ಹೋದ್ರೆ, ಯಾವ ಗೇಮೇನೂ ಆಗೂದಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

67. ತಾಟ್ಗಿತ್ತಿ

ಕೊಡಬಾರದ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ನೀಡಿ ಜನರನ್ನು ಗೋಳು ಹುಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಂಗಸು.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿರುವ ಅನೇಕ ರಕ್ಕಸಿಯರಲ್ಲಿ 'ತಾಟಕಾ' ಎಂಬುವಳು ಒಬ್ಬಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಈಕೆಯು ಸುಬಾಹು ಮತ್ತು ಮಾರೀಚ ಎಂಬ ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಜತೆಗೂಡಿ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮುನಿಯು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ರಾಮನ ಬಾಣದ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಳು. ಸಂಸ್ಕೃತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ 'ರಕ್ಕಸರು' ಎಂದರೆ "ಒರಟರು, ಮಾನವರನ್ನು ತಿನ್ನುವವರು, ಕ್ರೂರಿಗಳು" ಎಂಬ ನಿಲುವು ಕನ್ನಡ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನೆಲೆಸಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ತಾಟಕೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೆಂಗಸನ್ನು ನಿಂದಿಸಲು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ತಾಟಕಾ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ 'ತಾಟಕೆ' ಎಂದಾಗಿ, ಇದಕ್ಕೆ 'ಇತ್ತಿ' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ತಾಟಗಿತ್ತಿ / ತಾಟ್ಗಿತ್ತಿ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

68. ತಾಪೇದಾರಿ ನನ್ಮಗ

ತನ್ನದೆನ್ನುವ ಯಾವುದೇ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಇತರರನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಅವರ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕಯ್ ಕೆಳಗಿನ / ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುವ / ಅಡಿಯಾಳುತನದ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ತಾಬೂಅ' ಎಂಬ ಅರ್ಧಾಬಿಕ್ ಪದಕ್ಕೆ, ಹೊಂದಿರುವುದು / ಆಗಿರುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ದಾರ್' ಎಂಬ ಪರ್ಶಿಯನ್ ನುಡಿಯ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ತಾಬೇದಾರ್' ಎಂಬ ಪರ್ಸೋ-ಅರಾಬಿಕ್ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಉರ್ದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವಕ / ಆಳು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ತಾಬೇದಾರ' ಮತ್ತು ಅಡಿಯಾಳುತನದ ಕೆಲಸ / ಸೇವೆ

ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ತಾಬೇದಾರಿ' ಎಂಬ ಪದರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ 'ತಾಪೇದಾರಿ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

69. ತಾಯ್ಗಂಡ

ನಂಬಿದವರಿಗೆ ಎರಡು ಬಗೆಯುವವನು.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ "ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ನಡುವೆ ಯಾರು ಯಾರೊಡನೆ ಕಾಮದ ನಂಟನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು ಇಲ್ಲವೇ ಹೊಂದಬಾರದು" ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ತಲತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಮಗನು ಕಾಮದ ನಂಟನ್ನು ಹೊಂದಬಾರದೆಂಬ ಕಟ್ಟುಪಾಡನ್ನು ಮುರಿದವನನ್ನು 'ತಾಯ್ ಗಂಡ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಕಾಮದ ನಂಟನ್ನು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಂಕವೆಂದು ಸಮಾಜ ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ. ತಾಯ್ಗಂಡತನವನ್ನು ನಂಬಿಕೆದ್ರೋಹದ ನಡವಳಿಕೆಗೆ ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

70. ತಿರ್ಕೆ ಜಂಬದ ನನ್ಮಗ

ಒಳಗೇನು ಬಂಡವಾಳ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಹೊರಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಿರಿವಂತನಂತೆ ಮಾತನಾಡುವವನು.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ 'ತಿರ್ಕೆ ಜಂಬ' ಎಂಬುದು ಒಂದು ನುಡಿಗಟ್ಟು. ಇದಕ್ಕೆ "ಅವರಿವರ ಬಳಿ ಕಾಡಿಬೇಡಿ ತನ್ನ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಜನ ಸೇರಿದಾಗ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯುವುದು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. "ತಿರುಪೆ ಎತ್ಕೊಂಡು ತಿಂತಿದ್ದರೂ, ತಿರ್ಕೆ ಜಂಬಕ್ಕೇನೂ ಕಮ್ಮಿಯಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

71. ತಿರ್ಬೋಕಿ

ಕಂಡಕಂಡವರ ಮುಂದೆ ಕಯ್ಯೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುತ್ತಾ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ದಿಕ್ಕುದೆಸೆಯಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ತಿರ್ಬೋಕಿ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದದಲ್ಲಿ ತಿರಿ ಮತ್ತು ಪೋಕ ಎಂಬ ಪದಗಳಿಗೆ 'ಇ' ಒಟ್ಟು ಸೇರಿದೆ. 'ತಿರಿ' ಎಂದರೆ ಒಂದೆಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅಲೆಯುವುದು. 'ಪೋಕಿ' ಎಂದರೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದ, ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದ, ದುಡಿದು ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಚಲವಿಲ್ಲದ ಹಾಗೂ ಅಲೆಮಾರಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ. "ತಿರ್ಬೋಕಿ ನನ್ಮಕ್ಳು ಮಾತ್ಗೆ ಮೂರ್‍ಕಾಸಿನ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ. – " ತಿರ್ಬೋಕಿ ಮುಂಡೇರನ್ನ ಮನೆ ಹೊಸ್ತಿಲ ಹತ್ರಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಕೊಬಾರ್ದು" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

72. ತೀಟೆ ಮುಂಡೆ

ಕಂಡಕಂಡವರೊಡನೆ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ತಂಟೆತಕರಾರುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಜಗಳವಾಡುವ ಸೊಕ್ಕಿನ ಹೆಂಗಸು.

ನವೆ / ಕಡಿತ / ತುರಿಕೆ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ತೀಟೆ' ಎಂಬ ಪದವು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ "ಜಗಳಗಂಟಿತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬಯ್ಯುವಿಕೆಯ ಮೊನಚನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲೆಂದು "ಮುಂಡೆ" ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

73. ತುಂಡ್ ನನ್ಮಕ್ಳು

ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ, ಇತರರ ಒಳಿತನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ತಮಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೇಸದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು.

ಸೊಕ್ಕಿನ ನಡೆನುಡಿ / ಪುಂಡಾಟ / ಮನ ಬಂದಂತೆ ನಡೆಯುವುದು / ಹತೋಟಿಯಿಲ್ಲದ್ದು ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ತೊಂಡು' ಎಂಬ ಪದವು. ಈ ಬಯ್ಗುಳದ ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಪದದ ಜತೆಗೂಡಿ ಪದಕಂತೆಯಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವಾಗ 'ತುಂಡು' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. "ಆ ತುಂಡ್ ನನ್ಮಕ್ಳು ಜತೇಲಿ ಹೋದ್ರೆ, ನಮ್ಮ ಮಾನ ಮರ್‍ಯಾದೆಯೆಲ್ಲ ಹರಾಜಾಗೋಯ್ತದೆ" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

74. ತೊಡ್ಡಾಗಲ

ಕಯ್ಗೊಂಡ ಯಾವೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡದೆ, ತಾನಿರುವ ನೆಲೆಯು ಹಾಳಾಗಲು ಕಾರಣನಾದವನು.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬರುವಿಕೆಯಿಂದ ಒಂದು ಮನೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲವೇ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಇದನ್ನು 'ಕಾಲ್ಗುಣ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ತೊಡೆ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ನಾಶವಾಗು, ಇಲ್ಲವಾಗು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ತೊಡೆಯುವ ಕಾಲ್ಗುಣವುಳ್ಳವನನ್ನು 'ತೊಡ್ಡಾಗಲ' ಎಂದು ಬಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಗುಣವುಳ್ಳ ಹೆಣ್ಣನ್ನು **'ತೊಡ್ಡಾಗಲಿ'** ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. "ಈ ತೊಡ್ಡಾಗಲ ಹುಟ್ಟಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯೇ ಹಾಳಾಗೋಯ್ತು" ಮತ್ತು "ಆ ತೊಡ್ಡಾಗಲಿ ಬಂದ ಗಳ್ಗೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನೇಗೆ ಬರಬಾರದ್ದು ಬಂತು" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

75. ದಗಲ್ಬಾಜಿ

ಅತಿಯಾದ ಆಸೆ ಮತ್ತು ಮೋಸದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಇತರರ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಲಪಟಾಯಿಸುವ ಹಾಗೂ ನಂಬಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕವನಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕಳಂಕ ಹಚ್ಚುವ / ಹಾಳು ಮಾಡುವ / ಮಸಿ ಬಳಿಯುವ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ದಗಯ್ಲ್' ಎಂಬ ಅರಾಬಿಕ್ ಪದಕ್ಕೆ, ಮಾಡುವವನು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಬಾಜ್' ಎಂಬ ಪರ್ಶಿಯನ್ ನುಡಿಯ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ "ಕಳಂಕ ಹಚ್ಚುವವನು / ಹಾಳು ಮಾಡುವವನು/ ಮಸಿ ಬಳಿಯುವವನು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ದಗಯ್ಲ್‌ಬಾಜ್' ಎಂಬ ಪರ್ಸೋ–ಅರಾಬಿಕ್ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಮರಾಟಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಮೋಸಗಾರ / ವಂಚಕ / ನಂಬಿಕೆದ್ರೋಹಿ' ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ದಗಲ್ಬಾಜಿ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಎರಡು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

76. ದಗಾಕೋರ

ಕಪಟತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಇತರರ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ದೋಚುವವನು.

ಕಪಟ / ವಂಚನೆ / ದ್ರೋಹ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ದಗಾ' ಎಂಬ ಅರಾಬಿಕ್ ಪದಕ್ಕೆ, ಮಾಡುವವನು / ತೊಡಗುವವನು ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಖರ್' ಎಂಬ ಪರ್ಶಿಯನ್

ನುಡಿಯ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ದಗಾಖಿರ್' ಎಂಬ ಪರ್ಶೋ-ಅರಾಬಿಕ್ ಪದವು ರೂಪು ಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಉರ್ದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ 'ದಗಾಖೋರ್' ಎಂದಾಗಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ 'ದಗಾಕೋರ' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

77. ದಯ್ಯಂಗುಟ್ಟಿದ ನನ್ಮಗ

ಹೆತ್ತ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ / ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರ / ಕಯ್ ಹಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿಯ / ಪಡೆದ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ನೆರೆಹೊರೆಯ ಜನಗಳ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ನೋವು / ಸಂಕಟ / ಯಾತನೆಗಳಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ನೆರವಾಗದ / ಮರುಗದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಹಳ್ಳಿಗರ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ "ಪಿಶಾಚಿ / ದೆವ್ವ / ಬೂತ" ಎಂಬ ಪದಗಳ ಬದಲಾಗಿ, ದಯ್ಯ / ದೆಯ್ಯ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವರ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬಾಳ್ವೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಒಲವು ಮತ್ತು ಕರುಣೆಯ ನಡೆನುಡಿಯಿಲ್ಲದ, ಒರಟುತನ ಹಾಗೂ ಕ್ರೂರತನದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವಾಗ "ದಯ್ಯಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದವನು" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

78. ದ್ರಾಬೆ ನನ್ಮಗ್ನೆ

ನಡೆನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಚೂಟಿಯಾಗಿಲ್ಲದ ಹಾಗೂ ಉಡುಗೆತೊಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಳಕಾಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ದ್ರಾಪ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ದ್ರಾಬೆ' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಗೊಂಡಿದೆ. 'ದ್ರಾಪ' ಎಂದರೆ ಬಡತನ, ಕೊಳಕುತನ, ಸೋಂಬೇರಿತನ ಹಾಗೂ ತಿಳಿಗೇಡಿತನದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ. "ಆ ದ್ರಾಬೆ ನನ್ಮಗನ ಮೊಕ ನೋಡುದ್ರೆ, ಆಗೂ ಕೆಲಸನೂ ಹಾಳಾಗೋಯ್ತದೆ". – "ಈ ದ್ರಾಬೆ ಮುಂಡೇದಕ್ಕೆ ಏನು ಹೇಳೂದ್ರು ತಲೆಗೆ ಹತ್ತುದಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

79. ನಡ್ನೀರ್ನಲ್ಲಿ ಬುಂಡೆ ಕುಯ್ಯೋ ನನ್ಮಕ್ಳು

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಮುನ್ನ, ನೆರವು ನೀಡಿ ನಡೆಸಿಕೊಡುವ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಕಯ್ಗೊಂಡ ನಂತರ ಅದಕ್ಕೆ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನೊಡ್ಡಿ ಹಾಳು ಮಾಡುವವರು.

ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಹೊಳೆ / ನದಿಯನ್ನು ಈಜಿಕೊಂಡು ದಾಟುತ್ತಿರುವಾಗ, ಕಯ್-ಕಾಲುಗಳು ಸೋತರೆ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗದೆ ತೇಲುವಂತಿರಲೆಂದು, ತಿರುಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಒಣಗಿಸಿದ ಸೋರೆಕಾಯಿ ಬುರುಡೆಯನ್ನು ನಡುವಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ನಡು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬುರುಡೆಯನ್ನು ಕುಯ್ಯುವ ಕೆಲಸವು "ನಂಬಿಕೆದ್ರೋಹದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

80. ನನ್ಮಗ್ನೆ

"ನೀನು ನನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವನು" ಎಂಬ ತಿರುಳನ್ನು ಈ ಪದಕಂತೆ ಹೊಂದಿದೆ.

ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನ್ನಣೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬಯ್ಗುಳದ ಮೂಲಕ "ನಿನ್ನಪ್ಪ ನಾನು ಇಲ್ಲವೇ ನಿನ್ನಮ್ಮ ನಾನು" ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹುಟ್ಟಿನ ಮೂಲವನ್ನೇ ಕೆದಕಿ ಅಲ್ಲಗಳೆದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನೇರವಾಗಿ ಬಯ್ಯುವಾಗ, ಬಯ್ಗುಳದ ಪದಗಳ ಜತೆ 'ನನ್ಮಗ್ನೆ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆ: **ಕಂತ್ರಿ ನನ್ಮಗ್ನೆ – ಲೋಪರ್ ನನ್ಮಗ್ನೆ – ಕಳ್ ನನ್ಮಗ್ನೆ.** ಈ ರೀತಿ ಎರಡೆರಡು ಬಯ್ಗುಳಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಬಯ್ಯುವಿಕೆಯ ಮೊನಚು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

81. ನಮ್ಮಕ್ ಹರಾಮ್

ಉಂಡ ಮನೆಗೆ ಎರಡು ಬಗೆಯುವವನು / ನೆರವನ್ನು ನೀಡಿ ಕಾಪಾಡಿದವರಿಗೆ ಕೇಡು ಎಸಗುವವನು.

ಉಪ್ಪು / ಲವಣ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ನಮಕ್' ಎಂಬ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಪದದೊಡನೆ, ಇಸ್ಲಾಂ ಮತದ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾದುದು / ಅನಾಚಾರ / ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಹರಾಮ್' ಎಂಬ ಅರಾಬಿಕ್ ಪದ ಸೇರಿ 'ನಮಕ್ ಹರಾಮ್' ಎಂಬ

ಪರ್ಶ್ಯೋ-ಅರಾಬಿಕ್ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಪದವು ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ "ನಂಬಿಕೆ ದ್ರೋಹದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿಯ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ 'ನಮ್ಮಕ್ ಹರಾಮ್' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. "ಆ ನಮ್ಮಕ್ ಹರಾಮ್ ನನ್ಮಗನ್ನ ನಂಬ್ಕೊಂಡ್, ನನ್ ಮನೆಯೇ ಮುಳ್ಗೋಯ್ತು" ಎಂಬ ಮಾತು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

82. ನಸ್ಗುನಿ

ಹೊರನೋಟಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯವನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಒಳಗೊಳಗೆ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಕೊಡುವ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಿರುವವರ ನಡುವೆ ಜಗಳವನ್ನು ಅಂಟು ಹಾಕುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ನಸ್ಗುನಿ' ಎಂಬುದು ಬೇಲಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಬ್ಬುವ ಹಂಬುಳ್ಳ ಒಂದು ಬಳ್ಳಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬಿಡುವ ಕಾಯಿಗೆ 'ನಸ್ಗುನ್ನಿಕಾಯಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾಯಿಯ ಮೇಲ್ಗಡೆ ತುಂಬಾ ನವಿರಾದ ಮುಳ್ಳುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕಾಯಿ ಒಣಗಿ ತಳ್ಳಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಮುಳ್ಳುಗಳ ಮೊನೆ ಚೂಪಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಳ್ಳುಗಳ ರಾಸಿಯನ್ನು 'ಸುಂಕು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸುಂಕು ಜನರ ಮಯ್ಯಿಕಯ್ಯಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಾಗ ತೊಗಲಿನಲ್ಲಿ ತಡೆಯಲಾಗದ ಉರಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ನಸ್ಗುನಿ ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ನಸೆ ಮತ್ತು ಗುನಿ ಎಂಬೆರಡು ಪದಗಳಿವೆ. ನಸೆ ಎಂದರೆ ನವೆ / ಉರಿ / ಕಡಿತ / ತುರಿಕೆ. ಗುನಿ ಎಂದರೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಗುಂಗು ಇಲ್ಲವೇ ಸುಂಕು. "ಆಹಾ! ನಸ್ಗುನ್ನಿ ಮುಂಡೆ ಮಾಡೋದ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡ್ಬುಟ್ಟು ಈಗ ಏನೂ ಕಾಣ್ದೆ ಇದ್ದೋಳಂಗೆ ನಿಂತವ್ಳೆ" – "ಅವನೊಬ್ಬ ನಸ್ಗುನ್ನಿಕಾಯಿ. ಅವನ ಸಾವಾಸಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ?" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

83. ನಾಜೂಕಯ್ಯ

ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಹುಸಿನಗೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾ, ಕೇಳುವವರಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಗುವಂತಹ ನುಡಿಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾ, ತುಂಬಾ ನಯವಿನಯದಿಂದ ಜನರನ್ನು ಮರಳು ಮಾಡಿ ವಂಚಿಸುವವನು.

ನಟ ಮತ್ತು ನಾಟಕಕಾರ ಕೆ. ಹಿರಣ್ಣಯ್ಯನವರು ರಚಿಸಿ, ರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಡಿ ತೋರಿಸಿದ 'ದೇವದಾಸಿ' ಎಂಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಪಾತ್ರದ ಹೆಸರು ನಾಜೂಕಯ್ಯ. ಈತ ಹಣವುಳ್ಳ ಗಂಡಸರ ಕಾಮದ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾ, ನಯಗಾರಿಕೆಯ ವರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಗಂಡುಗಳ ಮನ ಸೆಳೆದು, ಅವರನ್ನು ದೇವದಾಸಿಯರತ್ತ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ್ದನು. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ 'ನಯವಂಚಕತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ' ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ನಾಜೂಕಯ್ಯನ ಹೆಸರು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೋಮಲವಾದುದು / ಮಿದುವಾದುದು / ನಯವಾದುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ "ನಾಜುಕ್" ಎಂಬ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಪದವು ಮರಾಟಿ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ "ತಳುಕು / ಬೆಡಗು / ಚಾಲೋಕು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. 'ನಾಜೂಕು' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ 'ಅಯ್ಯ' ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿ 'ನಾಜೂಕಯ್ಯ' ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

84. ನಾಮರ್ದ

ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವನು / ಹಿಂಜರಿಕೆಯ ನಡೆನುಡಿಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿ.

"ನಪುಂಸಕ / ಗಂಡಸುತನವಿಲ್ಲದವನು / ಹೆದರುವವನು" ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ನಾಮರ್ದ್' ಎಂಬ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಪದವು ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

"ವೀರ / ಸಾಹಸಿ / ಕೆಚ್ಚದೆಯುಳ್ಳ ಆಳು" ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಮರ್ದ್' ಎಂಬ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಪದಕ್ಕೆ, "ಇಲ್ಲ / ಅಲ್ಲ" ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ನಾ' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ನಾಮರ್ದ್' ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

85. ನಾಯಿ ನನ್ಮಗ್ನೆ

ಮಾನವ ಜೀವಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಅಲ್ಲಗಳೆದು, ಅವನನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯೆಂದು ಆರೋಪಿಸುವ ಬಯ್ಗುಳವಿದು.

ಹೊಲಸು ಕಂಡ ಎಡೆಗೆ ನೆಗೆದು ತಿನ್ನುವ, ಬೆದೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅನೇಕ ನಾಯಿಗಳ ಜತೆ ಕಾಮದ ನೆಂಟನ್ನು ಹೊಂದುವ, ಹೊತ್ತುಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೇ ಬೊಗಳುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು

ಸಾಕಿದವರ ಮುಂದೆ ಬಾಲ ಮುದುರಿಕೊಳ್ಳುವ ನಾಯಿಗಳ ವರ್ತನೆಯನ್ನೇ ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. **"ನಾಯಿ ಮುಂಡೆ – ನಾಯ್ಗುಟ್ಟೋನೆ – ಕಂತ್ರಿ ನಾಯಿ – ಕಜ್ಜಿ ನಾಯಿ – ಹುಚ್ಚು ನಾಯಿ – ಬೀದಿ ನಾಯಿ"** ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಗಳು ಬಯ್ಗುಳಗಳಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಬಳಕೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇವು ಬಗೆಬಗೆಯ ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ.

86. ನಾರದ

ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಾತುಕತೆ / ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಅಲ್ಲಿಯದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಶಯ / ಹಗೆತನದ ಒಳಗುದಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಜಗಳವನ್ನು ಅಂಟುಹಾಕಿ, ತಾನು ಮಾತ್ರ ಏನೂ ಕಾಣದಂತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಸಂಸ್ಕ್ರುತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನಾರದನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಾನಸಪುತ್ರ. ದಕ್ಶನೆಂಬುವನಿಂದ "ನೀನು ಯಾವತ್ತೂ ಒಂದೆಡೆ ನಿಲ್ಲದೆ, ಸದಾ ಕಾಲ ತಿರುಗುತ್ತಿರು" ಎಂಬ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾರದನು, ದೇವಲೋಕ–ನರಲೋಕ–ಪಾತಾಳಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ, ಲೋಕದ ಹಿತವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ–ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಮನಸ್ತಾಪವುಂಟಾಗುವ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಹರಡಿ, ಅವರ ನಡುವೆ ಕಲಹ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ನಾರದನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ನಾರದನ ಹೆಸರು "ಚಾಡಿಕೋರತನದ ನಡೆನುಡಿ"ಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. "ನಾರದನಂತ ನಮ್ ಸ್ವಾದರಮಾವನ ಮಾತ್ ಕೇಳ್ಕೊಂಡು ಅಣ್ಣ–ತಮ್ಮಂದಿರಂಗಿದ್ದೋರು, ಈಗ ಹಾವು – ಮುಂಗಸಿಯಂಗೆ ಆಡ್ತಾವರೆ" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

87. ನಾಲಾಯಕ್ ನನ್ಮಗ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಒಲವಿಲ್ಲದ / ಬಲವಿಲ್ಲದ / ನಿಪುಣತೆಯಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಸರಿಯಾದುದು / ಉಪಯಕ್ತವಾದುದು / ಯೋಗ್ಯವಾದುದು / ಗುಣವಂತ / ಶಕ್ತಿವಂತ ಎಂಬ ಬಹುಬಗೆಯ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಲಾಇಕ್' ಎಂಬ ಅರಾಬಿಕ್ ಪದಕ್ಕೆ,

ಇಲ್ಲ / ಅಲ್ಲ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ನಾ' ಎಂಬ ಪರ್ಶಿಯನ್ ನುಡಿಯ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ನಾಲಾಇಕ್' ಎಂಬ ಪರ್ಸೋ-ಅರಾಬಿಕ್ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ 'ನಾಲಾಯಕ್' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. "**ನಾಲಾಯಕ್ ಮುಂಡೆ – ನಾಲಾಯಕ್ ಕೆಲಸ – ನಾಲಾಯಕ್ ಜನ**" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

88. ಪತ್ರೋಳಿ ನನ್ಮಗ

ಹಣ / ಗದ್ದುಗೆ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಸಿರಿವಂತರ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುತ್ತ, ಅವರನ್ನು ಓಲಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಎಲೆ / ದಳ / ಎಸಳು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಪತ್ರ' ಎಂಬ ಪದ ಮತ್ತು ಗುಂಪು / ರಾಶಿ / ಸಮೂಹ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಆವಲೀ' ಎಂಬ ಪದದ ಜತೆ ಸೇರಿ, ಜೋಡಿಸಿದ ಎಲೆಗಳು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಪತ್ರಾವಲೀ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಪದವು ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ಪತ್ರಾವಳಿ / ಪತ್ರೋಳಿ' ಎಂದಾಗಿದೆ. ಮುತ್ತುಗ / ಆಲ / ಇನ್ನಿತರ ಗಿಡಮರಗಳ ಬಿಡಿ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಊಟದ ಎಲೆಯನ್ನು ಈ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ "ಅವನೊಬ್ಬ ಪತ್ರೋಳಿ ನನ್ಮಗ. ಏನಾದ್ರೂ ಒಂಚೂರು ಸಿಕ್ತದೆ ಅಂದ್ರೆ ಸಾಕು, ಯಾರನ್ನ ಬೇಕಾದ್ರೂ ಬಾಯ್ತುಂಬ ಕೊಂಡಾಡ್ತನೆ" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

89. ಪರ್ದೇಸಿ ನನ್ಮಗ

ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದೆ / ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ / ತನ್ನವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬಾಳುತ್ತಿರುವವನು ಇಲ್ಲವೇ ಜನ-ಮನ ಸೇರದ ಅಂದರೆ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಒಡನಾಡದೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಬಾಳ್ವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನು.

ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ "ಹೊರ ನಾಡಿನವನು / ಪರದೇಶದವನು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಪರದೇಶಿನ್' ಎಂಬ ಪದ ಮತ್ತು ಪರ್ಶಿಯನ್ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ "ದಿಕ್ಕುದೆಸೆಯಿಲ್ಲದ ಹೊರನಾಡಿನವನು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಪರ್ದೇಸಿ' ಎಂಬ ಪದಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಪರ್ದೇಸಿ ಎಂಬ ಪದ ಪರ್ಶಿಯನ್ ನುಡಿಯಿಂದ ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ "ಗತಿಯಿಲ್ಲದ / ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ / ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ" ಎಂಬ ರೂಪಕದ

ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿಯ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. "ಆ ಪರ್ದೇಸಿ ಹತ್ರ ಹೋದ್ರೆ ಏನ್ ತಾನೆ ಸಿಕ್ಕದು... ಮೂರಾದಿ ಮಣ್ಣು" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

90. ಪಾಕಡ ನನ್ಮಗ

ಚಾಲಾಕಿತನ ಮತ್ತು ಎದೆಗಾರಿಕೆಯ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ನಾನಾ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ವಂಚಿಸುವ ಹಾಗೂ ಕಯ್ಗೊಂಡ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಚತುರ / ಕಿಲಾಡಿ / ಗಟ್ಟಿಗ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಫಾಕಡಾ' ಎಂಬ ಪದ ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಮರಾಟಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. "ಅವನು ಬಲು ಪಾಕಡಾ ನನ್ಮಗ. ಅವನನ್ನ ಹಂಗೆಲ್ಲಾ ಸುಮ್‌ಸುಮ್ಮನೆ ನಂಬೂಕಾಗೂದಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

91. ಪಾಪರ್ ನನ್ಮಗ

ತನ್ನದಾಗಿದ್ದ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡಿಗಾಸಿಗೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯ ನಡುವೆ ನೆಲೆಬೆಲೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಸಾಲದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು / ತಿರಿದು ತಿನ್ನುವವನು / ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೆರವಿನಿಂದ ಜೀವಿಸುವವನು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಪಾಪರ್' ಎಂಬ ಪದವು ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ನುಡಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1495ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜನಾದ ಏಳನೆಯ ಹೆನ್ರಿ ಎಂಬುವನು ಸಾಲದ ಹೊರೆಯಿಂದ ಕುಸಿದಿದ್ದ ಬಡವರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಕಾನೂನನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ಸಾಲಗಾರನು "ತಾನು ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಕಡುಬಡವನೆಂದು / ಸಾಲವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ತನ್ನಿಂದಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು" ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಮೊರೆ ಹೋದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಸಾಲಗಳಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಲದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಆದೇಶವನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ, ಅವನ ಬಳಿ

ಯಾವುದಾದರೂ ಸಂಪತ್ತು ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಅದನ್ನು ಕೋರ್ಟ್ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಸಾಲಿಗರಿಗೆ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಾಲದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಂಚುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿಯೂ "ಇನ್ ಸಾಲ್ವೆನ್ಸಿ ಆಕ್ಟ್" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಕೋರ್ಟಿನ ಮೂಲಕ ಈ ರೀತಿ ಸಾಲದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆಯುವುದನ್ನು 'ಪಾಪರ್ ಚೀಟಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. "ಅವನೊಬ್ಬ ಪಾಪರ್ ಚೀಟಿ ನನ್ಮಗ, ಅವನಿಗ ಯಾವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿದೆ ಅಂತ, ಅವನತ್ರ ಹೋಗಿದ್ದೆ" ಎಂಬ ಮಾತು ಜನ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

92. ಪಿಶಾಚಿ

ಬೇಡಬೇಡವೆಂದು ದೂರ ತಳ್ಳಿದರೂ, ಬೆಂಬಿಡದೆ ಬಂದು, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಾಡುವ ಕೆಟ್ಟ ನಡೆನುಡಿಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದವರು ತಮಗೆ ಎದುರಾಳಿಗಳಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದ ವಾಯವ್ಯದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನಸಮುದಾಯವೊಂದನ್ನು 'ಪಿಶಾಚ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದರು. ಈ ಬುಡಕಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹೆಂಗಸನ್ನು 'ಪಿಶಾಚೀ / ಪಿಶಾಚಿಕಾ' ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಗುರುತಿಸಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಕೃತ ನುಡಿ ಬಳಕೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ "ದೆವ್ವ / ಮಸಣವಾಸಿಯಾದ ಶಿವನ ಸಂಗಡಿಗರು / ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಣ" ಎಂಬ ತಿರುಳುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಿಶಾಚ ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಪಿಶಾಚಿ ಎಂಬ ಪದರೂಪವು ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ "ಎಡೆಬಿಡದೆ ಪೀಡಿಸಿ ನೋವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. "ಹೋದೆಯಾ ಪಿಶಾಚಿ ಎಂದರೆ ಬಂದೆ ಗವಾಕ್ಷೀಲಿ" ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ಕನ್ನಡಿಗರ ದಿನಬಳಕೆಯ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ.

93. ಪುಡಾರಿ

ಜನ ಸಮುದಾಯದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯ ನಡುವೆ ತಾನೇ ಮುಂದಾಳಾಗಿ ನಿಂತು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಾ, ಹಣ / ಆಸ್ತಿ / ರಾಜಕೀಯ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಮುಂದಾಳು / ನೇತಾರ / ನಾಯಕ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಪುಢಾರಿ / ಪುಢಾಕಾರಿ' ಎಂಬ ಪದವು ಮರಾಟಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಪುಡಾರಿ ಎಂಬ ಪದವು "ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದ ಹಗಲು ದರೋಡೆಯ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿದೆ.

94. ಪೂತ್ನಿ

ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ನಂಟುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹುಳಿಹಿಂಡಿ, ಅವರ ನಡುವಣ ಒಡನಾಟವನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಹೆಂಗಸು.

ವ್ಯಾಸ ಮಹಾಬಾರತದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿರುವ ರಕ್ಕಸಿಯರಲ್ಲಿ 'ಪೂತನಾ' ಎಂಬುವಳು ಒಬ್ಬಳು. ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ನಂದಗೋಪ ಮತ್ತು ಯಶೋದೆಯರ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರಿಶ್ಣನನ್ನು ಕಂಸನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಕೊಲ್ಲಲು ಈಕೆಯು ವೇಶ ಮರೆಸಿ ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಎಳೆಯ ಕಂದ ಕ್ರಿಶ್ಣನನ್ನು ಒಲುಮೆಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಎದೆಹಾಲನ್ನು ಉಣಿಸುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಲು ಹೊಂಚುಹಾಕಿದಾಗ, ಕ್ರಿಶ್ಣನಿಂದಲೇ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ. "ನಯವಂಚಕತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಪೂತನಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

95. ಪೆದ್ದಾದರ್ಗಿತ್ತಿ

ಕಂಡು ಕಂಡು ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಏನೊಂದನ್ನೂ ಅರಿಯದವಳಂತೆ ನಟನೆ ಮಾಡುವ ಹೆಂಗಸು.

ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿತವಲ್ಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಕಾಮದ ನಂಟನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು 'ಹಾದರ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪದಕ್ಕೆ 'ಇಗ' ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಹಾದರಿಗ' ಎಂದಾಗಿ ಹಾದರ ಮಾಡುವ ಗಂಡಸನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾದರಿಗ ಪದಕ್ಕೆ 'ಇತ್ತಿ' ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಹಾದರಗಿತ್ತಿ'ಯಾಗಿ ಹಾದರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ಪೆದ್ದು' ಎಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ಪೆದ್ದು ಮತ್ತು ಹಾದರಗಿತ್ತಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳು ಸೇರಿ ಜನಪದರ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ 'ಪೆದ್ದಾದರಗಿತ್ತಿ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

96. ಪೊಂಟ್ ನನ್ಮಗ

ಆಡುವ ಮಾತು / ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಪೊಳ್ಳುತನದ ನಡವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ತೆನೆ ಬಲಿತು ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿರುವ ರಾಗಿ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಬುಡಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುಯ್ದು, ಅರಿಗಳನ್ನು ಹೊರೆಕಟ್ಟಿ, ಮೆದೆ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರಾಗಿ ತೆನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಲ / ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ತೆನೆ ಬರಿದಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ರಾಗಿ ಪಯಿರನ್ನು 'ಪಂಟು / ಪೊಂಟು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದ ಮಾತುಕತೆ / ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು 'ಪಂಟು / ಪೊಂಟು' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

97. ಪೋಕ್ರಿ ನನ್ಮಗ

ಕುಟುಂಬದ / ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ, ಕೆಟ್ಟತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಂಟಕನಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ಪೋಕರಿ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಕೆಟ್ಟ ನಡೆನುಡಿಯುಳ್ಳವನು / ನೀಚ / ಪೋಲಿ ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. "ಪೋಕ್ರಿಗಳ ಸಾವಾಸ ಮಾಡುದ್ರೆ ಹಾಳಾಗೋಯ್ತೀಯೆ.......ಅಡ್ಡದಾರೀಲಿ ಹೋಗ್ಬೇಡ... ನಿನ್ ಕೆಲ್ಸದಲ್ಲಿ ನಿಗವಾಗಿರು" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

98. ಪೋರ್‌ಟೊಂಟಿ

ಬಗೆಬಗೆಯ ಸಂಚುಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ, ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಲಪಟಾಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮನಾದವನು.

ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಬರಹವನ್ನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ತಿದ್ದಿ / ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಅದನ್ನೇ ಅಸಲು ಪತ್ರವೆಂದು ನೀಡುವ; ನಿಜವಾದ ವಸ್ತು ಒಡವೆಗಳಂತೆಯೇ ನಕಲಿ ವಸ್ತು–ಒಡವೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ; ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ, ಅದರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಮುಂದೊಡ್ಡಿ ಜನರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ, ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೋಚುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದ ದಂಡ ಶಾಸನದ ಕೋಡ್ 420ರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ದಂಡನೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಬಗೆಯ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮೊಕದ್ದಮೆಯನ್ನು ಹೂಡುವಾಗ, ಪೋಲಿಸರು 420 ಎಂಬ ಅಂಕಿಯನ್ನು ನಮೂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜನಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ 'ಪೋರ್‌ಟ್ವೆಂಟಿ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು "ನಂಬಿಕೆದ್ರೋಹದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

99. ಬಕ್ರಾ ನನ್ಮಗ

ಇತರರ ನಡೆನುಡಿಯಲ್ಲಿನ ತಪ್ಪು / ಕೊಂಕು / ವಂಚನೆಯನ್ನು ಅರಿಯದೆ, ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು / ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಮರುಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಹೋತ / ಗಂಡು ಆಡು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಬಕರಾ' ಎಂಬ ಪದವು ಉರ್ದು-ಮರಾಟಿ-ಹಿಂದಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ "ದಡ್ಡತನ / ತಿಳಿಗೇಡಿತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

100. ಬರ್ಗೆಟ್ಟ ನನ್ಮಗ

ತಾನು ಗಳಿಸಿದ ಇಲ್ಲವೇ ಇತರರು ನೀಡಿದ ಯಾವುದೇ ಒಡವೆ – ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೂ ತುಸುವಾದರೂ ಹಿಗ್ಗು / ತಣಿವು / ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಹೊಂದದೇ, ಇನ್ನೂ ಬೇಕುಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕೊರತೆ / ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು / ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಹೋಗಿ ಕೂಳಿಲ್ಲದೆ ನರಳುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಬರ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, 'ಕೆಟ್ಟ' ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿ "ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕಂಗಾಲಾಗಿರುವುದು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಬರಗೆಟ್ಟ' ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅರೆಕೊರೆಗಳಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ 'ಬರಗೆಟ್ಟ' ಎಂಬುದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

101. ಬಜಾರಿ

ಚಿಕ್ಕವರು ದೊಡ್ಡವರೆನ್ನದೆ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ತೀಟೆ ಜಗಳ ತೆಗೆದು, ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬೆಳೆಸಿ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಸೋಲದೆ, ಒರಟುತನ ಹಾಗೂ ಮೊಂಡುತನದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಂಗಸು.

ಅಂಗಡಿ ಮುಂಗಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಜಾಗ / ಬಹುಬಗೆಯ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಪೇಟೆ ಬೀದಿ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಬಾಜಾರ್' ಎಂಬ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಪದವು ಉರ್ದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಬಜಾರ್' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಪರ್ಶಿಯನ್ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಬಾಜಾರೀ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಪೇಟೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಂಗಸು / ಸೂಳೆ ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ "ಬಜಾರು ಮತ್ತು ಬಜಾರಿ" ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿವೆ. "ಆ ಬಜಾರಿಗೆ ಯಾರ್ ತಾನೇ ಬಾಯ್ ಕೊಡೂಕಾದದು!" ಎಂಬ ಮಾತು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ.

102. ಬಡ್ಡತ್ತದ್ದೆ

ಬಡ್ಡಿಯು ಹೆತ್ತ ಮಗುವೇ ಬಡ್ಡತ್ತದ್ದು.

ಬಡ್ಡಿ ಎಂದರೆ ಸೂಳೆ. ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಬಯ್ಯುವಾಗ 'ಬಡ್ಡತ್ತದ್ದೆ' ಎಂಬ ಎಕಾರಾಂತವಾದ ಪದರೂಪವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸೂಳೆಯ ಮಗ ಇಲ್ಲವೇ ಮಗಳು ಎಂಬ ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು "ಬೊಡ್ಡತ್ತದ್ದೆ" ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

103. ಬದ್ಮಾಶ್

ಕೆಟ್ಟ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕಯ್ಗೊಂಡ ಕೆಲಸ / ಜೀವನೋಪಾಯ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಮಆಶ್' ಎಂಬ ಅರಾಬಿಕ್ ಪದಕ್ಕೆ, ಕೆಟ್ಟದ್ದು / ಹಾಳಾದ್ದು / ಕೆಡುಕ / ನೀಚ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಬದ್' ಎಂಬ ಪರ್ಶಿಯನ್ ನುಡಿಯ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಬದ್ಮಾಶ್' ಎಂಬ ಪರ್ಸ್ಶೋ–ಅರಾಬಿಕ್ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟ

ದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಬದಮಾಶ / ಬದಮಾಸ' ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

104. ಬಸವಿ

ಕುಟುಂಬ / ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಅಂಕೆಶಂಕೆಗೂ ಒಳಪಡದೆ, ಯಾವುದನ್ನೂ / ಯಾರನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ತನ್ನ ಮನ ಬಂದಂತೆ ನಡೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಂಗಸು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಜನ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ 'ಬಸವನನ್ನು ಬಿಡುವುದು' ಎಂಬ ಒಂದು ಆಚರಣೆಯಿದೆ. ದನದ ಗಂಡುಕರುವಿನ ಮಯ್ ಮೇಲೆ ಇತರ ಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೂ ನೋಡಿದವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಚಹರೆಗಳಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಗುದಾರ / ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಾಕದೆ, ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ದನವನ್ನು 'ಬಸವ'ನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದೇವರಾದ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಬಸವನು ವಾಹನವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಜನಮನದಲ್ಲಿದೆ. ಊರಿನ ಹಾದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೊಲಗದ್ದೆ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಾ, ಮೇವು ಸಿಕ್ಕಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಾಯಾಡಿಸುತ್ತ, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬಸವನನ್ನೇ ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಬಸವ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ 'ಇ' ಎಂಬ ಒಟ್ಟನ್ನು ಸೇರಿಸಿ 'ಬಸವಿ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ **'ಊರ್ ಬಸವಿ / ಬೀದಿ ಬಸವಿ'** ಎಂಬ ಆರೋಪದ ಬಯ್ಗುಳಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಬಸವಿ ಬಿಡುವುದು' ಎಂಬ ಒಂದು ಆಚರಣೆಯು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಮೇಲು-ಕೀಳಿನ ಜಾತಿ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಕನ್ನಡ ಜನ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ, ಕೆಳಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಜನರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ರೋಗರುಜಿನಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಸಾವುನೋವುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹರಕೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಊಳಿಗಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು 'ಬಸವಿ'ಯರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮದುವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಗರಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಇವರನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಮೇಲು ಜಾತಿಯವರು ಹಾಗೂ ಉಳ್ಳವರು ತಮ್ಮ ಕಾಮದ ತೀಟೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಲಿತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

105. ಬುಡ್ಗೆಟ್ ನನ್ ಸವ್ತಿ

ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬಾಳುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಯಾವುದೇ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ / ಹಣಕಾಸಿನ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದೆ / ಇರಲು ಒಂದು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಇತ್ತ ತವರೂರಿನ ಇಲ್ಲವೇ ಅತ್ತ ಗಂಡನ ಮನೆಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಒತ್ತಾಸೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಹೊಟ್ಟೆಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ನೆಮ್ಮಿಕೊಂಡಿರುವ ಹೆಂಗಸು.

ಮರಗಿಡಗಳ ತಾಯಿಬೇರಿನ ಜಾಗ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ ಜತೆಗೆ, ವಂಶ / ಮನೆತನ ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ 'ಬುಡ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, ಹಾಳಾಗಿರುವ / ನಾಶವಾಗಿರುವ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಕೆಟ್ಟ' ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿ 'ಬುಡಗೆಟ್ಟ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಬಯ್ಗುಳದ ಮೊನಚನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲೆಂದು ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ 'ನನ್ನ ಸವತಿ' ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಆಡಲಾಗಿದೆ.

106. ಬುರುಡೆ ನನ್ಮಗ

ತಾನು ಕಂಡಿಲ್ಲದ, ಕೇಳಿಲ್ಲದ, ತಿಳಿದಿಲ್ಲದ ಹಾಗೂ ನಡೆದಿಲ್ಲದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುಗರು ನಂಬುವಂತೆ ಕತೆಕಟ್ಟಿ ಹೇಳುವ ಸುಳ್ಳುಗಾರ.

'ಬುರುಡೆ' ಎಂದರೆ ತಲೆಯ ಚಿಪ್ಪು. ಈ ಪದ ಇತರ ಪದಗಳ ಜತೆ ಸೇರಿ "ಬುರುಡೆ ಮಾತು – ಬುರುಡೆ ಹೊಡಿ – ಬುರುಡೆ ಬಿಡು" ಎಂಬ ನುಡಿಗಟ್ಟಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಜನಸಮುದಾಯದ ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

107. ಬೂಟಾಟ್ಕೆ ನನ್ಮಗ

ಹೊರಗೊಂದು–ಒಳಗೊಂದು ಬಗೆಯ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ಮರುಳು ಗೊಳಿಸಿ ತನ್ನತ್ತ ಸೆಳೆಯುವ ಇಲ್ಲವೇ ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯವನಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ವಂಚಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ನಟನೆ / ತೋರಿಕೆ / ಮೋಸ / ಕಪಟ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಬೂಟ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ 'ಆಟ' ಎಂಬ ಪದ ಮತ್ತು 'ಇಕೆ' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಬೂಟಾಟಿಕೆ' ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. "ಅವನ ಬೂಟಾಟ್ಕೆ ನಾಟಕವ ನೋಡೋಕಾಗೋದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಡೋದೆ ಒಂದು, ಮಾಡೋದೆ ಮತ್ತೊಂದು" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

108. ಬೆದಗಣ್ಣಿ

ಕಾಮದ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಯ್ಯಾರದ ನೋಟದಿಂದ ಗಂಡಸನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹೆಣ್ಣು.

"ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಹದವಾದ ಕಾಲ" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ ಬೆದೆ ಎಂಬ ಪದವು "ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಜೀವಿಗಳ ಮಯ್-ಮನದಲ್ಲಿ ಕಾಮದ ಒಳಗುದಿಯು ಕೆರಳಿ, ಒಂದರೊಡನೆ ಮತ್ತೊಂದು ಜತೆಗೂಡಲು ಹಾತೊರೆಯುವ ಕಾಲ" ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬೆದೆ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣು ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳು ಜತೆಗೂಡಿ 'ಬೆದೆಗಣ್ಣು' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಇ' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಬೆದೆಗಣ್ಣಿ' ಎಂಬ ಪದವಾಗಿದೆ. ಕುಟುಂಬ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪಿತವಾದ ಕಾಮದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿ ಗಂಡಿನ ಜತೆಗೂಡುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವಾಗ 'ಬೆದಗಣ್ಣಿ' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

109. ಬೆರ್ಕೆಗೆ ಹುಟ್ಟೋನು

ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹದಗೆಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ಬೆರಕೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವನು' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಗೆ "ಅನೇಕ ಗಂಡಸರೊಡನೆ ಕಾಮದ ನಂಟನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹೆಂಗಸಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಹೆಂಗಸು, ತನ್ನ ಗಂಡನಿಂದ ಹಡೆದ ಮಗುವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನ್ನಣೆಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. "ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು" ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಬೆರಕೆ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನೇ ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಈ ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ತಿರುಳುಳ್ಳ "ಬೆರ್ಕೆ ನನ್ಮಗ್ನೆ - ಬೆರ್ಕೆಗೆ ಬಿದ್ದೋನೆ - ಬೆರ್ಕೆ ಮುಂಡೆ" ಎಂಬ ನುಡಿಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ದಾರವಾಡ ಕನ್ನಡದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ "ಅವ ಬಾಳ ಬೆರ್ಕಿ ಅದಾನ" ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿರುವ 'ಬೆರ್ಕಿ' ಎಂಬ ಪದವು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾದಾಗ 'ಚುರುಕುತನ / ಚಾಲೂಕುತನ' ಎಂಬ ತಿರುಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

110. ಬೇಕುಪ್ಪ

ತಿಳಿಗೇಡಿ / ಅರಿವಿಲ್ಲದವನು / ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬಾರದವನು.

'ಲೋಕದ ಅರಿವು / ಸಾಮಾಜಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆ' ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ವುಕೂಫ್' ಎಂಬ ಅರಾಬಿಕ್ ಪದಕ್ಕೆ, "ಇಲ್ಲ / ಅಲ್ಲ" ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಬೇ' ಎಂಬ ಪರ್‍ಶಿಯನ್ ನುಡಿಯ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ "ಬೇವುಕೂಫ್" ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ 'ಬೇವಕೂಫ್' ಎಂದಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಕನ್ನಡ ಉಲಿಕಂತೆಗಳ ಜೋಡಣೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ 'ಬೇಕುಪ್ಪ' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

111. ಬೇವರ್‍ಸಿ

ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಲ್ಲದ, ಒಡಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದ, ನೆಂಟರಿಲ್ಲದ, ಒಡನಾಡಿಗಳಿಲ್ಲದ ಹಾಗೂ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ಬೇವಾರ್‍ಸೀ' ಎಂಬ ಪರ್‍ಶೋ-ಅರಾಬಿಕ್ ಪದಕ್ಕೆ "ಹಕ್ಕುದಾರಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು/ ಒಡೆತನವಿಲ್ಲದಿರುವುದು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳ ಹಕ್ಕುದಾರ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ವಾರಿಸ್' ಎಂಬ ಅರಾಬಿಕ್ ಪದಕ್ಕೆ, "ಇಲ್ಲ / ಅಲ್ಲ" ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಬೇ' ಎಂಬ ಪರ್‍ಶಿಯನ್ ನುಡಿಯ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಬೇವಾರ್‍ಸೀ' ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. **"ಬೇವರ್‍ಸಿ ನನ್ಮಗ – ಬೇವರ್‍ಸಿ ಮುಂಡೆ – ಬೇವರ್‍ಸಿ ಜನ"** ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ.

112. ಬೇವ್ನಟ್ಟಿ ಕಾಳಿ

ತನ್ನ ಬಳಿ ಬೇಡಿಬಂದವರಿಗೆ ಒಂದು ಹಿಡಿ ದಿನಸಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಒಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನವನ್ನಾಗಲಿ ಹಾಕದ ಹಾಗೂ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಸಂಕಟಕ್ಕೂ ಮರುಗದ ಮತ್ತು ನೆರವಾಗದ ಜಿಪುಣತನದ ಹೆಂಗಸು.

'ಮಲೆಯ ಮಾದೇಶ್ವರ' ಜನಪದ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇವಿನಹಟ್ಟಿ ಕಾಳಮ್ಮನ ಪಾತ್ರ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಡುಬಡತನದ ಬವಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಳಮ್ಮನಿಗೆ ಏಳು ಮಲೆಯ ದೇವನಾದ ಮಾದಪ್ಪನು ಕರುಣೆ ತೋರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸಿರಿವಂತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ದಿನೇ ದಿನೇ ಸಂಪತ್ತು ಕೂಡಿಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ಅಹಂಕಾರದೊಡನೆ ಜೀನತನವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಅಡಗಿಸಲೆಂದು ಮಾದಪ್ಪನು ಜಂಗಮ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದು ಬೇವ್ನಟ್ಟಿ ಕಾಳಮ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ಎಣ್ಣೆ ಮಜ್ಜನಕ್ಕೆಂದು ಎಳ್ಳನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಬೇವ್ನಟ್ಟಿ ಕಾಳಮ್ಮನು "ನೋಡಯ್ಯ ಪರದೇಸಿ ಜಂಗಮ.... ನನ್ನ ಮುನ್ನೂರು ಮೂವತ್ತು ಕಂಡ್ಗ ಎಳ್ಳಿನ ರಾಸಿಯೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ಬೂದಿರಾಸಿಯಾಗೋದ್ರು ಸರಿಯೇ.. ನಾನು ದಾನ ಕೊಡುವಂತ ಮಗಳಲ್ಲ.. ದಾನಕ್ಕೆ ಕಯ್ ಬರೋದಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜಂಗಮರೂಪಿಯಾದ ಮಾದಪ್ಪನ ಯಾವೊಂದು ಬೇಡಿಕೆಗೂ ಬಗ್ಗದೆ, ಬೆದರಿಕೆಗೂ ಜಗ್ಗದೆ, ಕಟ್ಟಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಸಿರಿಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಬೇವ್ನಟ್ಟಿ ಕಾಳಮ್ಮನ ನಡೆನುಡಿಗಳು ಜನಪದರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡಿ, "ಹಟಮಾರಿತನ ಮತ್ತು ಜಿಪುಣತನಕ್ಕೆ" ಆಕೆಯ ಆಳ್ತನವು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

113. ಬೋಳಿಮಗ

ಬೋಳಿ ಎಂದರೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂದಲು ಇಲ್ಲದವಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಸತ್ತ ನಂತರ ಹೆಂಡತಿಯ ತಲೆಯ ಕೂದಲನ್ನು ತೆಗೆಸುವ ಆಚರಣೆಯಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಹೆಣ್ಣು ಬೇರೆ ಗಂಡಸಿನ ಕೂಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಪಡೆದ ಮಗನೇ ಬೋಳಿಮಗ.

ಈ ರೀತಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಆಕೆಯ ಕುಟುಂಬದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಇಲ್ಲವೇ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಮನ್ನಣೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. **'ಮುಂಡೇಮಗ'** ಎಂಬ ಬಯ್ಗುಳದ ಪದಕ್ಕೂ ಇದೇ ತಿರುಳಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಡ ಎಂದರೆ 'ಬೋಳು ತಲೆಯವನು'. ಇದಕ್ಕೆ 'ಎ' ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಬೋಳು ತಲೆಯವಳು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ ಮುಂಡೆ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಬೋಳು ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದಕ್ಕೆ 'ಇ' ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಬೋಳಿ ಎಂಬ ಪದವಾಗಿದೆ.

114. ಮಂತ್ರೆ

ಒಲವು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದ ಜತೆಗೂಡಿ ಬಾಳುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಚಾಡಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹುಳಿಹಿಂಡಿ, ಅವರ ಒಳ್ಳೆಯ ನಂಟನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಹೆಂಗಸು.

'ಮಂಥರಾ' ಎನ್ನುವವಳು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ದಶರತ ಮಹಾರಾಜನ ಮೂರನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಕಯ್‌ಕಾ ದೇವಿಯ ದಾಸಿ. ಮಹಾರಾಜನು ರಾಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಲು ತೊಡಗಿದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಈಕೆಯ ಚಾಡಿ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಕಯ್‌ಕೆಯು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೇ "ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ದುರಂತಗಳು ನಡೆದವು" ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಜನಮನದಲ್ಲಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಚಾಡಿಕೋರತನಕ್ಕೆ ಮಂತರೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸ್ಕ್ರುತದ 'ಮಂಥರಾ' ಎಂಬ ಪದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ಮಂತರೆ' ಎಂದಾಗಿದೆ.

115. ಮಿಂಡ್ರಗುಟ್ಟೋನು

ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಳಸಂಚಿನಿಂದ ಹಾಳು ಮಾಡುವ ಇಲ್ಲವೇ ನಡೆಯ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಆತಂಕಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಂಗಸು ಗಂಡನಲ್ಲದೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಂಡಸಿನೊಡನೆ ಕಾಮದ ನಂಟನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, ಅವನನ್ನು 'ಮಿಂಡ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಕಾಮದ ನಂಟನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಂಕವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಿಂಡನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನ್ನಣೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ "ಮಿಂಡ್ರಿ ನನ್ಮಗ್ನೆ – ಮಿಂಡ್ರಿ" ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

116. ಮಿಟುಕಲಾಡಿ

ತಳುಕುಬಳುಕಿನ ಉಡುಗೆ–ತೊಡುಗೆ ಹಾಗೂ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಮನ ಗಳನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಸೆಳೆಯುವ ಹೆಂಗಸು ಇಲ್ಲವೇ ನಯಗಾರಿಕೆಯ ಮಾತುಕತೆಗಳಿಂದ ಇತರರ ಒಳ್ಳೆಯ ನಂಟನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಹೆಂಗಸು.

ತುಡಿ / ಮಿಡಿ / ಚಡಪಡಿಸು / ತವಕಿಸು ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಮಿಟುಕು' ಎಂಬ ಕೆಲಸಪದಕ್ಕೆ 'ಅಲ್' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಮತ್ತು ಆಡುವವಳು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಆಡಿ' ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿ 'ಮಿಟುಕಲಾಡಿ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. "ಅಂತಾ ಮಿಟುಕಲಾಡಿ ಹೊಕ್ಕಿದ ಮನೆ ಎಂದ್ಗೂ ಏಳ್ಗೆಯಾಗೂದಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

117. ಮುಸಂಡಿ

ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಜತೆಗೂಡಿ ಆಡುವ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ / ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳದ, ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯುವ ಹಾಗೂ ಮೋರೆಯಲ್ಲಿ ತುಸುವಾದರೂ ನಗುವಿನ ಕಳೆಯಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಸಂಕೋಚ / ಹೇಡಿತನ / ಕೊಂಕುತನದ ನಡೆನುಡಿಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಮುಸುಂಡಿ' ಎಂಬ ಪದವು ಜನರೊಡನೆ ಬೆರೆಯದೆ, ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. "ಆ ಮುಸಂಡಿ ಕಟ್ಕೊಂಡು ಹೋದ್ರೆ, ಆಗೂ ಕೆಲಸನೂ ಹಾಳಾ ಗೋಯ್ತದೆ" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

118. ಮುಳ್ಗಳ್ಳಿ ನನ್ಸವ್ತಿ

ಆಡುವ ಮಾತು ಮತ್ತು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೆ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ನೀಡುವ ಹೆಂಗಸು.

ಕಳ್ಳಿಗಿಡದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಗಳಿವೆ. ಕಾಂಡದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹರಿತವಾದ ಮೊನೆಯುಳ್ಳ ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಕಳ್ಳಿಗಿಡವನ್ನು 'ಮುಳ್ಗಳ್ಳಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗಿಡದ ಆಕಾರ ಹಾಗೂ ಅದರ ಬಳಿಸಾರಿ ಬಂದವರು ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಹೊಂದುವ ನೋವನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಬಯ್ಯುವಿಕೆಯ ಮೊನಚನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲೆಂದು 'ನನ್ಸವ್ತಿ' ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಜತೆಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

119. ಯಕ್ಕಶ್ಚಿತ್ ನನ್ಮಗ್ನೆ

ಯಾವುದೇ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದ, ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಂದ ಬಾಳದ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಅಂತಸ್ತಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

"ಯಃ + ಕಃ + ಚಿತ್" ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ನುಡಿ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಸೇರಿ 'ಯಃಕಶ್ಚಿತ್' ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಕ್ಕೆ "ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬ; ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಇದು ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ಉಲಿರಚನೆಯ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ 'ಯಕ್ಕಶ್ಚಿತ್' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ ಹಾಗೂ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾವಣೆ ಗೊಂಡು ಒಂದು ಬಯ್ಗುಳವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡಿದೆ. "ನಮ್ಮ ಕಯ್‌ಕಾಲ್ಗೆ ಎಟುಕದೇ ಇರೂ ಯಕ್ಕಶ್ಚಿತ್ ನನ್ಮಕ್ಳು, ಈಗ ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುವಂತ ಕಾಲ ಬಂತು". – "ಆ ಯಕ್ಕಶ್ಚಿತ್ ಮುಂಡೆ ಸಾವಾಸಕ್ಕೆ ಯಾಕ್ ಹೋಗಿದ್ದೆ ನೀನು?" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

120. ರಂಡಿ ಮಗ

ಗಂಡ ಸತ್ತಿರುವ ಹೆಂಗಸನ್ನು 'ರಂಡಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡ ಸತ್ತ ನಂತರ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಂಡಸಿನೊಡನೆ ಕಾಮದ ನಂಟನ್ನು ಹೊಂದಿ ರಂಡಿಯು ಹೆತ್ತ ಮಗನೇ 'ರಂಡಿ ಮಗ'.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಕುಟುಂಬದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಕಾಮದ ನಂಟಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನ್ನಣೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರಂಡಿ ಎಂಬ ಪದ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡಾಗ ಸೂಳೆ ಎಂಬ ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ–ಹಿಂದಿ–ಉರ್ದು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ 'ರಂಡಾ' ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ರಂಡಿ' ಎಂಬ ಪದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ತೆಂಕಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ "ರಂಡೆ – ಕತ್ತೆ ರಂಡೆ" ಎಂಬ ಪದಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

121. ರವ್ಡಿ ನನ್ಮಗ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾನೂನನ್ನಾಗಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಜನಸಮುದಾಯದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯಿಂದ ಜನರ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ದೋಚುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಗದ್ದಲ ಮಾಡುವ / ಒರಟುತನದ / ಯಾರ ಅಂಕೆಶಂಕೆಗಳಿಗೂ ಒಳಪಡದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ರವ್ಡಿ' ಎಂಬ ಪದ ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಉತ್ತರ ಅಮೆರಿಕಾದ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಮಯ್ಯಿನ ಹಾಗೂ ಎತ್ತರವಾದ ನಿಲುವಿನ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದ ಬಿಳಿಯರು ಸದೆಬಡಿದು, ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಹತೋಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ತೊಡಗಿದಾಗ, ತಮ್ಮ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಎದುರುಬಿದ್ದು ಹೋರಾಡಿದ ಅಮೆರಿಕಾದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಕಾಡಿನ ಜನರನ್ನು ಬಿಳಿಯರು 'ರವ್ಡಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದರು.

122. ರಾಕ್ಸಸ

ತಂದೆತಾಯಿ / ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳು / ಇತರರನ್ನು ಬಯ್ದು ಬಡಿದು, ಎಡೆಬಿಡದೆ ಗೋಳು ಹುಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಕಂಡಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಬಳಿಸುವ ನಡೆನುಡಿಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ರಾಕ್ಷಸ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕ್ರುತ ಪದವು ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ರಾಕ್ಸಸ / ರಾಕಾಸ' ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಕ್ರುತ ನುಡಿಯ 'ರಕ್ಕಸ' ಎಂಬ ಪದರೂಪ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕ್ರುತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಬಾರತ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾದೇಶದ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಕೆಲವು ಜನಸಮುದಾಯವನ್ನು 'ರಾಕ್ಷಸ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಯಜ್ನಯಾಗಾದಿಗಳ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನ ಮರಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಬೆಂಕಿಗೆ ಹಾಕಿ, ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿ, ಕಾಡಿನ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನರನ್ನು ನಾಡನ್ನಾಳುವ ಜನರು 'ರಾಕ್ಷಸ'ರೆಂದು ಹೆಸರಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಸದೆಬಡಿದರು. ಕನ್ನಡಿಗರ

ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ 'ರಾಕ್ಸಸ' ಎಂಬ ಪದವು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕೊಡುವ ಕಿರುಕುಳದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

123. ಲಪಂಗ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದ, ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಕೆಡುಕನ್ನು ಮಾಡಲು ಹಿಂಜರಿಯದ ಹಾಗೂ ಕೆಟ್ಟ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ಗೋಳು ಹುಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಪುಂಡ / ನೀಚ / ಕೆಟ್ಟವನು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಲಫಂಗ್' ಎಂಬ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಪದವು ಉರ್ದು–ಮರಾಟಿ–ಹಿಂದಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

124. ಲುಚ್ಚಾ ನನ್ಮಗ

ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಕೆಟ್ಟ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಲಪಟಾಯಿಸುವುದು / ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದು / ಅಪಹರಿಸುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಲುಚಕ್ನಾ' ಎಂಬ ಹಿಂದಿ ನುಡಿಯಿಂದ 'ಲುಚ್ಚಾ' ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಹಿಂದಿ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಲುಚ್ಚಾ ಎಂದರೆ 'ನೀಚ / ಕೆಟ್ಟವನು'. ಹಿಂದಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ "**ಲುಚ್ಚಾ ಸಾವಾಸ – ಲುಚ್ಚಾ ಮುಂಡೆ – ಲುಚ್ಚಾ ಕೆಲ್ಸ**" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

125. ಲೂಸ್ ನನ್ಮಗ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಡನಾಟದ ಮಾತುಕತೆ / ಕೆಲಸದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾತನಾಡುವ / ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

'ಲೂಸ್' ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ಪದಕ್ಕೆ "ಸಡಿಲವಾಗಿರುವುದು / ಅಲುಗಾಡುವುದು; ಮುಂಜಾಗರೂಕತೆಯಿಲ್ಲದ / ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ / ಮಯ್–ಮನಗಳ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿ

ಯಿಲ್ಲದ ನಡವಳಿಕೆ" ಎಂಬ ತಿರುಳುಗಳಿವೆ. ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ನುಡಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಲೂಸ್ ಎಂಬ ಪದವು "ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡು ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾದ ಹಾಗೂ ಹುಚ್ಚುತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು" ಸೂಚಿಸಲು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

126. ಲೊಡ್ ನನ್ಮಗ

ಆಡುವ ಮಾತು / ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತುಸುವಾದರೂ ಒಳಿತಿನ ಉದ್ದೇಶವಿಲ್ಲದೆ, ಇತರರಿಗೆ ಓಕರಿಕೆ / ಹೇಸಿಕೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಲೊಡ್ಡು ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ಪೊಳ್ಳು / ಜಳ್ಳು / ಸಾರವಿಲ್ಲದ್ದು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಸರಿ–ತಪ್ಪುಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಿಲ್ಲದ ತಿಳಿಗೇಡಿತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಈ ಪದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. "ಆ ಲೊಡ್ ನನ್ಮಗನ ಮಾತ್ಗೆ ಮೂರ್ಕಾಸಿನ ಬೆಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ" ಎಂಬ ಮಾತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

127. ಲೋಪರ್

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಮಾತುಕತೆ ಇಲ್ಲವೇ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇತರರೊಡನೆ ಕೆಟ್ಟ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕು ಜನರ ನಡುವೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂತಸ್ತಿಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಲೋಫರ್' ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದವು ಕನ್ನಡಿಗರ ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಪದದ ತಿರುಳು ಬದಲಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಒಂದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವ ಪದಗಳಲ್ಲಿ – ಕೆಲವು ಪದಗಳು – ಅವು ರೂಪುಗೊಂಡು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿದ್ದ ತಿರುಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. "**ಲೋಪರ್ ಮುಂಡೆ – ಲೋಪರ್ ಕೆಲಸ – ಲೋಪರ್ ಜನ – ಲೋಪರ್ ಸಾವಾಸ**" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ.

128. ವಲ್ಗರ್ ನನ್ಮಕ್ಳು

ಕೆಟ್ಟ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ / ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು.

"ಹದಿನಯ್ದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ 'ವಲ್ಗರ್' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಜನಸಮುದಾಯದ ಆಡುನುಡಿ / ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ನುಡಿ / ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿತ್ತು. ಅನಂತರದ ವರುಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದವು "ಅಕ್ಕರ ಕಲಿಯದ / ಅರಿವಿಲ್ಲದ / ಒಳ್ಳೆಯ ಆಸಕ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದ / ಸಮಾಜದ ಕೆಳಹಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ನುಡಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ 'ವಲ್ಗರ್' ಎಂಬ ಪದವು "ಕೀಳುತರದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

129. ಶಕುನಿ

ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಬೇಕಾದವನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಒಳಸಂಚಿನಿಂದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಹಾಕುವ ಅಂದರೆ ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ವ್ಯಾಸ ಮಹಾಬಾರತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಪಾತ್ರ ಶಕುನಿ. ಈತ ದ್ರುತರಾಶ್ಟ್ರನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಗಾಂದಾರಿಯ ಅಣ್ಣ. ಪಾಂಡವರ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದುರ್ಯೋದನನಿಗೆ ಶಕುನಿಯು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳು ಪಾಂಡವರ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಕವ್‍ರವರಿಗೆ ಸಾವುನೋವುಗಳನ್ನು ತಂದಿತು. ಶಕುನಿಯ ಈ ಬಗೆಯ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ "ದುರ್ಯೋದನನು ಈ ಮೊದಲು ಇವನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ನೂರು ಮಂದಿಯನ್ನು ಕಪಟತನದಿಂದ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ್ದನೆಂದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಕುನಿಯು ಈ ರೀತಿ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡನೆಂದು" ಹೇಳುವ ಕತೆಯೊಂದು ಕನ್ನಡ ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಶಕುನಿಯ ಹೆಸರನ್ನು "ಕುತಂತ್ರ ಹಾಗೂ ಸೇಡಿನ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

130. ಸವ್ತಿ

ಒಬ್ಬ ಗಂಡಸಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಇಲ್ಲವೇ ಅನೇಕ ಹೆಂಡತಿಯರಿದ್ದರೆ, ಅವರನ್ನು ಸವತಿಯರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಗಂಡನೊಡನೆ ಹೊಂದುವ ಕಾಮದ ನಂಟು, ಕುಟುಂಬದ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಹಿಡಿತ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಯ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸವತಿಯರ ನಡುವೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಗ್ಗಾಟ – ಕಿತ್ತಾಟಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಸಪತ್ನೀ' ಎಂಬ ಪದರೂಪ ಪ್ರಾಕ್ರುತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಸವತ್ತಿ' ಎಂದಾಗಿ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ 'ಸವತಿ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

131. ಸುವರ್ ನನ್ಮಗ

ಕೆಟ್ಟ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಹಂದಿ ಎಂಬ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವ 'ಸುಅರ್' ಎಂಬ ಉರ್ದು ಪದ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವಾಗ 'ಸುವರ್' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಉರ್ದುವನ್ನು ತಾಯ್ನುಡಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಹಂದಿ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಸುವರ್' ಎಂಬ ಪದ ಕೀಳಾಗಿರುವುದು / ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿರುವದು ಎಂಬ ರೂಪಕವಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ.

132. ಸೋಗಲಾಡಿ

ಹೊರ ನೋಟಕ್ಕೆ ನಯ ನಾಜೂಕಿನ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ನಟನೆ / ತೋರಿಕೆ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಸೋಗು' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, ಕೂಡಿರುವ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಅಲ್' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಮತ್ತು ಆಡುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಆಡಿ' ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿ 'ಸೋಗಲಾಡಿ' ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. "**ಸೋಗಲಾಡಿ ನನ್ಮಗ – ಸೋಗಲಾಡಿ ಮುಂಡೆ**" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಗಳ ಜತೆಗೆ "ಅವನನ್ನ ಒಂಚೂರು ನಂಬುವಂಗಿಲ್ಲ. ಅವನ್ದೆಲ್ಲಾ ಬರೀ **ಸೋಗಲಾಡಿತನ**" ಎಂಬ ಪದರೂಪ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

133. ಹತ್ಬೆಸ್ಗೆ ನನ್ಮಗ

ಒಳ್ಳೆಯ ನಂಟುಳ್ಳವರ ನಡುವೆ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ, ಒಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನ ಹಾಗೂ ಅಪನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ತಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಇಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಹಗೆತನದ ಒಳಗುದಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಹೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು / ಉರಿಯತೊಡಗುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಹತ್ತು' ಎಂಬ ಕೆಲಸ ಪದಕ್ಕೆ, ಲೋಹದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಯಿಸಿ, ಒಂದರೊಡನೆ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಬೆಸಗೆ' ಎಂಬ ಪದ ಜತೆಗೂಡಿ 'ಹತ್ಬೆಸ್ಗೆ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಚಾಡಿ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಒಲಿದವರ ನಡುವೆ ಜಗಳವನ್ನು ತಂದಿಕ್ಕುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು 'ಹತ್ಬೆಸ್ಗೆ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

134. ಹರಾಮಿ

ಕುಟುಂಬದ / ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ಯಾರ ಅಂಕೆಶಂಕೆಗಳಿಗೂ ಒಳಗಾಗದೆ, ತನಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುವ ಮತ್ತು ತಾನು ಬಯಸಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಹೆಂಗಸು.

ಇಸ್ಲಾಮ್ ಮತದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾದುದು / ಅನಾಚಾರ / ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಹರಾಮ್' ಎಂಬ ಅರಾಬಿಕ್ ಪದವು ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ 'ಹರಾಮೀ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡು, ಹಾದರಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದವನು / ನೀಚ / ಕೆಟ್ಟವನು ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಕೆಟ್ಟ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನಿಂದಿಸಲು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

135. ಹರಾಮ್ಕೋರ

ಕುಟುಂಬದ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಕೆಟ್ಟ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಇಸ್ಲಾಮ್ ಮತದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾದುದು / ಅನಾಚಾರದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು / ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಹರಾಮ್' ಎಂಬ ಅರಾಬಿಕ್ ಪದ ಮತ್ತು ಮಾಡು

ವವನು / ತೊಡಗುವವನು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಖರ್' ಎಂಬ ಪರ್ಶಿಯನ್ ನುಡಿಯ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ 'ಹರಾಮ್ಖರ್' ಎಂಬ ಪರ್ಸೋ–ಅರಾಬಿಕ್ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಪದವು ಉರ್ದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ "ಪಾಪದ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಜೀವಿಸು ವವನು / ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವನು / ಬೆವರು ಹರಿಸಿ ದುಡಿಯದೆ ತಿರಿದು ತಿನ್ನುವವನು" ಎಂಬ ತಿರುಳನ್ನು ಪಡೆದು 'ಹರಾಮ್ಖೋರ್' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಗೊಂಡಿದೆ. ಉರ್ದು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಾಗ 'ಹರಾಮ್ಕೋರ' ಎಂದಾಗಿದೆ.

136. ಹರುಕ್ ಬಾಯ್ ನನ್ ಸವ್ತಿ

ತಾನಾಡುವ ಮಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ತುಸುವಾದರೂ ಹಿಡಿತವಿಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸು.

ಹರಿದಿರುವುದು / ಚಿಂದಿಯಾಗಿರುವುದು / ತೂತಾಗಿರುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಹರುಕು' ಎಂಬ ಪದದೊಡನೆ 'ಬಾಯಿ' ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿ 'ಹರುಕುಬಾಯಿ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. "ಒಳ್ಳೆಯದು–ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ; ಯಾವುದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ, ಯಾರೊಡನೆ, ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕು / ಮಾತನಾಡಬಾರದು ಎಂಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದೆ; ಇತರರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ / ಬದುಕಿಗೆ ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಹಿಂಜರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ನುಡಿಯುವ ವರ್ತನೆಗೆ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ 'ಹರುಕುಬಾಯಿ' ಎಂಬ ಪದವು ಕನ್ನಡ ಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗಂಡಸನ್ನು ಬಯ್ಯುವಾಗ 'ಹರುಕ್ ಬಾಯ್ ನನ್ಮಗ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

137. ಹಿಡಂಬಿ

ಎತ್ತರವಾದ ನಿಲುವಿನ, ದಪ್ಪ ಮಯ್ಯಿನ ಹಾಗೂ ಒರಟುತನದ ನಡೆನುಡಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೆಂಗಸು.

ವ್ಯಾಸರ ಮಹಾಬಾರತದಲ್ಲಿ ಅರಗಿನ ಮನೆಯ ಒಳಸಂಚಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಲೆಂದು ಪಾಂಡವರು ತಾವೇ ಅರಗಿನ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿಯಿಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಎದುರಾದ ಹಿಡಿಂಬನೆಂಬ ರಕ್ಕಸನನ್ನು ಬೀಮನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಹಿಡಿಂಬನ ತಂಗಿಯಾದ ಹಿಡಿಂಬೆಯು ಬೀಮನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ, ಅವನನ್ನು ವರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಬಾರತ ಮತ್ತು

ಇನ್ನಿತರ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾ ದೇಶದ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಜನರನ್ನು 'ರಾಕ್ಷಸ–ಕಿರಾತ–ಪಿಶಾಚ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದು, ಅವರನ್ನು ವಿಕಾರವಾದ ಮಯ್ ಮತ್ತು ಕ್ರೂರವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂದು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಜನ ಸಮುದಾಯದ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಒಡ್ಡತನದ ನಡೆನುಡಿಯುಳ್ಳ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲು 'ಹಿಡಿಂಬೆ / ಹಿಡಂಬಿ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

138. ಹೆಣ್ಗ

ಹೆಣ್ಣುತನವುಳ್ಳ ಗಂಡಸು.

ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ 'ಇಗ' ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಹೆಣ್ಣಿಗ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸಿನ ನಡೆನುಡಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ಬಗೆಯ ನಿಲುವುಗಳಿವೆ. ಇವನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ "ಗಂಡಸಿನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಗಂಡಸ್ತನ / ಗಂಡುತನ ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸಿನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ತನ / ಹೆಣ್ಣುತನ" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಗಂಡಸಿಗೆ ಕೆಚ್ಚೆದೆಯುಳ್ಳ ಗಂಡುತನ ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಗಂಡಸರ ಮುಂದೆ ಅಂಜುವ ಹಾಗೂ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಹೆಣ್ಣುತನವಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಇಂತಹ ನಿಲುವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಆಪತ್ತು ಇಲ್ಲವೇ ಸವಾಲುಗಳು ಎದುರಾದಾಗ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಲೋ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೋ ಹಿಂಜರಿಯುವ ಗಂಡಸನ್ನು 'ಹೆಣ್ಣಿಗ' ಎಂದು ಹಂಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

139. ಹೆಣ್ ಹ್ಯಾಟೆ ನನ್ಮಗ

ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಹೆದರುವ, ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯುವ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿ ಬಾಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಕೋಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಕೋಳಿಯನ್ನು 'ಹುಂಜ' ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿಯನ್ನು 'ಹೇಂಟೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹ್ಯಾಟೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಲೆಂದು (ಕಾಮದ ನಂಟನ್ನು ಪಡೆಯಲೆಂದು) ಹುಂಜ ಹಾರಿಬಂದಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲೂ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ, ತನ್ನನ್ನು ಸಲೀಸಾಗಿ ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹ್ಯಾಟೆಯ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಬಯ್ಗುಳವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. 'ಹೇಂಟೆ' ಎಂಬ ಪದರೂಪ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ಹ್ಯಾಟೆ' ಎಂದಾಗಿದೆ.

ಶಾಪ ರೂಪದ ಬಯ್ಗುಳ

140. ನಿಂಗೆ ಅರ್ಸಣಕೊಂಬೆ ರೋಗ್ಬರ

'ಅರ್ಸಣಕೊಂಬೆ ರೋಗ' ಎನ್ನುವುದು ಕಾಮಾಲೆ ರೋಗಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿಗರು ಇಟ್ಟಿರುವ ಹೆಸರು.

ಈ ರೋಗ ತಗುಲಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಣ್ಣು ಗುಡ್ಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಯ್ಯಿನ ತೊಗಲು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಹುಯ್ಯುವ ಉಚ್ಚೆಯು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ತುದಿಯಿಂದ ಕೊನೆಯ ತನಕ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಅರಿಸಿನದ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಶಾಪದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಕೊಂಬೆ ಎಂದರೆ ತುಂಡು / ಚೂರು / ಕೊನೆ.

141. ನಿಂಗೆ ಅಳ್ ಕಟ್ಟ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಪ್ಲೇಗ್ ರೋಗ ತಗುಲಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮೊದಲು ಚಳಿಜ್ವರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು, ಅನಂತರ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ವರದ ಕಾವು ಏರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಕಂಕುಳು ಮತ್ತು ತೊಡೆಗಳ ಎರಡು ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ಗಾತ್ರದ ಹರಳುಗಳು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕೀವು ಹಾಗೂ ನೆತ್ತರು ತುಂಬಿ ಹರಳುಗಳು ಒಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ರೋಗಿಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಪ್ಲೇಗ್ ರೋಗ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮಾರಮ್ಮನೆಂಬ ಊರದೇವತೆಯ ಮುನಿಸು ಕಾರಣವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಜನರಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ಇದನ್ನು 'ಪಿಳೇಕಮ್ಮ / ಪಳೀಕದಮ್ಮ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲ್ಲಿನ ಚೂರು / ಬೀಜ / ಮಣಿ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಹರಳು' ಎಂಬ ಪದವು ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ 'ಅಳ್' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

142. ನಿಂಗೆ ಆಪತ್ ಬಂದ್ ಚಾಪೇಲಿ ಸುತ್ಕೊಂಡೋಗ

"ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಬಗೆಯ ಕೇಡಿನಿಂದ ನಡಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದರೆ ಆಯುಸ್ಸು ತುಂಬುವ ಮುನ್ನವೇ ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಮೋಟಾರು ವಾಹನಗಳ ಡಿಕ್ಕಿ / ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ / ಕೊಲೆ / ಇನ್ನಿತರ ಅವಗಡಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಾವುಂಟಾಗಿ, ಅದು ಪೋಲಿಸರಿಗೆ ವರದಿಯಾದಾಗ, ಹೆಣವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸಾಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಲು ಡಾಕ್ಟರು ಹೆಣವನ್ನು ಕುಯ್ದು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಕುಯ್ದು ಮತ್ತೆ ಹೊಲೆದು ಹೆಣವನ್ನು ಈಚಲ ಕಡ್ಡಿಗಳಿಂದ ಹೆಣೆದಿರುವ ಚಾಪೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ವಾರಸುದಾರರ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಾಪೆಯಲ್ಲಿ ಮುದುಡಿ ತಂದ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಬಿಸಿನೀರನ್ನು ಎರೆಯದೆ, ಸಿಂಗಾರವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ, ಚಾಪೆಯ ಸಮೇತ ಚಿತೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಬೆಂಕಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಚಾಪೆ ಎಂದರೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಇಲ್ಲವೇ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹಾಕುವ ಹಾಸು.

143. ನಿಂಗೆ ಎದೆಬಾವಾಗ

"ಎದೆಬಾವು ಆಗಲಿ" ಎಂಬುದು ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಾಣಂತಿಯರಿಗೆ ಬರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ರೋಗವೇ ಎದೆಬಾವು. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದಾಗ / ಎದೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಮಗು ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಡಿಯದಿದ್ದಾಗ / ತಾಯಿಯು ಎದೆಹಾಲನ್ನು ಮಗುವಿಗೆ ಉಣಿಸದಿದ್ದಾಗ, ಎದೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಲಿನಿಂದಾಗಿ ಎದೆಗಳು ಊದಿಕೊಂಡು ಬಿಗಿಯಾಗತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಯಾತನೆಯಿಂದ ಬಾಣಂತಿಯು ನರಳತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ. ಬಾವು ಎಂದರೆ ಊತ / ಊದಿಕೊಳ್ಳುವುದು / ಉಬ್ಬುವುದು.

144. ನಿಂಗೆ ಒದ್ದಾಡು ತಾಯ್ ಬರ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಒದ್ದಾಡು ತಾಯಿ' ಎನ್ನುವುದು ಪ್ಲೇಗ್ ರೋಗಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿಗರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಹೆಸರು. ಈ ರೋಗ ತಗುಲಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮೊದಲು ಅತಿಯಾದ ಜ್ವರ ಕಾದು, ಅನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಕುಳು ಮತ್ತು ತೊಡೆಗಳ ಎರಡು ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ಗಾತ್ರದ ಹರಳುಗಳು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕೀವು ಹಾಗೂ ನೆತ್ತರು ತುಂಬಿ ಹರಳುಗಳು ಒಡೆಯತೊಡಗಿದಾಗ, ನೋವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಮಿಲಮಿಲನೆ ಒದ್ದಾಡಿ ಒದ್ದಾಡಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ಲೇಗ್ ರೋಗಕ್ಕೆ ಮಾರಮ್ಮನೆಂಬ ಊರದೇವತೆಯ

ಕೋಪವೇ ಕಾಣರವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ, ಇದನ್ನು 'ಪಿಳೇಕಮ್ಮ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

145. ನಿಂಗೆ ಕಾಸಿ ಕಂಟ್ಕ ಬರ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕು ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ ಹೆಂಗಸಿನ ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದಾಗ, ಮೊದಲು ಹೆಣದ ಮಯ್ಯಿಗೆ ಸೀರೆಯನ್ನು ತೊಡೆಯ ಎಡೆಯಿಂದ ಹಾಯಿಸಿ ನಡುವಿಗೆ ಕಚ್ಚೆಯಂತೆ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು 'ಕಾಸಿ ಕಟ್ಟುವುದು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ಕಾಸೆ' ಎಂಬ ಪದ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ಕಾಸಿ' ಎಂದಾಗಿದೆ. ಕಾಸೆ ಎಂದರೆ ಕಚ್ಚೆ ಹಾಕಿ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಬಟ್ಟೆ. ಕಂಟಕ ಎಂದರೆ ಆಪತ್ತು. ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯಳಾದ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಕಾಸೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ನಂತರ, ಹೆಣಕ್ಕೆ ನೀರನ್ನು ಎರೆಯುತ್ತಾರೆ.

146. ನಿಂಗೆ ಕೊಕ್ರೆ ರೋಗ ತಗಳ

ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಸಾವು ಬರಲೆಂದು ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಒಣಗಿಹಾಕಿದ್ದ ರಾಗಿ, ಬತ್ತ ಇಲ್ಲವೇ ಇನ್ನಿತರ ಬಗೆಯ ಕಾಳುಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ನೆರೆಹೊರೆಯವರ ಕೋಳಿಗಳು ಬಂದು ಮೇಯತೊಡಗಿದಾಗ ಇಲ್ಲವೇ ಗಲೀಜು ಮಾಡತೊಡಗಿದಾಗ, ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಅದರಿಸುತ್ತಾ, ಈ ರೀತಿ ಶಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗವೆಂಬುದು ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ರೋಗ. ಈ ರೋಗ ತಗುಲಿದ ಕೋಳಿಯು ಪದೇ ಪದೇ ಉಚ್ಚೆಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಏನನ್ನೂ ಹೆಕ್ಕಿ ತಿನ್ನದೆ, ಒಂದೇ ಕಡೆ ನಿಂತು ಜೂಗಡಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ತುದಿಗಾಲ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ / ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಕುಕ್ಕರ / ಕೊಕ್ಕರ' ಎಂಬ ಪದರೂಪವು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳುವಾಗ 'ಕೊಕ್ಕರೆ' ಎಂದಾಗಿದೆ.

147. ನಿಂಗೆ ಕೊಳ್ಳಿದೆವ್ವ ಬಡಿಯ

"ಸಾವು ಉಂಟಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬೆಂಕಿಯ ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಕಾರುತ್ತ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಡನ್ನು ಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದೆವ್ವ ಎಂಬ ಪದ ಜತೆಗೂಡಿ "ಕೊಳ್ಳಿದೆವ್ವ" ಎಂಬ

ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಹಿಂದು-ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳ ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯ ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಚಾಚಿ ಉರಿಯುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುವ ಕೊಳ್ಳಿದೆವ್ವವು, ಗ್ರಹಚಾರ ತಪ್ಪಿದವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆಯೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ತಲತಲಾಂತರಗಳಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ ಜನಪದರ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದೆ. ನಿಸರ್ಗದ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಓದಿನಿಂದ ದೊರಕಿರುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಕೊಳ್ಳಿದೆವ್ವದ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು, ವಾತಾವರಣ ದಲ್ಲಿರುವ ಬಿಳಿಯ ರಂಜಕದೊಡನೆ ಆಮ್ಲಜನಕ ಕೂಡಿದಾಗ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುವ ರಂಜಕದ ಬೆಂಕಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇನ್ನಿತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮರಗಿಡಪೊದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯು ಇದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ.

148. ನಿಂಗೆ ಗಾಳಿ ಬರ

"ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಯ್-ಮನಗಳ ಮೇಲಣ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿ, ನಡೆನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕು ಹಾಳಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಗಾಳಿ ಬರಲಿ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯಲ್ಲಿನ ಗಾಳಿ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ 'ದೆವ್ವ / ಪಿಶಾಚಿ' ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಬಗೆಯ ಬಯಕೆಗಳು ಈಡೇರುವ ಮುನ್ನವೇ ಅರೆ ಆಯುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಿಗೀಡಾದವರು, ಉಳಿದ ಆಯುಸ್ಸು ತುಂಬುವ ತನಕ ಮೂಳೆಮಾಂಸ ವಿಲ್ಲದ ದೆವ್ವಗಳಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಯ್-ಮನಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕು, ತಮ್ಮ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಪೂರಯ್ಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಜನಮನದಲ್ಲಿ ತಲತಲಾಂತರಗಳಿಂದಲೂ ಹರಿದು ಬಂದಿದೆ.

ಗಾಳಿ ಬಂದ / ದೆವ್ವ ಹಿಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುವವರ ನಡೆನುಡಿಗಳು ಇತರರಿಗೆ ವಿಕಾರವಾಗಿ / ಅಸಹಜವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಮನೋವಿಜ್ನಾನದ ಓದಿನಿಂದ ದೊರಕಿದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಗಾಳಿ / ದೆವ್ವದ ಬಗೆಗಿನ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಕಟ / ಹಾನಿ / ಹತಾಶೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಮಾನಸಿಕ ಕುಗ್ಗುವಿಕೆ / ಮಿದುಳಿನ ನರಮಂಡಲದ ಜೀವಕಣಗಳಿಗೆ ಅಂಟುರೋಗಗಳು ತಗುಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಮೆದುಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಆಮ್ಲಜನಕ / ನೆತ್ತರಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಿ, ನರಕೋಶಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾನಿಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಮಾನಸಿಕ ರೋಗದಿಂದಾಗಿ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಾಳೆಯಿಲ್ಲದ ನಡೆನುಡಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿದೆ.

149. ನಿಂಗೆ ಗೆಣ್ಡೆ ರೋಗ್ಬರ

ಮಲೇರಿಯ ರೋಗವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗರು ಗೆಣ್ಡೆರೋಗವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮೊದಲು ತುಂಬಾ ಚಳಿಯಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಾ, ಅನಂತರ ಅಮರಿಕೊಳ್ಳುವ ಜ್ವರದ ತಾಪದಿಂದ ನರಳತೊಡಗುತ್ತಾನೆ/ಳೆ. ಕೆಲವೇ ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಮಯ್ಯೆಲ್ಲಾ ಬೆವರತೊಡಗಿ, ಚಳಿಜ್ವರ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲಸಮಯದಲ್ಲೇ ಚಳಿಜ್ವರ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಚಳಿಜ್ವರದಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಈಲಿ ಮತ್ತು ತೊಳ್ಳೆ (ತೊರಳೆ / ಗುಲ್ಮ) ದಪ್ಪವಾಗುತ್ತವೆ. ಕಯ್ಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ಗುರುತಿಸ ಬಹುದಾದ ಇವನ್ನು "ಜ್ವರದ ಗೆಡ್ಡೆ / ಮಲೇರಿಯಾ ಗೆಡ್ಡೆ" ಎಂದು ಜನರು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ **"ನಿಂಗೆ ಗೆಡ್ಡೆ ಕಟ್ಟ"** ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. 'ಗೆಣ್ಡೆ' ಎಂಬ ಪದದ ಉಲಿಕಂತೆಗಳ ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದಾಗಿ 'ಗೆಡ್ಡೆ' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

150. ನಿಂಗೆ ತುಪಾಕಿ ರೋಗ್ಬಂದು ತುಪ್ಪನೆ ಬೀಳ

ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಸಾವು ಬರಲೆಂದು ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಒಣಗಿಹಾಕಿದ್ದ ರಾಗಿ, ಬತ್ತ ಇಲ್ಲವೇ ಇನ್ನಿತರ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಬೇರೆಯವರ ಕೋಳಿಗಳು ಬಂದು ಮೇಯತೊಡಗಿದಾಗ ಇಲ್ಲವೇ ಗಲೀಜು ಮಾತೊಡಗಿ ದಾಗ, ಅವನ್ನು ಅದರಿಸುತ್ತಾ ಈ ರೀತಿ ಶಪಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ತುಪಾಕಿ ರೋಗ'ವೆಂಬುದು ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ರೋಗ. ಈ ರೋಗ ತಗುಲಿದ ಕೋಳಿಯು ಏನನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ ತಿನ್ನದೇ, ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯದೇ ಒಂದೇ ಕಡೆ ನಿಂತು ಜೂಗಡಿಸತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಕಡೆಯಲ್ಲೇ ತೊಪ್ಪನೆ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿ ಸಾಯುತ್ತದೆ. 'ತುಪಾಕಿ' ಎಂದರೆ ಬಂದೂಕು. ಬಂದೂಕಿನಿಂದ ಹಾರಿದ ಗುಂಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬಡಿದಾಗ ಅವನು ನಿಂತಿದ್ದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವುದನ್ನು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿ, ಈ ಶಾಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ.

151. ನಿಂಗೆ ತುರ್ಗಜ್ಜಿ ಏಳ

'ತುರ್ಗಜ್ಜಿ' ಎಂಬುದು ಮಾನವರ ಕಯ್-ಕಾಲುಗಳ ಬೆರಳಿನ ಸಂದುಗಳ ತೊಗಲಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ರೋಗ.

ಮೊದಲು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗಂದೆಗಳಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದು, ಆಮೇಲೆ ಕೀವು ತುಂಬಿ ಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚಿನ ನವೆಯುಂಟಾದಾಗ, ನವೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗದೆ ಕೆರೆಕೆರೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಗಾಯಗಳಾಗುತ್ತವೆ. "ಕಡಿತ / ಕೆರೆತ / ನವೆ" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ತುರಿ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ಬೊಕ್ಕೆ / ಗಂದೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತೊಗಲಿನ ರೋಗ" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಕಜ್ಜಿ' ಎಂಬ ಪದ ಕೂಡಿ, ತುರ್ಗಜ್ಜಿ ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

152. ನಿಂಗೆ ನೆಲ್ಪಟ್ ಹೊಡಿಯ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ನೆಲ್ಪಟ್ಟು' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲ ಮತ್ತು ಪಡು ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳಿವೆ. 'ಪಡು' ಎಂದರೆ ಸಾಯುವುದು, ಮರಣ ಹೊಂದುವುದು. "ನೆಲ್ಪಟ್ಟು ಹೊಡೆಯುವುದು" ಎಂದರೆ ಉಸಿರಾಡುವಿಕೆಯು (ಎದೆ ಬಡಿತ) ನಿಂತುಹೋಗಿ, ನಿಂತಿದ್ದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವುದು. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶವುಳ್ಳ "**ನೀನ್ ನೆಗೆದು ಬೀಳ – ನಿಂಗೆ ನೆಲಗ್ರಾಹ ಹಿಡಿಯ**" ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. 'ಗ್ರಾಹ' ಎಂದರೆ ಹಿಡಿಯುವುದು, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

153. ನಿಂಗೆ ಬಂದದ್ದು ಬಯಲಾಗ್ದೆ ಹೋಗ

"ಬಂದ ರೋಗರುಜಿನ ಮತ್ತು ಯಾತನೆ ಬಾಳಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಡುತ್ತಿರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಬಯಲಾಗು' ಎಂಬ ನುಡಿಗಟ್ಟಿಗೆ "ಕಾಣುವುದು / ತಿಳಿಯುವುದು / ಕೊನೆಗೊಳ್ಳು ವುದು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಈ ಶಾಪದ ನುಡಿ ಬಳಕೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ "ಬಯಲಾಗದೆ ಹೋಗಲಿ" ಎಂದರೆ "ಬಂದ ರೋಗ ಯಾವುದೆಂಬುದು ಪತ್ತೆಯಾಗದಿರಲಿ ಹಾಗೂ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಂಕಟಗಳು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳದಿರಲಿ".

154. ನಿಂಗೆ ಬಾಣ್ಸನ್ನಿ ಬರ

'ಬಾಣ್ಸನ್ನಿ' ಎಂಬುದು ಹಸಿ ಬಾಣಂತಿಯರಿಗೆ ಬರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ರೋಗ.

ಹೆರಿಗೆಯಾದ ಏಳೆಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಬಾಣಂತಿಯು ತುಂಬಾ ತಲೆನೋವಿನಿಂದ ನರಳುತ್ತ, ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಂಕಾಗಿ, ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೊರೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಮಯ್ಯೆಲ್ಲಾ ಸೆಟೆದುಕೊಂಡು, ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿಹಿಡಿದು ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿ ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ. ಎದೆ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡಂತಾಗಿ ಮಗುವಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸಲಾಗದೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾಳೆ.

'ಬಾಣ್ಸನ್ನಿ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದದಲ್ಲಿ ಬಾಣಂತಿ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳಿವೆ. 'ಸನ್ನಿ' ಎಂದರೆ ಮಿದುಳಿನ ನರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ನೆತ್ತರು ಮತ್ತು ಆಮ್ಲಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಯ್ ಅದುರತೊಡಗುವುದು ಹಾಗೂ ಅರಿವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪದೇಪದೇ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿ ಬೀಳುವುದು.

155. ನಿಂಗೆ ಬಾಲಾಗ್ರ ಬರ

"ಬಗೆಬಗೆಯ ರೋಗರುಜಿನಗಳು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಡುವಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಬಾಲಗ್ರಹ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಜೋಡಿಪದವು ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ಬಾಲಾಗ್ರ' ವಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಸುಮಾರು ಅಯ್ದು ತಿಂಗಳಿಂದ ಮೂರು ವರುಶದ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಏರುಪೇರುಗಳಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಚಂಡಿ ಹಿಡಿದು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅಳುವುದು ಇಲ್ಲವೇ ಕಿರುಚುವುದು, ಕತ್ತು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲದಿರುವುದು, ಮಯ್ತುಂಬ ಗಂದೆಗಳು ಏಳುವುದು, ತೊಗಲಿನಲ್ಲಿ ಕುರುಗಳೆದ್ದು ಹುಣ್ಣಾಗುವುದು, ನೀರು ನೀರಾಗಿ ಉಚ್ಚೆಕೊಳ್ಳುವದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಒಂದರ ನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಹಿಲೆಗಳು ಕಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಒಂಬತ್ತು ಗ್ರಹಗಳ ಕಾಟದಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ರೋಗಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಕನ್ನಡ ಸಮುದಾಯದ ಜನಮನದಲ್ಲಿದೆ.

156. ನಿಂಗೆ ಬಾಳ್ಬಸುರ್ ಬರ

"ಹೊಟ್ಟೆ ಉಬ್ಬರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರದಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಬಾಳ್ಬಸುರು' ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ರೋಗ. ಈ ರೋಗ ತಗುಲಿದ ಹೆಂಗಸಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಡೆ ದಪ್ಪನೆಯ ಗೆಡ್ಡೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲವೇ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಈಕೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯು ತುಂಬು ಬಸುರಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನೋಡಿದವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಇವಳು ಇನ್ನೇನು ಮಗುವನ್ನು ಹಡೆಯಲಿರುವ ದಿನ ತುಂಬಿದ ಬಸುರಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. 'ಬೋಳ್ ಬಸುರು' ಎಂಬ ಜೋಡಿಪದವು ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಯಾಗುವಾಗ' ಬಾಳ್ ಬಸುರು' ಎಂದಾಗಿರಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ 'ಬೋಳು' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ಬರಿದಾದ, ಇಲ್ಲದಿರುವ" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ.

157. ನಿಂಗೆ ಬಿಜ್ ಬಡಿಯ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಬಿಜ್ಜು' ಎನ್ನುವುದು ಹದ್ದಿನ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹಕ್ಕಿ. ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹದ್ದಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಕೋಳಿಯು ತನ್ನ ಅಗಲಿಸಿದ ರೆಕ್ಕೆಗಳ ನೆರಳಿನ ಕಟ್ಟೆಚ್ಚರದಲ್ಲಿ ಹೂಮರಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿರುವ ಪಯಿರುಪಚ್ಚೆಗಳನ್ನು ಕೆದಕಿ ಹುಳುಹುಪ್ಪಟೆ ಮತ್ತು ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಉಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಬಾನಿನಿಂದ ಬರ್‍ರನೆ ಹಾರಿಬರುವ ಬಿಜ್ಜು, ಹೂಮರಿಯೊಂದನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಪಂಜಗಳಿಂದ ಹೆಕ್ಕಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತೆ ಮೇಲೇರಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೋಳಿಮರಿಗೆ ಅರೆಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದೆರಗುವ ಈ ಬಗೆಯ ಸಾವನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಶಾಪದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ.

'ಬಿಜ್ಜು' ಪದಕ್ಕೆ 'ಸಿಡಿಲು' ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತಿರುಳಿದೆ. ಕಾರ್ಮೋಡಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಣನಿಂದಲೋ ಬಂದು ಬಡಿಯುವ ಸಿಡಿಲು, ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಾವನ್ನು ತರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವೂ ಈ ಶಾಪದ ನುಡಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರಾಕ್ರುತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲು ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ವಿಜ್ಜು' ಎಂಬ ಪದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ಬಿಜ್ಜು' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

158. ನಿಂಗೆ ಬೀದೀಲಿ ಬಿಸ್ನೀರ್ ಕಾಯ್ಸ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ, ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪ ಮಾಡುವ ಮೊದಲ ಕೆಲಸವಾಗಿ ಹೆಣದ ಮಯ್ಯನ್ನು ಅರಿಸಿನದ ಪುಡಿ ಮತ್ತು ಸೀಗೆಪುಡಿಯಿಂದ ಉಜ್ಜಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹತ್ತಿರದ ನೆಂಟರು ಮತ್ತು ಆತ್ಮೀಯರು ಒಂದೊಂದು ಮೊಗೆ ನೀರನ್ನು ಹೆಣದ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹುಯ್ಯುವ ಆಚರಣೆಯಿದೆ. ಹೆಣಕ್ಕೆ ಎರೆಯುವ ಬಿಸಿನೀರನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಡೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಉರಿಹಚ್ಚಿ ಕಾಯಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

159. ನಿಂಗೆ ಬೆನ್ಪಣೆ ಏಳ

ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಏಳುವ ದೊಡ್ಡ ಕುರು ಇಲ್ಲವೇ ಆಗುವ ದೊಡ್ಡ ಹುಣ್ಣಿಗೆ ಬೆನ್ಪಣೆಯೆಂದು ಹೆಸರು.

ರೋಗವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಅಳವು ಕುಗ್ಗಿದ ನಡುವಯಸ್ಸಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿನ ರೋಗಾಣುಗಳು ಮಯ್ಯಿನ ಒಳತೊಗಲನ್ನು ಹೊಕ್ಕಾಗ, ಮೊದಲು ಕೆಂಪನೆಯ ಗಂದೆಯು ಮೂಡಿ, ಅನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೀವು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ಕುರುವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ರಣಗಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಗಾಯದ ನಂಜು ಮಯ್ಯಿನ ನರಮಂಡಲದ ಇತರ ಎಡೆಗಳಿಗೂ ಹರಡಿ ರೋಗಿಯನ್ನು ಸಾವಿನ ಅಂಚಿಗೆ ದೂಡುತ್ತದೆ.

ಹುಣ್ಣಿನ ಸುತ್ತಣ ತೊಗಲಿನ ಚಹರೆಯು ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗೆರೆಗಳಂತೆ ಗೋಚರಿಸುವುದರಿಂದ, ಇದನ್ನು ಬೆನ್ಪಣೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. 'ಬೆನ್ಫಣಿ' ಎಂಬ ಜೋಡು ಪದದಲ್ಲಿ 'ಬೆನ್' ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದಕ್ಕೆ, "ಹೆಡೆಯುಳ್ಳ ಹಾವು / ಸರ್ಪ" ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಫಣಿ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ಸೇರಿದೆ. ತೆಂಕಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಬೆನ್ಪಣೆ' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಗೊಂಡಿದೆ.

160. ನಿಂಗೆ ಬೊಗಳ್ ಸನ್ನಿ ಬರ

ಕೆಟ್ಟ ರೋಗ ಬಂದು ನರಳುವಂತಾಗಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಮಯ್-ಮನಗಳ ಮೇಲಣ ಹತೋಟಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತಾ, ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾತನಾಡುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ರೋಗವನ್ನು 'ಬೊಗಳ್ಸನ್ನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜೋಡುಪದದಲ್ಲಿ 'ಬೊಗಳು' ಮತ್ತು 'ಸನ್ನಿ' ಎಂಬ ಪದಗಳಿವೆ. ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜ್ವರದ ತಾಪದಿಂದ ಮಯ್ ಬೇಯತೊಡಗಿದಾಗ, ಮಿದುಳಿನ ನರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನೆತ್ತರು ಮತ್ತು ಆಮ್ಲಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಯ್ ಅದುರತೊಡಗಿ, ಅರಿವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಪದೇ ಪದೇ ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಬಗೆಯ ರೋಗವನ್ನು 'ಸನ್ನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾಯಿಯ ಕೂಗು / ಗಳಹು / ಹರಟು / ಒದರು ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಬೊಗಳು' ಎಂಬ ಪದವು ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ "ತಾನು ಎಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ / ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು" ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

161. ನಿಂಗೆ ಮೊಲ್ಲಾಗ್ರು ಬರ

'ಫಿಟ್ಸ್' ರೋಗವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗರು 'ಮೊಲ್ಲಾಗರು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮಯ್ ಮೇಲಿನ ಅರಿವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಕಯ್ ಕಾಲುಗಳು ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಇಡೀ ಮಯ್ಯೆಲ್ಲವೂ ಅದುರತೊಡಗುತ್ತದೆ. ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದು ರೋಗಿಯು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೊರೆಯು ಬರತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಮೆದುಳಿನ ನರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನೆತ್ತರು ಮತ್ತು ಆಮ್ಲಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾದಾಗ, ಈ ಬಗೆಯ ಇರುವಿಕೆಗೆ ರೋಗಿಯು ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿರುವ 'ಜಾತಕ ತಿಲಕಂ' ಎಂಬ ಕನ್ನಡದ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ರೋಗಕ್ಕೆ "ಮೊಲನಾಗರ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. "**ನಿಂಗೆ ಬಿಗಿನ ರೋಗ ಬರ – ನಿಂಗೆ ನೆಲಕೆರಿಯು ರೋಗ ಬರ**" ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಗಳು ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

162. ನಿಂಗೆ ರಾವ್ ಬಡಿಯ

"ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಬಗೆಯ ಕೇಡು ಬಡಿದಪ್ಪಳಿಸಿ, ಮಯ್-ಮನಗಳ ಅಳವು ಕುಗ್ಗಿ, ಮಂಕು ಕವಿಯಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಹು ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ 'ರಾವು' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕೇಡಿನ ಮೂಲವೊಂದು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ / ಹುಣ್ಣಿಮೆ / ಬಿರುಬಿಸಿಲಿನ ದಿನಗಳಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬಡಿದು, ಸಾವುನೋವು / ರೋಗರುಜಿನಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಯೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಕನ್ನಡ ಜನಪದರ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದೆ. ರಾವು ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ದೆವ್ವ / ಗಾಳಿ / ಕ್ರೂರವಾದುದು / ಉಗ್ರವಾದುದು / ಕೆಡುಕನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವಂತಹುದು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಜನರ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಕೇಡುಗಳ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ 'ರಾವು' ಎಂಬ ಪದ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿದೆ. "ರಾವ್ಗಣ್ಣು / ರಾವ್ಗೆಂಪು / ರಾವ್ ತಟ್ಟು" ಎಂಬ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. **"ನಿನ್ ಮನೆಗೆ ರಾವ್ ನುಗ್ಗ" – "ನಿನ್ ಗಂಟ್ಲಗೆ ರಾವ್ ಕುಂತ್ಕೊಳ"** ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

163. ನಿಂಗೆ ಸಂದ್ ಬರ

"ತಡೆಯಲಾಗದ ಯಾತನೆಯಿಂದ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ನರಳುವಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿಯಿದು.

"ಸಂದು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಸಂದಿವಾತ ಎಂಬ ರೋಗವು ಬರುವಂತಾಗಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶೀತವುಂಟಾದಾಗ, ರೋಗವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಕಸುವು ಕುಗ್ಗಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಟಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯುಂಟಾಗಿ ಉಬ್ಬಸವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಎದೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆಮ್ಲಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಯ್ಯೊಳಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ನೆತ್ತರಿನಲ್ಲಿ ಅಡೆತಡೆಗಳುಂಟಾಗಿ ಬರುವ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ 'ಸಂದಿವಾತ' ಒಂದಾಗಿದೆ. ಮೊಣಕಯ್-ಮೊಣಕಾಲು-ಮಂಡಿ-ಕಯ್ ಕಾಲಿನ ಬೆರಳುಗಳ ಗಿಣ್ಣು ಮತ್ತು ಬೆನ್ನುರಿಯ ಎಡೆಯಲ್ಲಿನ ನರದ ಕೊಂಡಿಗಳು ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಕೀಲುಗಳು ಸೆಟೆದು ಊದಿಕೊಂಡು ಹಾಗೂ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಉಂಟಾಗುವ ಉರಿ ಮತ್ತು ನೋವಿನ ಜತೆಜತೆಗೆ ಕಯ್ ಕಾಲುಗಳ ಆಡಿಸುವಿಕೆಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂಳೆಗಳ

ನಡುವಣ ಕೀಲು / ಸಂದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಸಂಧಿ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಕ್ಕೆ, ಗಾಳಿ/ ಉಸಿರು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ವಾತ' ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ಸೇರಿ 'ಸಂಧಿವಾತ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

164. ನಿಂಗೆ ಸತ್ತೆ ಮುಟ್ಟ

"ಹಾವು ಕಡಿದು ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಕಿತ್ತು ಬಿಸಾಡಿದ ಗಿಡದ ಸಣ್ಣನೆಯ ಹಾಗೂ ಉದ್ದನೆಯ ಪಯಿರುಗಳನ್ನು 'ಸತ್ತೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂಜಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಾವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಲು ಹಿಂಜರಿಯುವ ಹಳ್ಳಿಗರು, 'ಸತ್ತೆ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹಾವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. **"ನಿಂಗೆ ಕರಿನಾಗ್ರ ಕಡಿಯ – ನಿಂಗೆ ನಾಗ್ರಾವ್ ಕಚ್ಚ – ನಿಂಗೆ ಕನ್ನಾಗ್ರಾವ್ ಕಡಿಯ"** ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

165. ನಿಂಗೆ ಹತ್ತುದ್ದು ಹರೀದೆ ಹೋಗ

"ಬಂದೊದಗಿದ ಸಂಕಟ / ಆಪತ್ತು / ರೋಗರುಜಿನಗಳು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಕೊನೆಗಾಣದೆ ಜೀವನದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಡುತ್ತಿರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಹತ್ತು' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಅಂಟು / ಸೇರು / ಕೂಡು ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. 'ಹರಿ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ನಿವಾರಣೆಯಾಗು / ಇಲ್ಲವಾಗು / ಮುಕ್ತಾಯವಾಗು ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. "ಹತ್ತುದ್ದು ಹರಿಯದೇ ಹೋಗಲಿ" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಡತಾಕಿದ ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳದಿರಲಿ ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ,

166. ನಿನ್ ಅಜ್ಜಿ ಮರ್ಸ, ಗೆಜ್ಲು ತಿನ್ನ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಜೀವಂತನಾಗಿದ್ದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಮತ್ತು ಸತ್ತ ನಂತರ ಆಗುವ ಬಗೆಗಳನ್ನು ರೂಪಕಗಳನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅವನ ಇಲ್ಲವೇ ಅವಳ ಪಾದಗಳು ಊರಿದ ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ

ಗುರುತುಗಳು ಮೂಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತುಗಳು ಇಲ್ಲದಂತಾಗಲಿ ಎಂಬುದು ಸಾವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಹೆಣವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೂಳಿದಾಗ ಗೆಜ್ಜಲು ಹುಳುಗಳು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. 'ಪಜ್ಜೆ' ಎಂಬ ಹಳಗನ್ನಡ ಪದ 'ಹೆಜ್ಜೆ'ಯಾಗಿ, ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಅಜ್ಜೆ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

167. ನಿನ್ ಅಯ್ಸಿರಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಅಮ್ಮ ಕುಂತ್ಕೊಳ

ಸಿರಿತನ ತೊಲಗಿ, ಬಡತನ ಬರುವಂತಾಗಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಸಂಪತ್ತು / ಹಣಕಾಸು / ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಐಶ್ವರ್ಯ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವು ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಅಯ್ಸಿರಿ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. 'ಅಮ್ಮ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಕನ್ನಡ ಜನಸಮುದಾಯದ ಊರದೇವತೆ ಮಾರಮ್ಮನ ಕೋಪತಾಪಗಳಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಗುರಿಯಾಗಿ, ಅವಳ ಕೆಟ್ಟ ನೋಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ, ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯೆಲ್ಲವೂ ಹಾಳಾಗಲಿ ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

168. ನಿನ್ ಇಂಡೇಕೂಳ್ ಮಾಡ

ಸಾವು ತಟ್ಟಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಇಂಡೇಕೂಳ್ ಮಾಡುವುದು' ಒಂದು ಆಚರಣೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸತ್ತ ನಂತರ ಮೂರು / ಏಳು / ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನದಂದು ಹೂಳಿದ ಇಲ್ಲವೇ ಸುಟ್ಟ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಒಂದೂವರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರ, ಮೂರು ಅಡಿ ಅಗಲ ಮತ್ತು ಆರು ಅಡಿ ಉದ್ದದ ಮಣ್ಣಿನ ದಿಬ್ಬವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಡೆ, ಕಜ್ಜಾಯ, ಚಿಕಿನುಂಡೆ, ಚಕ್ಕಲಿ ಮುಂತಾದ ಕರಿದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳ ತೊಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಜತೆಗೆ ಅಕ್ಕಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಅರಿಸಿನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಸಣದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಯಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ದಿಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಅನ್ನವನ್ನು 'ಇಂಡೇಕೂಳು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಾಣಿ–ಪಕ್ಶಿಗಳು ತಿಂದರೆ ಸತ್ತವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ದೊರೆಯುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಜನಮನದಲ್ಲಿದೆ. 'ಪಿಂಡದ ಕೂಳು' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯೇ ಇಂಡೇಕೂಳಾಗಿದೆ. ಪಕಾರ ಹಕಾರವಾಗಿ ಅನಂತರ ಹಕಾರ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಪಿಂಡ'

ಎಂದರೆ ಮುದ್ದೆ / ಉಂಡೆ. 'ಕೂಳು' ಎಂದರೆ ಅನ್ನ. ಸಂಸ್ಕೃತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಪಿಂಡ' ಎಂದರೆ "ಸತ್ತವರಿಗೆ ನೀಡುವ ವಸ್ತುಗಳು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ.

169. ನಿನ್ ಈಲಿ ಒಡ್ದೋಗ

"ಬಗೆಬಗೆಯ ರೋಗರುಜಿನ / ಕಾಹಿಲೆಕಸಾಲೆಗಳಿಂದ ನರಳುವಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಈಲಿಯು ಮಾನವನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಎದೆಗೂಡಿನ ಕೆಳಗಿರುವ ಒಂದು ಅಂಗ. ಇದನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಶಿನಲ್ಲಿ 'ಲಿವರ್' ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಪಿತ್ತಕೋಶ / ಪಿತ್ತಜನಕಾಂಗ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈಲಿಯ ಜೀವಕಣಗಳು ಕರುಳಿನಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬು ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟದಂತೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ತುಂಡುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪಿತ್ತರಸವನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತವೆ. ಸಕ್ಕರೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುತ್ತವೆ. ಈಲಿಯ ಜೀವಕಣಗಳು ಒಡೆದು ಹೋದರೆ ಅಂದರೆ ಅಂಟುರೋಗದಿಂದ ಹಾಳಾದರೆ ಕಾಮಾಲೆ / ಹೊಟ್ಟೆಯೂತ / ಕಾಲುಬಾವು / ನೆತ್ತರು ಕಾರಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ / ಮಯ್ ತುರಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಹತ್ತಾರು ಬಗೆಯ ರೋಗಗಳು ಅಮರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

170. ನಿನ್ ಎದೆ ಮ್ಯಾಲೆ ದುವ್ವೆ ಮಾಡ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

"ಎದೆ ಮ್ಯಾಲೆ ದುವ್ವೆ ಮಾಡುವುದು" ಒಂದು ಆಚರಣೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸತ್ತ ನಂತರ ಮೂರು / ಏಳು / ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನದಂದು ಹೂಳಿದ ಇಲ್ಲವೇ ಸುಟ್ಟ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಒಂದೂವರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರ, ಮೂರು ಅಡಿ ಅಗಲ ಮತ್ತು ಆರು ಅಡಿ ಉದ್ದದ ಮಣ್ಣಿನ ದಿಬ್ಬವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಡೆ, ಕಜ್ಜಾಯ, ಚಿಕಿನುಂಡೆ, ಚಕ್ಕಲಿ ಮುಂತಾದ ಕರಿದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳ ತೊಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಜತೆಗೆ ಅಕ್ಕಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಅರಿಸಿನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಸಣದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಯಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ದಿಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ದಿಬ್ಬವನ್ನು 'ದುವ್ವೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದುವ್ವೆಯ ಮೇಲಿರುವ ತಿಂಡಿ-ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಕಿಗಳು ತಿಂದರೆ ಸತ್ತವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ದೊರೆಯುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಜನಮನದಲ್ಲಿದೆ.

171. ನಿನ್ ಎದೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಳೆ ನರ್ಕ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಕೆಲವು ಜಾತಿಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ದುವ್ವೆಯ ಮುಂದೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯ "ಬಳೆಗಳನ್ನು ನರುಕುವುದು ಅಂದರೆ ಒಡೆಯುವುದು" ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೂಳಿದ ಇಲ್ಲವೇ ಸುಟ್ಟ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು / ಏಳು / ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನದಂದು ಚಿಕ್ಕದಾದ ಮಣ್ಣಿನ ದಿಬ್ಬವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಡೆ, ಕಜ್ಜಾಯ, ಚಿಕಿನುಂಡೆ, ಚಕ್ಕಲಿ ಮುಂತಾದ ಕರಿದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳ ತೊಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಜತೆಗೆ ಅಕ್ಕಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಅರಿಸಿನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಸಣದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಯಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ದಿಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ದಿಬ್ಬವನ್ನು 'ದುವ್ವೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದುವ್ವೆಯ ಮೇಲಿರುವ ತಿಂಡಿ–ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣಿ–ಪಕ್ಕಿಗಳು ತಿಂದರೆ ಸತ್ತವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ದೊರೆಯುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಜನಮನದಲ್ಲಿದೆ. ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ದುವ್ವೆಯ ಮುಂದೆ ಹಾಲುತುಪ್ಪ ಹುಯ್ದು ಕಯ್ ಮುಗಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಅನಂತರ ಕಟ್ಟಕಡೆಯದಾಗಿ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ, ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ, ಕಯ್ತುಂಬ ಗಾಜಿನ ಬಳೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿರುವ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಗಂಡ ಸತ್ತಿರುವ ವಯಸ್ಸಾದ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಕರೆತರುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡನ ದುವ್ವೆಯ ಮುಂದೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಕೊರಳಿನಿಂದ ಅವಳ ತಾಳಿಸರವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ, ಹಣೆಯ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಅಳಿಸಿ, ಹೂವುಗಳನ್ನು ಮುಡಿಯಿಂದ ಕಿತ್ತು ದುವ್ವೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಚಿ, ಬಳೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕುಕ್ಕಿ ಒಡೆದು ಬರಿಗಯ್ ಮಾಡಿ, ಹಣೆಗೆ ಈಬೂತಿಯನ್ನು ಬಳಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮುತ್ತಯ್ದೆತನದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೊಡುವುದನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ.

172. ನಿನ್ ಎದೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಯಮನ ಬಂಡಿ ಹರಿಯ

ಸಾವು ಬರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಜೀವಿಗಳ ಆಯುಸ್ಸು ತುಂಬಿ ಬಂದಾಗ, ಯಮನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸಾವಿನ ದೇವತೆಯು ಕೋಣದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ದೇವಲೋಕದಿಂದ ನರಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಜೀವಿಗಳ ಉಸಿರನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಕನ್ನಡ

ಜನಪದರ ಮನದಲ್ಲಿ ತಲತಲಾಂತರಗಳಿಂದಲೂ ನೆಲೆಸಿದೆ. 'ಬಂಡಿ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಗಾಡಿ / ತೇರು / ಹೊತ್ತೊಯ್ಯಲು ಬಳಸುವ ಪ್ರಾಣಿ-ಉಪಕರಣ ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. "ಯಮನ ಬಂಡಿ ಹರಿಯಲಿ" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಸಾವಿನ ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆ ಯಾಗಿದೆ.

173. ನಿನ್ ಎಮ್ಮೆಗೆ ನಾಗೇರಾಗ

"ಬೇಸಾಯಗಾರನ ಹಣಕಾಸಿನ ಗಳಿಕೆಗೆ ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಹಾಲು ಮತ್ತು ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ನೀಡಿ ಬೇಸಾಯಗಾರನ ಬೆನ್ನೆಲುಬಿನಂತಿರುವ ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಯಾದ ಎಮ್ಮೆಗೆ ಬರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ರೋಗದ ಹೆಸರು 'ನಾಗೇರು'. ಈ ರೋಗ ತಗುಲಿದ ಎಮ್ಮೆಯು ಜ್ವರದ ತಾಪದಿಂದ ನರಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅದರ ನಾಲಗೆಯ ತಳದಲ್ಲಿನ ರಕ್ತನಾಳಗಳು ಊದಿಕೊಂಡು, ನೆತ್ತರು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹರಿದು ಕಪ್ಪನೆಯ ನರಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಏನನ್ನೂ ಮೇಯದೆ, ಮೆಲುಕು ಹಾಕದೆ, ಏದುಸಿರನ್ನು ಬಿಡತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಎಮ್ಮೆಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತದೆ. ನಾಲಗೆ ಎಂಬ ಪದದೊಡನೆ ಉಬ್ಬುವುದು/ ದಪ್ಪವಾಗುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಏರು' ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡ 'ನಾಲಗೆಯ ಏರು' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು "ನಾಲ್ಗೇರು" ಎಂದಾಗಿ, ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಉಲಿಕಂತೆಗಳ ಜೋಡಣೆಯಿಂದ ಲಕಾರವು ಇಲ್ಲವಾಗಿ "ನಾಗೇರು" ಎಂದಾಗಿದೆ.

174. ನಿನ ಓಸು ಕಂಡಾಗ್ಲಿ

"ಮಕ್ಕಳಾಗದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕುಟುಂಬ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ವಂಶ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವು 'ಓಸು' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತುಂಡು / ಚೂರು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಖಂಡ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವು 'ಕಂಡ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಲೆಮಾರು ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯದೆ, ಒಂದೇ ತಲೆಗೆ ಮೊಟಕುಗೊಳ್ಳುವಂತಾಗಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಶಾಪದ ನುಡಿಯು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

175. ನಿನ್ ಕಣ್ ಪೋಟ್ ಬೀಳ

"ಸಾವು ಉಂಟಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕು ಶಾಪದ ನುಡಿ.

"ಪೋಟು ಬೀಳಲಿ" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯಲ್ಲಿನ 'ಪೋಟು' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ತೂತು/ ಪೊಟರೆ / ಡೊಗರು ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೂತ ಹೆಣದ ಮಯ್ಯಿನ ಬಾಡುಬಳ್ಳೆಗಳನ್ನು ಹುಳುಹುಪ್ಪಟೆಗಳು ತಿಂದು, ಕೊನೆಗೆ ಉಳಿಯುವ ಎಲುಬುಗೂಡಿನ ತಲೆಬುರುಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪೊಟರೆಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

176. ನಿನ್ ಕಣಜಕ್ಕೆ ಕಿಡಿ ಬೀಳ

"ಕೂಡಿಟ್ಟಿರುವ ಬೆಳೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದು ಹಾಳಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಹೊಲ ಗದ್ದೆ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ರಾಗಿ ಬತ್ತ ಮುಂತಾದ ದವಸಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರೆ ತೊಗರಿ ಮುಂತಾದ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ವರುಶವಿಡೀ ಕೆಡದಂತೆ ಕಾಪಾಡಿ ಇಡುವ ಎಡೆಯನ್ನು 'ಕಣಜ'ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬೇಸಾಯಗಾರರು ಒಂದೊಂದು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಳಾಗದಂತೆ ಇಡುವ ಚಳಕವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಹುಲ್ಲಿನ ಹುರಿಗಳನ್ನು ಹೆಣೆದು ತಯಾರಿಸಿದ ಮೂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟರೆ, ನೆಲದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಗುಳಿ ತೋಡಿ ಮಾಡಿದ ಹಗೇವಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ಗುಡಾಣಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕೊಟಡಿಯೊಂದರ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ, ಒಂದು ಆಳು ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವ ಕಿಂಡಿಯುಳ್ಳ ಕಣಜದಲ್ಲಿ ಬತ್ತವನ್ನು ತುಂಬಿಟ್ಟು, ಒಳಗೆ ಗಾಳಿಯಾಡದಂತೆ ಬಾಗಿಲಿನ ಸಂದುಗಳಿಗೆ ಎಮ್ಮೆ / ದನಗಳ ಸಗಣಿಯನ್ನು ಬಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

177. ನಿನ್ ಕಣ್ಣಿನ ಗೊಂಬೆ ತಿದ್ದ

ಮದುವೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪ.

ಕಣ್ಣಿನ ಗೊಂಬೆ ತಿದ್ದುವುದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆ. ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಸತ್ತರೆ, ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪ ಮಾಡುವಾಗ, ಗಂಡಾಗಿದ್ದರೆ ಹೆಣ್ಣು

ಗೊಂಬೆಯನ್ನು, ಹೆಣ್ಣಾಗಿದ್ದರೆ ಗಂಡು ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಇಲ್ಲವೇ ಮಯ್ದಾ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ಮೂಗು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿದ್ದಿ ತೀಡಿ, ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿ ಹೆಣದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಹೆಣದ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಹೂಳುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲವೇ ಸುಡುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

178. ನಿನ್ ಕತ್ತಿನ ಕಳ್ಸ ಕಳ್ಕೊಳ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಅರಮನೆ, ಗುರುಮನೆ ಮತ್ತು ದೇಗುಲಗಳ ಗೋಪುರದ ತುತ್ತತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಳಶವು ಶಕ್ತಿ, ಕೀರ್ತಿ ಮತ್ತು ಇರುವಿಕೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕಳಶ 'ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಉರುಳುವುದು' ಅವು ಹಾಳಾಗುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕತ್ತಿನ ಮೇಲಿರುವ ತಲೆಯನ್ನು ಕಳಶವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತ **"ನಿನ್ ಕತ್ತಿನ ಕಳ್ಸ ಮುರಿಯ – ನಿನ್ ಕತ್ತಿನ ಕಳ್ಸ ಬಿದ್ದೋಗ"** ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. 'ಕಲಶ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ಕಳಸ' ಎಂದಾಗಿದೆ.

179. ನಿನ್ ಕಪಾಲ್ ಸಿಡಿಯ

ಸಾವು ಬರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ತಲೆ ಬುರುಡೆ' ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಕಪಾಲ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವು ಕನ್ನಡ ಜನ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪ ಮಾಡಲೆಂದು ಮಸಣಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ಚಿತೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ, ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನಿಟ್ಟ ನಂತರ, ದಗದಗನೆ ಉರಿಯ ತೊಡಗಿದ ಬೆಂಕಿಯ ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ ಸುಟ್ಟು ಬೇಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಾದ ಬೆಂಕಿಯ ತಾಪದಿಂದ ಕಾದ ಹೆಣದ ತಲೆ ಬುರುಡೆಯು ಜೋರಾದ ದನಿಯೊಡನೆ ಸಿಡಿದು ಹೋಳಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ತಿರುಳಿನ **'ನಿನ್ ಬುಂಡೆ ಸಿಡಿಯ'** ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

180. ನಿನ್ ಕಯ್ ಕಾಲ್ ಕೊಂಟಾಗ

"ದುಡಿಯುವ ಕಯ್ಗಳ ಮತ್ತು ನಡೆದಾಡುವ ಕಾಲುಗಳ ಬಲವೆಲ್ಲವೂ ಉಡುಗಿ ಹೋಗಿ, ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲೇ ಮಲಗಿ ನರಳುವಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಮರದ ಒಣಗಿದ ತುಂಡು / ಕೊರಡನ್ನು 'ಕೊಂಟು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. "ಕಯ್ ಕಾಲುಗಳು ಕೊಂಟಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಕಯ್ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಆಡಿಸುವ ಕಸುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ರೋಗದ ಚಹರೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮೆದುಳಿನ ನರಮಂಡಲದ ಜೀವಕಣಗಳಿಗೆ ಅಂಟುರೋಗಗಳು ತಗುಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಮೆದುಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಆಮ್ಲಜನಕ / ನೆತ್ತರಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಿ ನರಕೋಶಗಳಿಗೆ ಹಾನಿಯುಂಟಾದಾಗ ಬರುವ ರೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು ಬಗೆಯದು. ಇದನ್ನು 'ಲಕ್ವ ಹೊಡೆಯುವುದು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಯ್ ಕಾಲುಗಳ ಕಸುವು ಕುಗ್ಗಿ, ಚಲನವಲನಗಳು ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತವೆ.

181. ನಿನ್ ಕಾಡೆಣ ಮಾಡ

"ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸತ್ತಾಗ, ಅವನ ಇಲ್ಲವೇ ಅವಳ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ದಿಕ್ಕುದೆಸೆ ಯಿಲ್ಲದಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶವನ್ನುಳ್ಳ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಕಾಡೆಣ' ಎಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅಪರಿಚಿತವಾದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ, "ಅವನು/ಅವಳು ಯಾರು? – ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವನು/ಬಂದವಳು? – ಅವನ/ಅವಳ ಕುಲ ಯಾವುದು? – ಅವನ/ಅವಳ ಕಸುಬೇನು?" – ಎಂಬ ಯಾವೊಂದು ಸಂಗತಿಯೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ದೂರದ ಊರಿನವರು "ಕೇಳುವವ ರಿಲ್ಲದ ಈ ಹೆಣವನ್ನು" ತಮಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ ಇಲ್ಲವೇ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆ ಗಳಿಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾಡಿನ ಹೆಣ ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳಿಂದಾದ 'ಕಾಡೆಣ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದವು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

182. ನಿನ್ ಕಿವಿ ಕಿತ್ತೋಗ

"ಮಂಗಳಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಮಾಡದಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಗಳಾದ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯವರು ಒಪ್ಪುವೀಳ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಲಗ್ನ ಕಟ್ಟಿಸುವಾಗ, ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡನ್ನು ಕರೆತಂದು-ಕಳುಹಿಸುವಾಗ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆಗಳ ಹಬ್ಬ ಹಾಗೂ ಊರೊಟ್ಟಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಮಯ್‌ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಕುಂದು ಇರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂತಹವರು ಮುಂದಾಗಿ ನಿಂತು ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಬಹುದೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯು ಜನಮನದಲ್ಲಿದೆ. ಜನರು ಕಯ್ ಕಯ್ ಮಿಲಾಯಿಸಿ ಜಗಳವಾಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಓಲೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟಿರುವ ಕಿವಿಯನ್ನು ಜಡಿದು ಎಳೆದಾಗ, ಕಿವಿಯ ಹಾಳೆ ಹರಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಊನಗೊಂಡವರನ್ನು ಆಚರಣೆಗಳಿಂದ ದೂರವಿರಿಸುತ್ತಾರೆ.

183. ನಿನ್ ಕುಕ್ಕ ನಿನ್ ನರ್ಕ ನಿನ್ ನಗ್ಗ ನಿನ್ ಮುಕ್ಕ

"ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತಹ ಸಾವು ನೋವುಗಳು ಉಂಟಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಅನಾಮತ್ತಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಕುಕ್ಕು' ಎಂಬ ಪದ; ಒಡೆದು ಪುಡಿ ಪುಡಿ ಮಾಡುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ನರ್ಕ' ಎಂಬ ಪದ; ಮುದುಡುವಂತೆ ಸದೆ ಬಡಿಯುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ನಗ್ಗು' ಎಂಬ ಪದ; ಒಮ್ಮೆಲೇ ತಿಂದು ಕಬಳಿಸುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಮುಕ್ಕು' ಎಂಬ ಪದಗಳು ಈ ಬಯ್ಗುಳದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಜತೆಗೂಡಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. ಬಯ್ಯುವವರ ಮನದ ಆಕ್ರೋಶ ಮತ್ತು ಆವೇಶ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಶಾಪಗಳು ಈ ರೀತಿ ಜತೆಗೂಡಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

184. ನಿನ್ ಗಂಟ್ಲಗೆ ಗಂಡಾಮಾಲೆ ಆಗ

'ಗಂಡಾಮಾಲೆ' ಎಂಬುದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ರೋಗ.

ಈ ರೋಗ ತಗುಲಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮೊದಮೊದಲು ಗಂಟಲು ಕೆರೆತ / ನೋವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು, ಆಮೇಲೆ ಮಯ್-ಕಯ್ ಹೊಡೆತ ಹಾಗೂ ಜ್ವರ ಬರುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಟಲಿನ ಎರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಗಾತ್ರದ ಹರಳುಗಳು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ದುಂಡನೆಯ ಹರಳುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿರುವ ಸರ / ಮಾಲೆಯಂತೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

'ಗಂಡ' ಎಂಬ ಪದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಬಳಕೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ "ಪತಿ / ಒಡೆಯ / ಶೂರ / ಪರಾಕ್ರಮ / ಗಂಡುತನ" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ನುಡಿ ಬಳಕೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ "ಕತ್ತಿನ ಮೇಲಿನ ಗಂಟು / ಕುರು / ಕೆನ್ನೆ / ಗಲ್ಲ / ಕಪೋಲ / ಅಪಾಯ / ಆಪತ್ತು" ಎಂಬ ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. 'ಗಂಡ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, 'ಮಾಲಾ' ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿ ರೂಪುಗೊಂಡ 'ಗಂಡಮಾಲಾ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಜೋಡುಪದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ಗಂಡಾಮಾಲೆ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡಿದೆ.

185. ನಿನ್ ಗದ್ದೆಗೆ ಗೆದ್ಲಿಡಿಯ

"ಕಯ್ಯಿಗೆ ಬಂದ ಬೆಳೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬರದಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ರಾಗಿ / ಬತ್ತದ ಪಯಿರುಗಳು ಗೊನೆಕಟ್ಟಿ, ಹಣ್ಣಾಗಿ, ಕುಯಿಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಅವನ್ನು ಕೂದು ಅರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಜೋಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಹತ್ತಾರು ಹಿಡಿಗಳಾಗಿ ಕುಯ್ದು ರಾಗಿ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು / ಬತ್ತದ ಗರಿಗಳನ್ನು ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ಒಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅರಿಗಳು ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಒಣಗಿದ ನಂತರ, ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊರೆಗಳಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅರಿಗಳನ್ನು ಕುಯ್ದು ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರುವಾಗ ಮಳೆ ಬಂದು ಇಲ್ಲವೇ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮಂಜು ಸುರಿದು, ಗದ್ದೆಯು ಒದ್ದೆಯಾದರೆ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಒಣಗಲೆಂದು ಹಾಕಿರುವ ಪಯಿರುಗಳಿಗೆ ಗೆದ್ದಲು ಹಿಡಿದು ಅಂದರೆ ಗೆಜ್ಜಲು ಹುಳುಗಳು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು ರಾಗಿ / ಬತ್ತದ ತೆನೆಗಳು ಹಾಳಾಗುವುದಲ್ಲದೇ, ದನ ಮೇಯುವ ಹುಲ್ಲು ಮುಗ್ಗಲು ಹಿಡಿದು ಕೊಳೆಯುತ್ತದೆ.

186. ನಿನ್ ಗುಡ್ಡುಗ್ ಕುಂಡ್ಸ

"ನಿನ್ನನ್ನು ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಈ ಶಾಪದ ನುಡಿಯು "ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಗುವಿದ್ದಾಗಲೇ ನಿನಗೆ ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ತುಂಬು ಬಸುರಿಯಾದ ಹೆಂಗಸು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ, ಅವಳ ಹೆಣವನ್ನು ಹೂಳುವುದಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲವೇ ಸುಡುವುದಿಲ್ಲ. ಊರಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಹೆಣವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಬಂಡೆಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಎಡೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬಗೆದು, ಮಗುವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ತಾಯಿಯ ತೊಡೆಗಳ ಮೇಲಿಡುತ್ತಾರೆ. ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಜಂತುಗಳು ಈ ಹೆಣಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವಾಗ, ಅವಕ್ಕೆ ಕುಡಿಯಲೆಂದು ಒಡೆದ ಮಡಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಟ್ಟು ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈ ಆಚರಣೆಯು ನಿಂತಿದೆ.

187. ನಿನ್ ಗೆಡ್ಡೆ ಕಿತ್ತೋಗ

"ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕಿಗಳಿಗೂ ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ **ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.**

ಮರಗಿಡಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕವಲುಬೇರುಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದು ದಪ್ಪನಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ತಾಯಿಬೇರಿನ ಕಟ್ಟನ್ನು 'ಗಡ್ಡೆ / ಗೆಡ್ಡೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು "ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಜ್ಜ–ಅಜ್ಜಿ; ತಂದೆ–ತಾಯಿ; ಅಣ್ಣ–ತಮ್ಮ; ಅಕ್ಕ–ತಮ್ಮ; ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ–ದೊಡ್ಡಪ್ಪ; ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ–ದೊಡ್ಡಮ್ಮ; ಹೆಂಡತಿ–ಮಕ್ಕಳು–ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಹತ್ತಿರದ ನೆಂಟಸ್ತನವುಳ್ಳ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಪತ್ತು ಬಂದು ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಉಳಿಯದಂತೆ ನಾಶವಾಗಲಿ" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಗೆಡ್ಡೆ ಕಿತ್ತು ಹೋಗಲಿ' ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. **"ನಿನ್ ಬುಡ ಉಂಟೋಗ"** ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಯು ಇದೇ ಬಗೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

188. ನಿನ್ ತಲೇಗೆ ಬೂದಿ ಉಯ್ಯ

"ಮಾಡಬಾರದ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮಾನ ಹೋಗುವಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ **ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.**

ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೂದಿಯನ್ನು ಹುಯ್ಯುವುದು ಅಂದರೆ ಸುರಿಯುವುದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆ. ಕೀಳುಮಟ್ಟದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಮುಂದೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸುವಂತಹ ನೆಲೆಗೆ ಸಿಲುಕಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ದಂಡಿಸಲೆಂದು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಅವನ/ಅವಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಲೆಯ ಬೂದಿಯನ್ನು ಸುರಿಯ

ಲಾಗುತ್ತದೆ. "ಅಂತವನ ಸೊಸೆಯಂತೆ– ಇಂತವನ ಮಗಳಂತೆ–ನಿಂತ ಮದ್ದೀನದಲ್ಲಿ ಸಂತೇಲಿ ಸೋರೆಕಾಯಿ ಕದ್ಬುಟ್ಟು–ತಲೇಗೆ ಬೂದಿ ಉಯ್ಯಿಸಿಕೊಂಡಳಂತೆ" ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯೊಂದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮರಗಿಡಗಳ ಕೊಂಬೆ ರೊಂಬೆಗಳ ಕಡಿದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು / ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಡ್ಡಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದಾಗ, ಅವು ಉರಿದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವ ಹುಡಿಯನ್ನು ಬೂದಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

189. ನಿನ್ ತೆಂಡೆ ತೇಲೋಗ

"ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಾಶವಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಬತ್ತದ ಪಯಿರುಗಳನ್ನು ನಾಟಿ ಮಾಡುವಾಗ, ಮೂರು ಇಲ್ಲವೇ ನಾಲ್ಕು ಎಳೆಯ ಪಯಿರುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಊರುತ್ತಾರೆ. ದಿನೇ ದಿನೇ ಒಂದೊಂದು ಪಯಿರು ಹತ್ತಾರು ಟಿಸಿಲುಗಳಾಗಿ ಒಡೆದು ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿ ಕವಲುಗೊಂಡು ಬೆಳೆದ ಪಯಿರುಗಳ ಗುಂಪನ್ನು 'ತೆಂಡೆ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದೊಡ್ಡ ಮಳೆ ಸುರಿದು, ಕೆರೆಕಾಲುವೆಗಳ ಏರಿಗಳು ಒಡೆದು, ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳ ಮೇಲೆ ನೀರು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಉರುಳತೊಡಗಿದಾಗ, ಅದರ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ತೆಂಡೆಗಳು ಬುಡಸಮೇತ ಕಿತ್ತುಬಂದು, ನೀರಿನ ಹೊನಲಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು "ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಜ್ಜ–ಅಜ್ಜಿ, ತಂದೆ–ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ–ತಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ–ತಂಗಿ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ–ದೊಡ್ಡಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ–ದೊಡ್ಡಮ್ಮ, ಹೆಂಡತಿ–ಮಕ್ಕಳು–ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಹತ್ತಿರದ ನೆಂಟಸ್ತನವುಳ್ಳ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಪತ್ತು ಬಂದು ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಉಳಿಯದಂತೆ ನಾಶವಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ.

"ನಿನ್ ಬಳ್ಳಿ ಬತ್ತೋಗ – ನಿನ್ ಬುಡ ಉಂಟೋಗ – ನಿನ್ ವಂಶ ನಿರ್ವಂಶವಾಗ" ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಗಳು ಇದೇ ಬಗೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

190. ನಿನ್ ತೋಳು ನನ್ ತೋಳ್ನಂಗಾಗ

"ನನ್ನ ಗಂಡ ಸತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ನಿನ್ನ ಗಂಡನೂ ಸಾಯಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಕೆಲವು ಜಾತಿಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡನು ಸತ್ತ ನಂತರ ಹೆಂಡತಿಯು ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುಮ, ಮುಡಿಗೆ ಹೂವು ಮತ್ತು ಕಯ್ಗಳಿಗೆ ಗಾಜಿನ ಬಳೆಗಳನ್ನು ತೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮುತ್ತಯ್ದೆತನದ ಚಹರೆಗಳೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಜನಮನದಲ್ಲಿದೆ. ಇವನ್ನು ಗಂಡನು ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಹೆಂಡತಿಯು ತೊಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. "ನನ್ನ ತೋಳು" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ "ಬಳೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿರದ ಬರಿದೋಳು" ಎಂಬ ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

191. ನಿನ್ ದನೀಗೆ ದೊಡ್ರೋಗ ಬರ

"ಬೇಸಾಯಗಾರನ ದುಡಿಮೆಗೆ ಬಲಗಯ್ಯಂತೆ ಇರುವ ದನಗಳು ಹಾಳಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ದೊಡ್ಡರೋಗವೆಂಬುದು ದನಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಒಂದು ರೋಗದ ಹೆಸರು. ಈ ರೋಗ ತಗುಲಿದ ದನ ಜ್ವರದಿಂದ ನರಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಮಯ್ಯಿನ ತಾಪ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆಲ್ಲಾ, ಕೆಂಪನೆಯ ಕೆಂಡದಂತಾಗಿ ರಗರಗನೆ ಉರಿಯುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಉಸಿರನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ – ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಡುತ್ತಾ, ಮೇವನ್ನು ತಿನ್ನದೆ, ಮೆಲುಕು ಹಾಕದೆ ನಿಂತಾಗ, ದನದ ತೊಡೆಗಳು ನಡುಗತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಸರಿಯಾದ ಉಪಚಾರ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತದೆ.

192. ನಿನ್ ದುಂಡ್ಗೆ ದೂಪ ಹಾಕ

ಸಾವು ಬರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ದುಂಡಿಗೆ ದೂಪವನ್ನು ಹಾಕುವುದು' ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆ. ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪ ಮಾಡುವ ಮೊದಲ ಹಂತವಾಗಿ ಕುಟುಂಬದವರು, ಹತ್ತಿರದ ನೆಂಟರು ಮತ್ತು ಆಪ್ತರು ಹೆಣದ ಮಯ್ ಮೇಲೆ ಚೆಮ್ಬಿನಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಮೊಗೆ ಬಿಸಿ ನೀರನ್ನು ಎರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಮಡಿ ಬಟ್ಟೆ / ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಡಿಸಿ, ಒಂದೆಡೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಹಣೆಗೆ ಈಬೂತಿಯನ್ನು ಬಳಿದು ಕುಂಕುಮವನ್ನಿಟ್ಟು, ಊದುಕಡ್ಡಿ ಹಚ್ಚಿ, ಕರ್ಪೂರ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲವೇ ಲೋಹದಿಂದ ಮಾಡಿರುವ ಉಪಕರಣವೊಂದರಲ್ಲಿ ಉರಿಯುವ ಕೆಂಡದ ತುಂಡುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಸಾಂಬ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದಾಗ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಂಪಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹೊಗೆಯೇಳುತ್ತದೆ.

ಇದನ್ನು ದೂಪ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದೂಪದ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿರುವ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೆಣದ ಮೊಕದ ಬಳಿ ತಂದು, ಆರತಿ ಎತ್ತಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ದುಂಡು' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಮುಖ / ಮೋರೆ / ದುಂಡನೆಯ ತುಟಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮುಸುಡಿ ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ.

193. ನಿನ್ ದುವ್ವೆ ಮ್ಯಾಕೆ ಕಾಗೆ ಬರದೇ ಹೋಗ

"ಸತ್ತ ನಂತರವೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಗತಿ ದೊರೆಯದಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪ ಮಾಡಿದ ಮೂರು / ಏಳು / ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನದಂದು ಹೆಣವನ್ನು ಹೂಳಿದ / ಸುಟ್ಟ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ದಿಬ್ಬವೊಂದನ್ನು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಾಳೆಯ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹರಡಿ, ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿದ ಒಡೆ–ಕಜ್ಜಾಯ–ಚಿಕಿನುಂಡೆ–ಚಕ್ಕಲಿ ಮುಂತಾದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳ ತೊಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಜತೆ ಅಕ್ಕಿ–ಜೀರಿಗೆ–ಅರಿಸಿನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಬೇಯಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಕೂಳನ್ನು ಉಂಡೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಎಡೆಯನ್ನು 'ದುವ್ವೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದುವ್ವೆಯ ಮೇಲಿರುವ ತಿಂಡಿತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಕಾಗೆ–ಗರುಡ–ಕುಂಬಾರ ಕೋಳಿ ಮುಂತಾದ ಹಕ್ಕಿಗಳು ತಿಂದರೆ ಸತ್ತವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಸದ್ಗತಿಯು ದೊರೆಯುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಕನ್ನಡ ಜನಪದರಲ್ಲಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ದುವ್ವೆಯ ಮೇಲಿನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಣಿಪಕ್ಷಿಗಳು ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮನ್ನಿಸಲಾಗದಂತಹ ಪಾಪದ ಕೆಲಸ ವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವು ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು, ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಯಾಗಲಿ / ಸದ್ಗತಿಯಾಗಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಜನಮನದಲ್ಲಿದೆ.

194. ನಿನ್ ಮಂಡೆ ಪತ್ಮಂಡೆಯಾಗ

'ಪತ್ಮಂಡೆ' ಎಂಬುದು ತಲೆಬುರುಡೆಯ ತೊಗಲಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ರೋಗ.

ಈ ರೋಗ ತಗುಲಿದ ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಗೂದಲು ಉದುರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ರೂಪಾಯಿನ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮಚ್ಚೆಗಳು ಬಿಸಿಲಿನ ಕಿರಣಗಳ ತಾಕುವಿಕೆಯಿಂದ

ಕಂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತವೆ. ಸುಕ್ಕು / ಸುರುಟು / ಬಾಡು ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಪತ್ತು' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, ತಲೆಬುರುಡೆ ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಮಂಡೆ' ಪದ ಸೇರಿ ಪತ್ಮಂಡೆ ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

195. ನಿನ್ ಮಂದಳದಲ್ಲಿ ಕರ ಕಟ್ಟ

"ಮನೆಯು ಹಾಳಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಮನೆ ಮತ್ತು ತಳ ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳು ಸೇರಿ 'ಮಂದಳ' ಎಂಬ ಜೋಡುನುಡಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಮಂದಳ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಮೀಸಲಾಗಿರುವ ಜಾಗ / ನಿವೇಶನ" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ತಾಯಿತಂದೆ, ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಈಗ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾವುನೋವುಗಳು ಉಂಟಾಗಿ, ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ, ಮನೆಯು ಪಾಳು ಬಿದ್ದು ನೆಲಸಮ ಗೊಂಡು, ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಂತಾಗಲಿ ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಪದ ನುಡಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

196. ನಿನ್ ಮಕ್ಳ ತಕೊಂಡೋಗಿ ಒಳ್ಗೆರೆಗಾಕ

"ಹೆತ್ತ ಮಕ್ಕಳು ಉಳಿಯದೆ ಕೂಡಲೇ ಸಾಯಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ್ದಾಗ 'ಚಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ' ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಣವನ್ನಿಟ್ಟು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮಸಣದಲ್ಲಿ ಹೂಳುವುದಿಲ್ಲ / ಸುಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಮಗುವಿನ ಹೆಣವನ್ನು ಬಾಳೆ ಎಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಕಯ್ಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಊರಿನ ಬಳಿಯಿರುವ ಕೆರೆಯ ಒಳಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಂತಿಲ್ಲದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿಯೊಂದನ್ನು ತೋಡಿ, ಹೆಣವನ್ನು ಹೂಳಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಅಂಕೋಲೆ ಕಡ್ಡಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಮುಳ್ಳಿನ ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಓತಿಟ್ಟು, ಮುಳ್ಳಿನ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಲಿನ ದಿಂಡುಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ನಾಯಿ ನರಿಗಳು ಹೆಣವನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನದಿರಲೆಂದು ಈ ರೀತಿ ಮುಳ್ಳು ಮತ್ತು ಕಲ್ಲನ್ನು ಹೇರುತ್ತಾರೆ.

197. ನಿನ್ ಮನೆ ಎಕ್ಕುಟ್ಹೋಗ

"ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಕುಟುಂಬವು ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಇಂದು ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ಮನೆಯನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುವವರು ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ, ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವವರೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿ, ಮನೆಯು ಮುರಿದು ಬಿದ್ದು, ಮನೆಯಿದ್ದ ಜಾಗ ಪಾಳು ನೆಲವಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಎಕ್ಕದ ಗಿಡ ಹುಟ್ಟುವಂತಾಗುವುದು.

ಪಾಳು ಬಿದ್ದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ನಿಲ್ಲುವ ಎಕ್ಕದ ಗಿಡವನ್ನೇ ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಶಾಪದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ **"ನಿಮ್ಮನೆ ಹಾಳಾಗ – ನಿಮ್ಮನೆ ಕಿಸಂತ್ರಾಗ – ನಿನ್ ಮನೆ ಗ್ವಾಡೆ ನಿಂತ್ಕೊಳ – ನಿನ್ ಮನೆ ಉಂಟೋಗ"** ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

198. ನಿಮ್ಮನೆ ದೂಪದ ಚೆನ್ನನ ಮನೆಯಾಗ

"ಮನೆಮಂದಿಗೆ ಸಾವುನೋವುಗಳುಂಟಾಗಿ, ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕರಗಿಹೋಗಿ, ಮನೆಯು ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲದಂತೆ ಅಳಿದುಹೋಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಸಾಂಬ್ರಾಣಿ / ಹಾಲುಮಡ್ಡಿ / ಚಂದನದ ಕೊರಡಿನ ಹುಡಿಯನ್ನು ಬೆಂಕಿಕೆಂಡದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಏಳುವ ಹೊಗೆಯನ್ನು ದೂಪವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದೇವರು ದಿಂಡರನ್ನು / ಏನನ್ನಾದರೂ ಪೂಜಿಸುವಾಗ ದೂಪದ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶಾಪದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ದೂಪದ ಚೆನ್ನನ ಬಗ್ಗೆ ಜನಪದರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆ ಯಲ್ಲಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಿ ಎಚ್.ಎಲ್. ನಾಗೇಗೌಡರು 'ಸೊನ್ನೆಯಿಂದ ಸೊನ್ನೆಗೆ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕಡುಬಡವನಾಗಿದ್ದ ಚೆನ್ನನಿಗೆ ಚಿನ್ನಬೆಳ್ಳಿ ಒಡವೆಗಳು ದೊರಕಿ ಸಿರಿವಂತನಾದ ನಂತರ ಅವನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದ ದೂಪದ ಆರತಿಯು ಊರವರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದುದರಿಂದ, ಅವನ ಮನೆಗೆ 'ದೂಪದ ಚೆನ್ನನ ಮನೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಕೆಲವು ವರುಷಗಳ ನಂತರ ದೂಪದ ಚೆನ್ನನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವುನೋವು / ಕೇಡುಹಾನಿಗಳು ಉಂಟಾಗಿ ಸಿರಿವಂತಿಕೆ ಅಳಿದು, ದೂಪದ ಚೆನ್ನನು ಗತಿಗೇಡಿಯಾಗಿ

ಊರನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಜನಪದರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ದೂಪದ ಚೆನ್ನನ ಮನೆಯ ಏಳುಬೀಳುಗಳು "ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ಬೀದಿಪಾಲಾಗುವುದಕ್ಕೆ" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

199. ನಿನ್ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಹೊಗೆ ಹಾಕ

"ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಮನೆಯ ಹೊರ ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ನಾಲ್ಕಾರು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಒಣಗಿದ ಪುಳ್ಳೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಪುಳ್ಳೆಗಳು ಕವರಿಕೊಂಡು ಉರಿಯೇಳುವಾಗ, ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಡುಗಳ ಎಡೆಯಿಂದ ಹೊಗೆಯಾಡ ತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊರ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಒಂದು ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಉರಿಯುವ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣವನ್ನು ಮಸಣಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಾಗ, ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಾರಸುದಾರನು ಅಂದರೆ ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತುಂಡನ್ನು ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಸಾಗುತ್ತಾನೆ.

200. ನಿನ್ ಮನೆಗೆ ಕಾಗೆ ನುಗ್ಗ

"ಬಗೆಬಗೆಯ ಸಂಕಟಗಳು ಒದಗಿ ಬಂದು ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಕಾಡುವಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬಗೆಯ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ತಲತಲಾಂತರ ಗಳಿಂದಲೂ ಕೆಡುಕಿನ ಸಂಕೇತಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಗೆಯು ಒಂದಾಗಿದೆ. ಕಾಗೆಯು ಹೊಕ್ಕ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕರಗಿಹೋಗಿ, ಕಡುಬಡತನ ವಕ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಶನಿದೇವರ ವಾಹನವಾದ ಕಾಗೆಯು ಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗುವುದರಿಂದ, ಮನೆಯ ಜನರು ಶನಿದೇವರ ಕ್ರೂರನೋಟಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ, ಪಡಬಾರದ ಕೋಟಲೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಸಾವು / ನೋವು / ಅಪಮಾನಗಳಿಂದ ನರಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಜನಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿದೆ.

201. ನಿನ್ ಮನೇಗೆ ಗ್ವಾರ್ಕ ಸುತ್ತ

"ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ / ಮುನ್ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಗ್ವಾರ್ಕ ಸುತ್ತಲಿ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಜೇಡರ ಹುಳು ತನ್ನ ನೂಲಿನ ಎಳೆಗಳಿಂದ ಬಲೆ ಹೆಣೆಯುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲು ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲಿನ ದುಂಬು ದೂಳನ್ನು ತೆಗೆದು, ನೆಲವನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ಸಾರಿಸಿ, ಮನೆಯನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಮನೆಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾವುನೋವುಗಳುಂಟಾಗಿ, ಮನೆಯು ಹಾಳು ಬೀಳಲಿ ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ 'ಗ್ವಾರ್ಕ ಸುತ್ತ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳು / ಬಲೆಯಿಂದ ಹಿಡಿ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಗೋರ್' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, ಮಾಡುವುದು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಕ' ಎಂಬ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಬಲೆ ನೇಯುವ ಹುಳು / ಜೇಡರ ಹುಳು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಗೋರ್ಕ' ಎಂಬ ಪದ ರೂಪುಗೊಂಡು, ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ 'ಗ್ವಾರ್ಕ' ಎಂದಾಗಿದೆ.

202. ನಿನ್ ಮುಂಡ್ಮೋಚ

"ತಂದೆ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲವೇ ಗಂಡನಿಗೆ ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಮುಂಡ ಮೋಚಲಿ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯಲ್ಲಿ 'ಮುಂಡ' ಮತ್ತು 'ಮೋಚು' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. ಮುಂಡ ಎಂದರೆ ತಲೆ; ಮೋಚು ಎಂದರೆ ಬೋಳಿಸುವಿಕೆ.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸತ್ತ ನಂತರ ಹೆಣವನ್ನು ಹೂಳಿದ ಇಲ್ಲವೇ ಸುಟ್ಟ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು / ಏಳು / ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನದಂದು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂಡ ಮೋಚುವಿಕೆಯು ಒಂದು ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಹಿರಿಯ ಮಗ, ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಕಿರಿಯ ಮಗ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ನೆತ್ತರಿನ ನಂಟುಳ್ಳ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಬೋಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಗಂಡನಾಗಿದ್ದರೆ, ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ತೆಗೆದು, ಆಕೆಯನ್ನು ಬೋಳಿಯನ್ನಾಗಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿತ್ತು. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶವುಳ್ಳ **"ನಿನ್ನ ತಲೆ ಬೋಳ್ಸ"** ಎಂಬ ಶಾಪದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಪದಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. 'ಮೋಚು' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ಗಂಡ ಸತ್ತಿರುವ ಹೆಂಗಸು" ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತಿರುಳಿದೆ.

203. ನಿನ್ ಸುಳೀಗೆ ಸುಣ್ಣದ ತಿಳಿ ಬುಡ

"ಮಕ್ಕಳಾಗದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕುಟುಂಬದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಮೊಟಕಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಚಿಗುರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಗಿಡದ ಸುಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಾದ ಸುಣ್ಣದ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ, ಸುಳಿಯು ಸುಟ್ಟು ಕಮರಿಹೋಗಿ, ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹೂಬಿಟ್ಟು ಹೀಚುಕಾಯಿ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಮುನ್ನವೇ ಗಿಡ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು "ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಲೆಮಾರು ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯದೆ, ಒಂದೇ ತಲೆಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಶಾಪದ ನುಡಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ **"ನಿನ್ ಸುಳಿಲ್ದೇ ಹೋಗ – ನಿನ್ ಸುಳೀಗೆ ಹುಳಬೀಳ – ನಿನ್ ಸುಳ್ಗೆಟ್ಹೋಗ"** ಎಂಬ ಶಾಪಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

204. ನಿನ್ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಡ್ಲು ಬಡಿಯ

"ಮಕ್ಕಳಾಗದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕುಟುಂಬದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಚಿಗುರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಗಿಡದ ಸುಳಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಎತ್ತಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಾಗ, ಸಿಡಿಲಿನ ಬೆಂಕಿಯ ಕಣಗಳ ತಾಪಕ್ಕೆ ಸುಳಿಯೊಡನೆ ಗಿಡವು ಬುಡ ಸಮೇತ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು "ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಲೆಮಾರು ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯದೆ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಬಗೆಯ ಗಂಡಾಂತರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಒಂದೇ ತಲೆಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಶಾಪದ ನುಡಿಯು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

205. ನಿನ್ ಸೊಲ್ಲಡಗ

"ಮಾತು ನಿಂತು ಹೋಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಸೊಲ್ಲು ಅಡಗಲಿ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯಲ್ಲಿ ಸೊಲ್ಲು ಎಂದರೆ ಮಾತು, ನುಡಿ.

ಮಾನವನ ಮಿದುಳಿನ ನರಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ಮತ್ತು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುವ ನರಕೋಶಗಳಿವೆ. ಮಾತನಾಡಲು ನೆರವಾಗುವ ನರಮಂಡಲದ ಜಾಗವನ್ನು 'ಬ್ರೋಕ ಜಾಗ'ವೆಂದು ಮತ್ತು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುವ ನರಮಂಡಲದ ಜಾಗವನ್ನು 'ವರ್ನಿಕೆ ಜಾಗ'ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಪಾಲ್‌ಬ್ರೋಕ ಮತ್ತು ಜರ್ಮನಿಯ ಕಾರ್ಲ್‌ವರ್ನಿಕೆ ಎಂಬ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಿದುಳಿನ ನರಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ಮತ್ತು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಲು ಕಾರಣವಾಗುವ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ತಲೆಬುರುಡೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಾಗ / ಮೆದುಳಿನ ನರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಅಂಟು ರೋಗಗಳು ತಗುಲಿದಾಗ / ಮೆದುಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ನೆತ್ತರು ಮತ್ತು ಆಮ್ಲಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಿ 'ಬ್ರೋಕ ಜಾಗ'ದ ನರಕೋಶಗಳಿಗೆ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗಿ ಮಾತುಗಳು ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತವೆ. "**ನಿನ್ ನಾಲ್ಗೆ ಸೇದೋಗ – ನಿನ್ ನಾಲ್ಗೆ ನಿಂತೋಗ – ನಿನ್ ನಾಲ್ಗೆ ನರ್ಸಾಯ – ನಿನ್ ಬಾಯ್ ಬಿದ್ದೋಗ – ನಿನ್ ಬಾಯ್ ಬತ್ತೋಗ – ನಿನ್ ಬಾಯ್ ಸೇದೋಗ**" ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಗಳು ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿವೆ. "ಸೇದು ಹೋಗಲಿ" ಎಂದರೆ ಮುದುಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ, ಕಿರಿದಾಗಲಿ, ಜಡವಾಗಲಿ.

206. ನಿನ್ ಹಣೆಗೆ ಬಾಚಿಂಗ ಕಟ್ದೇ ಹೋಗ

"ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮದುವೆಯಾಗದಿರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೇಳುವ "**ನೀನ್ ಹಸೆಮಣೆ ಮ್ಯಾಲೆ ನಿಲ್ದೇ ಹೋಗ– ನೀನ್ ಹಸೆಮಣೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಅಕ್ಕಸ್ದಕ್ಕಿ ಕಾಣ್ದೇ ಹೋಗ– ನಿನ್ ತಲೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಅಕ್ಕಿಕಾಳು ಬೀಳ್ದೇ ಹೋಗ– ನೀನ್ ಮೂಡ್ಲಾಗ್ ನಿಂತ್ಕೊಂಡು ಮೂರ್ ಅಕ್ಕಿಕಾಳು ಹಾಕಿಸ್ಕೊದೇ ಹೋಗ**" ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

"ಹಣೆಗೆ ಬಾಸಿಂಗ ಕಟ್ಟುವುದು" ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಜರುಗುವ ಒಂದು ಆಚರಣೆ. ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮೂಡುವ ಮೂಡಲ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಹಣೆಗೆ ಬಾಸಿಂಗ ಕಟ್ಟಿ, ಕಯ್ಗೆ ಕಂಕಣ ತೊಡಿಸಿ, ಅರಿಸಿನ ಸವರಿದ ಅಕ್ಕಿಕಾಳುಗಳನ್ನು ನೆಂಟರು ಮತ್ತು ಆತ್ಮೀಯರು ಹೆಣ್ಣು–ಗಂಡಿನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಚುತ್ತಾ ಒಳಿತಾಗಲೆಂದು ಹರಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೆರೆಯ ಜೊಂಡಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಒಂದು ಗಿಡದಿಂದ ಮೆತುವಾದ ಬೆಂಡನ್ನು ತೆಗೆದು, ದೇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಗೆರೆಗಳನ್ನು ಎಳೆದು, ಕೋಲ್ಗಳ್ಳಿ ಇಲ್ಲವೇ ಮುಂಡ್ಗಳ್ಳಿ ಹಾಲನ್ನು ಸವರಿ, ಕೆಂಪು – ಹಳದಿ – ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಹೊಳೆಹೊಳೆಯುವ ಗುಲ್ಲಂಪಟ್ಟೆ ಕಾಗದವನ್ನು ಅಂಟಿಸಿ, ಹಣೆಗೆ ಕಟ್ಟಲು ಅನುಕೂಲ ವಾಗುವಂತೆ ಉದ್ದನೆಯ ಅರಿಸಿನದ ದಾರವನ್ನು ಪೋಣಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ತೊಡುಗೆಯೇ ಬಾಸಿಂಗ. ಆಡು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಾಗುವಾಗ 'ಬಾಚಿಂಗ' ಎಂದಾಗಿದೆ.

207. ನಿನ್ ಹಿಂಡಡಗಿ ಇಂಡೇಕೂಳ್ ಮಾಡ

"ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಹಿಂಡು ಅಡಗಿ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು "ತಂದೆ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಒಟ್ಟು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾವುನೋವುಗಳು ಉಂಟಾಗಿ, ಮನೆತನವೇ ಹಾಳಾಗಲಿ" ಎಂಬ ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. 'ಹಿಂಡೆಕೂಳು ಮಾಡುವುದು' ಎನ್ನುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾವಿನ ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಆಚರಣೆ. ಹೆಣವನ್ನು ಹೂಳಿದ / ಸುಟ್ಟ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು / ಏಳು / ಹನ್ನೊಂದು ದಿನದಂದು ಮಣ್ಣಿನ ದಿಬ್ಬವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ವಡೆ, ಕಜ್ಜಾಯ, ಚಿಕಿನುಂಡೆ, ಚಕ್ಕಲಿ ಮುಂತಾದ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದ ಕರಿದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳ ತೊಳೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಜತೆಗೆ ಅಕ್ಕಿ, ಜೀರಿಗೆ, ಅರಿಸಿನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಸಣದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಯಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ದಿಬ್ಬದ ಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಅನ್ನವನ್ನು 'ಇಂಡೇಕೂಳು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ಪಿಂಡದ ಕೂಳು' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ 'ಇಂಡೇಕೂಳು' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜೋಡುನುಡಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ, ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಪಿಂಡ' ಎಂದರೆ ಮುದ್ದೆ / ಉಂಡೆ. ಕೂಳು ಎಂದರೆ ಅನ್ನ / ಆಹಾರ. ಸಂಸ್ಕೃತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಪಿಂಡ' ಎಂದರೆ "ಸತ್ತವರಿಗೆ ನೀಡುವ ವಸ್ತುಗಳು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ.

208. ನಿನ್ ಹುಟ್ಟು ಉರ್ದೋಗ

ಸಾವು ಬರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

"ಹುಟ್ಟು ಉರಿದುಹೋಗಲಿ" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಸಂಕಟ / ವೇದನೆ / ನೋವುಗಳಿಂದ ಬದುಕು ಹಾಳಾಗಲಿ ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಹುಟ್ಟು ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಜನನ / ಜೀವನ / ಬದುಕು / ಬಾಳ್ವೆ ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ.

209. ನಿನ್ ಹೊಲ ಬರ್ಬೀಳ

"ಬೆಳೆ ಕೊಡುವ ಜಮೀನು ಬರಡು ಬೀಳಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಬರ್ಬೀಳ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯನ್ನು 'ಬರ ಬೀಳಲಿ' ಮತ್ತು 'ಬರೆ ಬೀಳಲಿ' ಎಂಬ ಎರಡು ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗರು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

1. 'ಬರ ಬೀಳಲಿ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಮಳೆಬೆಳೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೊಲ ತಕ್ಕಲು ಬೀಳಲಿ ಎಂಬ ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಉಳುಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ನೂರೆಂಟು ಬಗೆಯ ಕಳೆ ಮತ್ತು ಮುಳ್ಳಿನ ಗಿಡಗಂಟೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಜಮೀನನ್ನು ತಕ್ಕಲು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

2. 'ಬರೆ ಬೀಳಲಿ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು 'ಬರೆ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ 'ಗೆರೆ / ಗೀಟು' ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ದೊಡ್ಡ ಮಳೆ ಸುರಿದು, ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದ ನೀರಿನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ, ಹೊಲದ ಮೇಲಿನ ಪದರದಲ್ಲಿರುವ ಸಾರವತ್ತಾದ ಹುಡಿಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಹೊಲದ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಚೆಲ್ಲಿರುವ ಗೊಬ್ಬರ ಗೋಡು ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗಿ, ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಬರಡು ನೆಲ ಉಳಿದು, ನೀರು ನುಗ್ಗಿ ಹರಿದು ಕೊರಕಲಾದ ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಗೆರೆಗಳು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಬಿತ್ತನೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮೊಳೆಯದೆ / ನೆಟ್ಟ ಪಯಿರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯದೆ ಒಡ್ಡಿದ ಬೆಳೆ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ.

210. ನಿನ ಅಡ್‌ಗುಣಿಯಾಗ ಇಡ್ಲಿ

ಮದುವೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

"ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಗುಣಿಯಲ್ಲಿ ಇಡುವುದು" ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆ. ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಜಾತಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೂಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತೋಡುವ ಗುಣಿಯಲ್ಲಿ, ಹೆಣವನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲು ಕಮಾನಿನ ಆಕಾರದ ಒಂದು ಗೂಡನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು 'ಮಾಡ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ, ಈ ರೀತಿಯ ಮಾಡವನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಗುಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣವನ್ನು ಉದ್ದುದ್ದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಮಲಗಿಸಿ, ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟೆಗಳನ್ನು ಅಡಕುತ್ತಾರೆ.

211. ನಿನ ಉಡ್ದಾರ ಹರಿಲಿ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಕೆಲವು ಜಾತಿಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸಿನ ನಡುವಿಗೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಉಡುದಾರವನ್ನು ಹರಿಯುವುದು ಅಂದರೆ ಕೀಳುವುದು ಒಂದು ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಎರಡು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

1. ಗಂಡಸು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ, ಆತನ ಹೆಣವನ್ನು ಹೂಳುವ / ಸುಡುವ ಮುನ್ನ, ಹೆಣದ ನಡುವಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಉಡುದಾರವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಕುಣಿಗೆ / ಚಿತೆಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

2. ಹೆಂಗಸರು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ, ಆಕೆಯ ಹೆಣವನ್ನು ಹೂಳುವ / ಸುಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಆಕೆಯ ಗಂಡನ ಉಡುದಾರವನ್ನು ಕೀಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಉಡುದಾರ ವನ್ನು ಹರಿಸಿಕೊಂಡ ಗಂಡಸು ಮತ್ತೆ ಮದುವೆಯಾಗಬಾರದೆಂಬ ನಿಲುವು ಜನ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿತ್ತು. ಉಡೆ / ಉಡಿ ಎಂದರೆ ಸೊಂಟ / ಟೊಂಕ / ನಡು.

212. ನಿನ ಉರುಣ್ಗೆ ತಣ್ಣಗಾಗ್ಲಿ

"ಹಣ / ಗದ್ದುಗೆ / ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಯ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಇತರರನ್ನು ಕೆಣಕಿ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ/ ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತಿರುವ / ನೋಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೊಕ್ಕಿನ ನಡೆನುಡಿಗಳು ನಾಶವಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನ ಸಮುದಾಯದ ಒಳನುಡಿಯ ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ "ಉರಿಯುವಿಕೆ / ಉಪದ್ರವ / ಕಾಟ / ಕಿರುಕುಳ / ಅಬ್ಬರ" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ 'ಉರುಣ್ಗಿ' ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. "ದಗದಗನೆ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯು, ಆಮೇಲೆ ಬೂದಿಯಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳುವುದನ್ನು" ಒಂದು ರೂಪಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು" ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸೊಕ್ಕು ಅಡಗುವುದನ್ನು 'ಉರುಣ್ಗಿ ತಣ್ಣಗಾಗಲಿ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ.

213. ನಿನ ಕುಳ್‌ಬಾನ ಒಟ್ಲಿ

"ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಬಗೆಯ ಆಪತ್ತಿನಿಂದ ನಡಂತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದರೆ ಆಯುಸ್ಸು ತುಂಬುವ ಮುನ್ನವೇ ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಮೋಟಾರು ವಾಹನಗಳ ಡಿಕ್ಕಿ / ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಕೊಂದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ / ಕೊಲೆ/ ಹೆರಿಗೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಾಗುವ ಏರುಪೇರು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ನೂರೆಂಟು ಬಗೆಯ ಅವಗಡದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಾವುಂಟಾದಾಗ, ಅಂತಹ ಹೆಣವನ್ನು ಹೂಳುವ ಬದಲು ಸುಡುತ್ತಾರೆ. ಹಸು / ಎಮ್ಮೆಯ ತೊಪ್ಪೆ / ಸಗಣಿಯನ್ನು ಅಂಗಯ್‌ಗಳಿಂದ ತಟ್ಟಿ, ಒಣಗಿಸಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಬೆರಣಿಗಳನ್ನು ಹೆಣದ ಚಿತೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಜೋಡಿಸಿ ಮೆದೆ ಹಾಕಿ, ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ "ಕುಳ್‌ಬಾನ ಒಟ್ಟುವುದು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಣಗಿದ ಸಗಣಿ / ಬೆರಣಿ ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಕುರುಳು' ಎಂಬ ಪದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ 'ಕುಳ್ಳು / ಕುಳ್' ಎಂದಾಗಿದೆ. 'ಬಾನ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ರಾಶಿ / ಗುಡ್ಡೆ / ಗುಪ್ಪೆ ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ.

214. ನಿನ ಗಟ್ಬಾಯಿ ಕಟ್ಲಿ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಜಾತಿ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ, ಹೆಣವನ್ನು ಮಸಣಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಬರುವ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ನೋಡಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಹೆಣವನ್ನು ಗೋಡೆಗೆ ಆನಿಸಿ / ಒರಗಿಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೋಡೆಗೆ ಗುಂಟಗಳನ್ನು ಬಡಿದು, ಹೆಣದ ತಲೆಯು ಕೆಳಬಾಗದೆ ನೆಟ್ಟಗಿರಲೆಂದು ಬಟ್ಟೆಯ ತುಂಡುಗಳಿಂದ ಕೆಳತುಟಿಯ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಂಚಿನ ಗದ್ದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು

ಬಿಗಿದು ಗುಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಕಡೆ / ಕೊನೆ / ತುದಿ / ಅಂಚು ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಕಟ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, 'ಬಾಯಿ' ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿ 'ಕಟಬಾಯಿ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಬಡಗಣ ಕರ್‍ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದು 'ಗಟಬಾಯಿ' ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ.

215. ನಿನ ಗ್ವಾಡಿಗಿ ಬಡೀಲಿ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

"ಗೋಡೆಗೆ ಬಡಿಯುವುದು" ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆ. ಬಡಗಣ ಕರ್‍ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಜಾತಿಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ, ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ, ಬಂದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ನೋಡಲು ಅವಕಾಶವಾಗುವಂತೆ ಹೆಣವನ್ನು ಗೋಡೆಗೆ ಆನಿಸಿ / ಒರಗಿಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇಹ ಅತ್ತಿತ್ತ ವಾಲಿಕೊಂಡು ಬೀಳದಿರಲೆಂದು ಹಾಗೂ ತಲೆಯು ಕೆಳಬಾಗದೆ ನೆಟ್ಟಗಿರಲೆಂದು ಗೋಡೆಗೆ ಗುಂಟಗಳನ್ನು ಬಡಿದು, ಬಟ್ಟೆಯ ತುಂಡುಗಳಿಂದ ಹೆಣವನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶವುಳ್ಳ "ನಿನ **ಗುಂಟಕ ಬಡಿಯ**" ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

216. ನಿನ ಚಂಡಿ ಚುಂಟ್ಲಿ

"ಮಕ್ಕಳಾಗದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕುಟುಂಬ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಡಗಣ ಕರ್‍ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಚಂಡಿ' ಎಂದರೆ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಚಿಗುರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಗಿಡದ ಸುಳಿ. 'ಚಿವುಂಟು' ಎಂಬ ಪದ ಜನರ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'ಚುಂಟು' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಸೊಗಸಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹೂಬಿಟ್ಟು ಹೀಚುಕಾಯಿ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಗಿಡದ ಚಂಡಿಯನ್ನು ಚಿವುಟಿ ತೆಗೆದಾಗ, ಉಗುರುಗಳ ನಂಜಿನಿಂದ ಸುಳಿಯಿದ್ದ ಎಡೆ ಸೀದುಹೋಗಿ ಎಳೆಯ ಗಿಡ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು "ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಲೆಮಾರು ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯದೆ, ಒಂದೇ ತಲೆಗೆ ಮೊಟಕಾಗಲಿ" ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಶಾಪದ ನುಡಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ 'ಚಂಡಿ / ಚೆಂಡಿ' ಎಂಬ ಪದ ತಲೆ / ತೆನೆ ಎಂಬ ತಿರುಳುನಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

217. ನಿನ ದಂಡಿದಾರ ಹರಿಲಿ

"ಗಂಡನಿಗೆ ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಜಾತಿಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ 'ದಂಡಿದಾರ ಹರಿಯುವುದು' ಒಂದು ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ದಂಡಿ ಎಂದರೆ ಹಣೆಯ ಎರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಗೊಂಚಲು ಇಳಿಬಿದ್ದಿರುವಂತೆ ತಲೆಗೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಹೂವಿನ ಕುಚ್ಚು / ಸರ / ಮಾಲೆ. ಗಂಡಸಿನ ಹೆಣವನ್ನು ಹೂಳುವ / ಸುಡುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ, ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಯ್ದೆತನದ ಕುರುಹುಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪ ಮಾಡಿದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಗಂಡ ಸತ್ತಿರುವ ಹಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಹೆಂಗಸರು ಆಕೆಯ ಕಯ್ಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗಾಜಿನ ಬಳೆಗಳನ್ನು ಒಡೆದು, ಮುಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹೂವನ್ನು ಕಿತ್ತು, ಹಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಅಳಿಸಿ, ದಂಡಿ ದಾರವನ್ನು ಹರಿದು ಕಿತ್ತು ಗುದ್ದದ ಮೇಲೆ ಒಗೆಯುತ್ತಾರೆ.

218. ನಿನ ದೀಪ ಅಡವಿಯಾಗ ಇಡಲಿ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಅಡವಿ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ಹೆಣಗಳನ್ನು ಹೂಳುವ ಇಲ್ಲವೇ ಸುಡುವ ನೆಲೆಯಾದ ಮಸಣ / ಸುಡುಗಾಡು" ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತಿರುಳಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪ ಮಾಡಿದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು / ಏಳು / ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನದಂದು ಮಣ್ಣಿನ ದಿಬ್ಬ / ಕಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲಣ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ – ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿ ವರುಶ ತುಂಬಿದ ದಿನಗಳಂದು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಹಣತೆಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

219. ನಿನ ದೀಪಕ್ಕ ದಿಕ್ ಇಲ್ದಂಗಾಗ್ಲಿ

"ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನದಿನವೂ ಹಚ್ಚುವ ದೀಪದ ಕುಡಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಬೆಳಕು, ಆ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಳಿಬದುಕುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮನೆತನ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿಯದಂತಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕುಟುಂಬ ಹಾಳಾಗಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಶಾಪ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

220. ನಿನ ನೆಳ್ಳಾಗ ಬಡ್ದು ಚಳ್ಳಮ್ ಬಡೀಲಿ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಜಾತಿ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ, ಹೆಣವನ್ನು ಮಸಣಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಬರುವ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ನೋಡಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಹೆಣವನ್ನು ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಪಡಸಾಲೆಯ ಗೋಡೆಗೆ ಆನಿಸಿ/ಒರಗಿಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇಹ ಅತ್ತಿತ್ತ ವಾಲಿಕೊಂಡು ಬೀಳದಿರಲೆಂದು ಮತ್ತು ತಲೆಯು ಕೆಳಬಾಗದೆ ನೆಟ್ಟಗಿರಲೆಂದು ಗೋಡೆಗೆ ಗುಂಟಗಳನ್ನು ಬಡಿದು, ಬಟ್ಟೆಯ ತುಂಡುಗಳಿಂದ ಹೆಣವನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು 'ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಬಡಿಯವುದು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ ದಿನವೇ ಒಪ್ಪಮಾಡಲಾಗದೆ, ಮರುದಿನ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಉಂಟಾದಾಗ, ಅಂದಿನ ಇರುಳು ಕಳೆದು ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ತನಕ ಕೆಲವರು ಕಯ್ಗಳಿಂದ ಚಳ್ಳಮ್ ಅನ್ನು ಬಡಿದು ತಾಳ ಹಾಕುತ್ತಾ, ತತ್ವಪದ / ದೇವರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾಳ ಹಾಕಲು ಬಳಸುವ ಕಂಚಿನ ಲೋಹದಿಂದ ಮಾಡಿದ ತಟ್ಟೆಯಾಕಾರದ ಎರಡು ಚಿಕ್ಕ ಉಪಕರಣಗಳಿಗೆ 'ಚಳ್ಳಮ್' ಎಂದು ಹೆಸರು.

221. ನಿನ ಬೇವಿನ ತಪ್ಪಲದಾಗ ಒಯ್ಯಲಿ

"ಕೊಲೆ ಇಲ್ಲವೇ ಮೋಟಾರು ವಾಹನಗಳ ಡಿಕ್ಕಿ ಮುಂತಾದ ಅವಗಡಗಳಿಂದ ಆಯುಸ್ಸು ತುಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಅವಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದಾಗಿ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಗಾಯಗಳಾಗಿ, ನೆತ್ತರು ಹರಿದು ಹೆಪ್ಪುಗೊಂಡು ಮಯ್ಗೆಲ್ಲಾ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಹೆಣವನ್ನು

ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸಾಗಿಸುವಾಗ ಮತ್ತು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ ಮಸಣಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಾಗ ಹೆಣದ ಮಯ್ ಮೇಲೆ ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪಿನ ಕಂತೆಗಳನ್ನು ಅಡಕುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣದ ವಾಸನೆ ಹಾಗೂ ಅಂಟುರೋಗದ ನಂಜಿನ ಅಣುಗಳು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಸೋಂಕದಂತೆ ತಡೆಯಲೆಂದು ಈ ರೀತಿ ಬೇವಿನ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ತಪ್ಪಲು / ತೊಪ್ಪಲು ಎಂದರೆ ಮರಗಿಡಗಳ ಎಲೆ / ಸೊಪ್ಪು.

222. ನಿನ ಮನಿ ದೀಪ ಬಡೀಲಿ

"ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಹಚ್ಚುವ ದೀಪದ ಬೆಳಕು, ಆ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಬಾಳಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ. ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ದೀಪವು ನಂದಿ ಹೋಗಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಶಾಪದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. 'ಬಡಿಯಲಿ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ಹಾಳಾಗಲಿ / ನಾಶವಾಗಲಿ / ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಿ" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ.

223. ನಿನ ಮನಿ ಮಸುಟ್ಗಿ ಆಗ್ಲಿ

"ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮುಂದುವರಿದು ಬಾಳಬೇಕಾದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವುನೋವುಗಳು ಉಂಟಾಗಿ, ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆಸುವವರೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ, ಮನೆಯು ಪಾಳು ಬಿದ್ದು ಮಸಣದಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕಿರುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣಗಳನ್ನು ಹೂಳುವ / ಸುಡುವ ಜಾಗವನ್ನು 'ಮಸುಟ್ಗಿ / ಮಸುಂಟ್ಗಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಶ್ಮಶಾನ' ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಾಕ್ರುತ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಮಸಾಣ' ಎಂದು ಉಚ್ಚಾರಗೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಾಕ್ರುತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ತೆಂಕಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಮಸಣ / ಮಸಾಣ' ಎನ್ನುವ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡಿದೆ.

224. ನಿನ ಮನಿಗಿ ಮುಳ್ ಬಡೀಲಿ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಕೆಲವು ಜಾತಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ "ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮುಳ್ಳನ್ನು ಬಡಿಯುವುದು" ಒಂದು ಆಚರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪ ಮಾಡಿ, ಮೂರು / ಏಳು / ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ, ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರು ಪಂಚಾಂಗ ಓದುವವರ ಇಲ್ಲವೇ ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಗುರುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲೋ ಇಲ್ಲವೇ ಕೆಟ್ಟ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲೋ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವಾರದ ಏಳು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದಿನದ ಹಗಲಿನ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಗಳಿಗೆಗಳು ಇವೆಯೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಕನ್ನಡ ಸಮುದಾಯದ ಜನಮನದಲ್ಲಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಜೀವ ಬಿಟ್ಟ ಗಳಿಗೆಯು ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ ಜೋಯಿಸರ / ಜಾತಿಗುರುಗಳ ಆದೇಶದಂತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದು, ಗಾಳಿಬೆಳಕು ಆಡದಂತೆ ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ, ಬೀಗವನ್ನು ಜಡಿದು, ಮುಂಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ಕಾರೆ ಮುಳ್ಳು ಇಲ್ಲವೇ ಬಾರೆ ಮುಳ್ಳನ್ನು ರಾಶಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಅಡಕಿ, ಮೂರು ಇಲ್ಲವೇ ಆರು ತಿಂಗಳು ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

225. ನಿನ ಮೀಸಿಗಿ ಹೆಂಟಿ ಏರಿಸಲಿ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಗಂಡಸಿಗೆ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಜಾತಿಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣವನ್ನು ಹೂಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತೋಡುವ ಗುಣಿಯಲ್ಲಿ, ಅದನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಕಮಾನಿನ ಆಕಾರದ ಒಂದು ಗೂಡನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು 'ಮಾಡ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಾಡದಲ್ಲಿ ಹೆಣವನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ನಂತರ, ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟಿಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೆಣದ ಮಯ್ಯ ಮೇಲೆ ಏರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆ / ಉಂಡೆಯನ್ನು ಹೆಂಟಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ತೆಂಕಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹೆಂಟೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

226. ನಿನ ಮುಂಡಾಸು ಕಡೀಲಿ

"ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಲೆಮಾರು ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯದೆ, ಒಂದೇ ತಲೆಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಡಗಣ ಕರ್‍ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಕೆಲವು ಜಾತಿಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ "ಮುಂಡಾಸು ತೊಡಿಸುವುದು" ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆ. ಕುಟುಂಬದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು, ಅದರ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಡಸು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ್ದಾಗ, ಹೆಣವನ್ನು ಹೂಳುವ ಇಲ್ಲವೇ ಸುಡುವ ಮುನ್ನ ಹೆಣದ ತಲೆಗೆ ತೊಡಿಸಿದ್ದ ಮುಂಡಾಸನ್ನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿರಿಯರಲ್ಲೊಬ್ಬರು ತೆಗೆದು, ಆ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಂಡಸಿನ ತಲೆಗೆ ತೊಡಿಸಿ "ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಹೊಣೆ ನಿನ್ನದು" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲೆಂದು ಹರಸುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತ ಗಂಡಸಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಹೆಣದ ಮುಂಡಾಸನ್ನು ತೆಗೆದು ಕುಣಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಚಿತೆಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. 'ಮುಂಡಾಸು' ಎಂದರೆ ತಲೆಯುಡಿಗೆ / ರುಮಾಲು / ಪೇಟ. 'ಕಡಿಯಲಿ' ಎಂದರೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗಲಿ/ ತುಂಡಾಗಲಿ.

227. ನಿನ ಸಂತಾರ್‍ಲಿ

"ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯಂತಾಗಲಿ / ಮನೆತನವು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತಾಗಲಿ / ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಲೆಮಾರು ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಗಳು ಮರಿಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯದೆ, ಒಂದೇ ತಲೆಗೆ ಮೊಟಕುಗೊಳ್ಳಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

"ಸಂತಾನ ಆರಲಿ" ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಯು ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಹು ಬಗೆಯ ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ.

228. ನಿನ ಸತ್ತಾನಾಶವಾಗ್ಲಿ

"ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗದೆ ಕುಟುಂಬವು ಒಂದೇ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಾಗುವುದರ ಜತೆಗೆ ಅವನ / ಅವಳ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಸತ್ತಾ' ಮತ್ತು 'ನಾಶ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಮರಾಟಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದ ಜನರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ "ಇರುವುದೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುವುದು" ಎಂಬ ತಿರುಳುಳ್ಳ 'ಸತ್ತಾನಾಶ್' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಸತ್ತಾ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ಇರುವಿಕೆ / ಅಸ್ತಿತ್ವ / ಶಕ್ತಿ" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಮರಾಟಿ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಗಳ ಒಡನಾಟವಿರುವ ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕನ್ನಡದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಪ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

229. ನಿನ ಹಲಗಿ ಹಚ್ಚಲಿ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಸತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದಾಗ, ಮಯ್ಯಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಎರೆಯುವಾಗಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಸಣಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಗುಣಿಯಲ್ಲಿಡುವ ಇಲ್ಲವೇ ಸುಡುವ ತನಕ ಬಹು ಬಗೆಯ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ವಾದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದನ / ಎಮ್ಮೆಯ ತೊಗಲಿನಿಂದ ಮಾಡಿರುವ ಹಲಗೆಯು ಒಂದಾಗಿದೆ. ತೆಂಕಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ತಮಟೆ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸುವ ವಾದ್ಯವನ್ನು, ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಹಲಗಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

230. ನಿನಗ ಎಕ್ಕದ ಗಿಡಕ್ಕ ಬಾಸಿಂಗ ಕಟ್ಟಲಿ

"ಮದುವೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಎಕ್ಕದ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಬಾಸಿಂಗವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು' ಒಂದು ಆಚರಣೆ. ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಜಾತಿ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಸತ್ತರೆ, ಹೆಣವನ್ನು ಒಪ್ಪ ಮಾಡುವಾಗ ಎಕ್ಕದ ಗಿಡದ ಒಂದು ಟೊಂಗೆಯನ್ನು ಮುರಿದು ತರುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಗಂಡಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಟೊಂಗೆಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹೆಣ್ಣಾಗಿದ್ದರೆ ಗಂಡಿನ ಉಡುಗೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸಿ, ಬಾಸಿಂಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಹೆಣದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅರಿಸಿನ ಬೆರೆಸಿದ ಅಕ್ಕಿಕಾಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಹೆಣದ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಟೊಂಗೆಯನ್ನು ಹೂಳುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲವೇ ಸುಡುತ್ತಾರೆ. ಈ

ರೀತಿ ಮದುವೆಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವಕ್ಕೆ ಇಹಲೋಕದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಜನಮನದಲ್ಲಿದೆ.

231. ನಿನಗ ಮರಗಮ್ಮನ ಹಾವಳಿ ಬರ್ಲಿ

ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮರಗಮ್ಮ ಎಂಬ ಊರದೇವತೆಯನ್ನು "ಒಲಿದರೆ ಕಾಪಾಡುವ / ಮುನಿದರೆ ಕೊಲ್ಲುವ" ಅಳವುಳ್ಳ ದೇವತೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ / ಸಮುದಾಯ ಮಾಡುವ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಕುಂದುಕೊರತೆ / ತಪ್ಪುಗಳು ಉಂಟಾದಾಗ ಮುನಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಮರಗಮ್ಮನು, ಸಿಡುಬು / ಕಾಲರ / ಪ್ಲೇಗು ಮುಂತಾದ ಅಂಟುರೋಗಗಳ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಕಾಟ / ಕಿರುಕುಳ / ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಜನರನ್ನು ಬಲಿತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಜನಮನದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದೆ. "ನಿನ ಮರ್ಗಿ ನುಂಗ್ಲಿ" ಎಂಬ ಶಾಪದ ನುಡಿಯು ಇದೇ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕನ್ನಡದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ಲೇಗ್ ರೋಗವನ್ನು ಮರ್ಗಿಬ್ಯಾನಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

232. ನಿನಗ ಸೆಟಿಬ್ಯಾನಿ ಬರ್ಲಿ

'ಪಿಟ್ಸ್' ರೋಗವನ್ನು ಬಡಗಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಸೆಟಿಬ್ಯಾನಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

'ಸೆಟಿಬ್ಯಾನಿ' ಎಂಬ ಜೋಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿ "ಸೆಟೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬೇನೆ" ಎಂಬ ಪದಗಳಿವೆ. ಸೆಟೆ ಎಂದರೆ ಮುದುಡು / ನಡುಗು / ಕುಗ್ಗು. ಬೇನೆ ಎಂದರೆ ರೋಗ. ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮಯ್ ಮೇಲಿನ ಅರಿವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಕಯ್ ಕಾಲುಗಳು ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಇಡೀ ಮಯ್ಯೆಲ್ಲವೂ ನಡುಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿಹಿಡಿದು ರೋಗಿಯ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೊರೆಯು ಒಸರತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಮೆದುಳಿನ ನರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನೆತ್ತರು ಮತ್ತು ಆಮ್ಲಜನಕದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾದಾಗ, ಈ ಬಗೆಯ ಇರುವಿಕೆಗೆ ರೋಗಿಯು ತುತ್ತಾಗುತ್ತಾನೆ. ತೆಂಕಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಳನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗವನ್ನು 'ಮೊಲ್ಲಾಗರ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

233. ನಿನ್ನ ಒಂಟ್ ಬಡ್ಗೇಲಿ ಹೊತ್ಕೊಂಡೋಗ

ಮದುವೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಸಾವು ಬರಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪ.

ಮದುವೆಗೆ ಮುನ್ನ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಮಸಣಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಲು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ನಾಲ್ಕು ಬಡಿಗೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಒಂದು ಬಿದಿರಿನ ಬಡಿಗೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಂತೆ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಣವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಒಂಟಿ ಬಡಿಗೆಯನ್ನು ಇಬ್ಬರು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ವರುಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಬಡಿಗೆ ಎಂದರೆ ಉದ್ದನೆಯ ಕೋಲು ಇಲ್ಲವೇ ದೊಣ್ಣೆ.

234. ನಿನ್ನ ವಾಕರ್ಬಟ್ಟೇಲಿ ಹೊತ್ಕೊಂಡೋಗ

ಸಾವು ಬರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಕೊಳೆಕಸ / ಹುಳುಹುಪ್ಪಟೆಗಳಿಂದ ಬಗ್ಗಡವಾಗಿರುವ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದಾಗ / ಹಸವಲ್ಲದ ಕೂಳನ್ನು ಉಂಡಾಗ, ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಕಾಲರ ರೋಗಾಣುಗಳಿಂದ ನರಳುವ ರೋಗಿಯು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಉಚ್ಚಲು ಮತ್ತು ಕಕ್ಕಲು ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವೇ ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರಿನ ಅಂಶವೆಲ್ಲವೂ ಹೊರಬಂದು, ಸರಿಯಾದ ಆರಯ್ಕೆ ದೊರೆಯದಿದ್ದಾಗ ರೋಗಿಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಅಂಟುರೋಗವಾದ ಕಾಲರ ಹಬ್ಬಿದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಣವನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮಾಡಿ ಬರುವುದರೊಳಗೆ, ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರು ಮಂದಿ ರೋಗಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರು, ಈ ರೀತಿ ಸತ್ತವರ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಬಿಸಿನೀರನ್ನು ಎರೆದು, ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿ, ಚಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಲು ಸಮಯ ಸಿಗದೇ, ಹೆಣವನ್ನು ಇರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದರೆ ಮಯ್ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಕಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಗಲೀಜಾಗಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ಕಳಚದೆ ಮಸಣಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರು. 'ವಾಂತಿ / ವಮನ / ಕಕ್ಕುವುದು / ಹೊರಹಾಕುವುದು' ಎಂಬ ತಿರುಳಿನ 'ಓಕರ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, ಬಟ್ಟೆ ಎಂಬ ಪದ ಸೇರಿ 'ಓಕರಬಟ್ಟೆ' ಎಂಬ ಜೋಡುಪದ ರೂಪುಗೊಂಡು, ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೊಳ್ಳುವಾಗ 'ವಾಕರ್ಬಟ್ಟೆ' ಎಂದಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಬಗೆಯ ಉದ್ದೇಶವುಳ್ಳ "**ನಿಂಗೆ ವಾಂತ್ಬೇದಿ ತಗಳ**" ಮತ್ತು "**ನಿಂಗೆ ಉಚ್ಕೂದು ಕಕ್ಕೂದು ಬರ**" ಎಂಬ ಶಾಪಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

235. ನಿನ್ನೆಡ್ತಿ ತಿನ್ಕೊಂಡು ಹಿಟ್ಟಿನ ಮಡ್ಕೆ ಹಿಡ್ಕೊಳ

"ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

"ಹಿಟ್ಟಿನ ಮಡಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು" ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಚರಣೆ. ಬಸುರಿಯಾಗಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ, ಅವಳ ಹೆಣವನ್ನು ಮಸಣದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪ ಮಾಡಿದ ನಂತರ, ಅವಳ ಗಂಡ ಅಯ್ದು ಇಲ್ಲವೇ ಒಂಬತ್ತು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ರಾಗಿ ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಹಿಟ್ಟಿನ ಮಡಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ದೇಗುಲಗಳ ಬಳಿ ಒಂದೊಂದು ದಿನ ತಂಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ತಾನೇ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಬೇಯಿಸಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ.

236. ನೀನ್ ಉಂಡ್ಸಯ್ತ ಹೋಗ

"ಬಸುರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಸಾವು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಉಂಡೆಯ ಸಹಿತ' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಗುವನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಉಳ್ಳ ಬಸುರಿಯ ಉಬ್ಬಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಒಳಗೆ ತಿರುಳುಳ್ಳ ದುಂಡನೆಯ ಆಕಾರದ ಉಂಡೆಯನ್ನು ಒಂದು ರೂಪಕವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಶಾಪದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ.

237. ನೀನ್ ಒರ್ಗೋಗ

ಸಾವು ಬರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

"ಒರಗಿ ಹೋಗಲಿ" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಹೆಣವನ್ನು ಮಸಣಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ತಯಾರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಬಿದಿರಿನ ದಬ್ಬೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ, ಗಳವನ್ನು ತುಂಡು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ತೆಂಗಿನ ನಾರಿನ ಉರಿಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಗಿದು, ಹೆಣವನ್ನು ಹೊತ್ತೊಯ್ಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಚಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಚಟ್ಟದೊಳಗೆ ಹೆಣವನ್ನು ಚಕ್ಕಳಬಕ್ಕಳ ಹಾಕಿ ಅಂದರೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮಡಿಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಚಟ್ಟದ ಹಿಂದುಗಡೆಗೆ ಬೆನ್ನನ್ನು ಒರಗಿಸಿ, ಹೆಣವು ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೊರಳಿ ಬೀಳದಂತೆ ಕವೆಗೋಲನ್ನಿಟ್ಟು ಉರಿಗಳಿಂದ

ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಮಾತಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒರಗು ಎಂಬ ಪದವು "ನೆಮ್ಮು / ಆತುಕೊಳ್ಳು / ಸಾಯುವುದು / ಮರಣಹೊಂದುವುದು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

238. ನೀನ್ ತುಂಬಿ ತುಳುಕ್ದೆ ಹೋಗ

"ಅರೆಕೊರೆಗಳಿಂದಲೇ ಬಾಳ್ವೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪ ನುಡಿ.

'ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವುದು' ಎಂಬ ನುಡಿಗಟ್ಟಿಗೆ "ಯಾವುದೇ ವಸ್ತು / ಸಂಗತಿ / ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ. ಈ ಬಯ್ಗುಳದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ "ತುಂಬಿ ತುಳುಕದೆ ಹೋಗಲಿ" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು "ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಒಲವಿನಿಂದ ಜತೆಗೂಡಿ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಹಣಕಾಸಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬಾಳದಂತಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಅರೆ ಆಯುಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸಾಯುವಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ರೂಪಕದ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

239. ನೀನ್ ನೆಟ್ಮರ ನಿನ್ತಲೆ ಮ್ಯಾಲೆ ಬೀಳ

"ಹತ್ತಿರದವರಿಂದಲೇ ಆಪತ್ತು ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಲವು ಮತ್ತು ಆಸೆಯಿಂದ ಹೆತ್ತು ಹೊತ್ತು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಮಕ್ಕಳು / ಸಂಕಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆದು ಉಳಿದು ಬೆಳೆದು ಬಾಳುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ನಿನಗೆ ಎದುರಾಗಿ ತಿರುಗಿಬಿದ್ದು ಕೇಡನ್ನು ಬಗೆಯುವಂತಾಗಲಿ ಎನ್ನುವ ಇಂಗಿತವನ್ನು "ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮರ ಬೀಳುವ" ರೂಪಕವು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

240. ನೀನ್ ಬಾಳು ತಾವು ಬಾಳ್ದೇ ಹೋಗ

"ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬಾಳು ದೊರೆಯದಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ "ಮದುವೆಯಾಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಗೆತನ ಮಾಡುವುದೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕಿನ ಗುರಿ" ಎಂಬ ನಿಲುವಿದೆ. ಈ ನಿಲುವನ್ನು "ಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಗು" ಎಂಬ ಗಾದೆ ಮಾತು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದೆ. "ಬಾಳು ತಾವು" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ "ಜೀವನವಿಡೀ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ" ಎಂಬ ತಿರುಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. 'ತಾವು' ಎಂದರೆ ಜಾಗ, ನೆಲೆ.

241. ನೀನ್ ಮುಂಡೆಯಾಗಿ ಮೂರ್ದಾರೀಲಿ ಬಾಯ್ಬುಡ

ಗಂಡನಿಗೆ ಸಾವು ಬರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಣವನ್ನು ಚಟ್ಟದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೆಯಿಂದ ಮಸಣಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಾಗ, ಊರ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ದಾಟಿದ ನಂತರ ಮೊದಲು ಸಿಗುವ ಮೂರು ದಾರಿಗಳು ಕೂಡುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿರುವ ಚಟ್ಟವನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೆಣಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಚಟ್ಟವನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಈಗ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೆಗಲು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆಯಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಚರಣೆಯನ್ನು 'ಹೆಗಲು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಅಗಲಿಕೆಯ ಸಂಕಟದಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಒಡಲಿನ ನೋವನ್ನು ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕಂಬನಿಗರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

242. ನೀನ್ ಹತ್ತೂರ್ ಸುತ್ತುದ್ರೂ ಬತ್ಲೇನೆ ಬರ

"ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ದುಡಿಮೆ / ಪ್ರಯತ್ನ / ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಣದಂತಾಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಈ ಶಾಪದ ಸೊಲ್ಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಪದಕಂತೆಗಳು ರೂಪಕಗಳಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. "ಹತ್ತು ಊರುಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುವುದು" ಎನ್ನುವುದು ಹಣಕಾಸಿನ ಗಳಿಕೆಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಬಗೆಬಗೆಯ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ರೂಪಕವಾಗಿದ್ದರೆ, "ಬತ್ತಲೆಯಲ್ಲೇ ಬರಲಿ" ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಏನೊಂದನ್ನು ಗಳಿಸಲಾಗದೆ ಬಡತನದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಯುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬತ್ತಲೆ / ಬೆತ್ತಲೆ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ "ಬರಿದಾಗಿರುವುದು / ಮಯ್ ಮೇಲೆ ಉಡುಗೆತೊಡುಗೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿದೆ.

243. ನೀನ್ ಹೆತ್ ಮಕ್ಳ ಹುತ್ತುಕ್ಕಾಕ

ಹೆತ್ತ ಮಕ್ಕಳು ಉಳಿಯದೆ ಕೂಡಲೇ ಸಾಯಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಾಗ 'ಅದಕ್ಕೆ ಚಟ್ಟಕಟ್ಟಿ' ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಣವನ್ನಿಟ್ಟು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹೂಳುವುದಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲವೇ ಸುಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಮಗುವಿನ ಹೆಣವನ್ನು ಒಂದು ಬಾಳೆ ಎಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಕಯ್ಗಳಲ್ಲೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಹಾವಿನ ಹುತ್ತವೊಂದನ್ನು ಬಗೆದು, ಹುತ್ತದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹೆಣವನ್ನು ಹೂಳಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಅಂಕೋಲೆ ಕಡ್ಡಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಮುಳ್ಳಿನ ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ, ಮುಳ್ಳಿನ ಮೇಲೆ ದಪ್ಪನೆಯ ಕಲ್ಲು ದಿಂಡುಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ನಾಯಿ ನರಿಗಳು ಹೆಣವನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನದಿರಲೆಂದು ಮುಳ್ಳು ಮತ್ತು ಕಲ್ಲನ್ನು ಹೇರುತ್ತಾರೆ.

244. ನೀನ್ ಹೆಸ್ರು ಹೇಳ್ದೆ ಹೋಗ

"ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯ ನಡುವೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಬಾಳದಂತಾಗಲಿ / ಉಣಲು – ಉಡಲು – ಒಂದೆಡೆ ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ" ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದ ಹಾಕುವ ಶಾಪದ ನುಡಿ.

'ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದು' ಎಂಬ ಪದಕಂತೆಯು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ "ಆಸ್ತಿ–ಪಾಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಹಣಕಾಸಿನಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವಿದ್ದು, ಒಳ್ಳೆಯ ನಡೆನುಡಿ ಗಳಿಂದ ಬಾಳುತ್ತ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಣ ಜನರಿಂದ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು" ಎಂಬ ತಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. 'ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳದಂತಾಗಲಿ' ಎಂದರೆ "ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿ ಯಲ್ಲಿ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶಗಳೇ ದೊರೆಯದಂತಾಗುವುದು".

ಬಯ್ಗುಳಗಳು ಬರಹರೂಪದಲ್ಲಿ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವು ನಮ್ಮ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಈಗ ಕಳೆದು ಹೋಗಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ನಡಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ, ಆದರೆ ಈಗ ಮರೆಯಾಗಿರುವ ಹಲವಾರು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಟ್ಟು ಅರಿಯಲು ತೊಡಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಈ ಕೂಡಣವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಬಯ್ಗುಳಗಳನ್ನು ನುಡಿ ಸಮುದಾಯ ದೂರವಿರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ಬಗೆಯಲ್ಲೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 'ಅವನಿಗೆ ಕೊಂಚ ಬಯ್ದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳು' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. 'ಬಯ್ಯುವವರು ಬದುಕೋಕೆ ಹೇಳಿದರು' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ಉಬ್ಬಿದರೂ, ಹೊಗಳಿಕೆಯನ್ನು ದೂರವಿರಿಸಬೇಕೆಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೂ ಜನರಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಬಯ್ಗುಳಗಳ ಓದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಗಬೇಕಿದೆ. ನಾಗರಾಜ್ ಅವರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವರ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಬೇರೆಯವರು ಕೂಡ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ

ಬಯ್ಗುಳ ಪದಗಳು ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ, ಸಮಾಜದ ಆಳದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಅವು ನಿರಾಕರಣೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಲೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಳಕೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದಾಚೆಗೆ ಈ ಬಯ್ಗುಳ ಪದಗಳನ್ನು ಅಂಕಣವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದರ ಹಿಂದೆ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಹೋಗಿದ್ದವು : ಒಬ್ಬ ಓದುಗನನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಮನರಂಜಿಸಬಹುದೇ? – ಓದುಗರಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಸಣ್ಣ ಆಘಾತ ಉಂಟು ಮಾಡಬಹುದೆ ?– ಅವರ ತಾಳ್ಮೆಯ, ಸೈರಣೆಯ ಪರಿಧಿಯನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದೇ? – ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಯೋಜಿಸಿದ್ದೆವು.

'ಮನರಂಜನೆ' – 'ಆಘಾತ' ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನಡುವೆ 'ತಾಳ್ಮೆ' ಮತ್ತು 'ಸೈರಣೆ'ಯ ವಿಚಾರ ನನಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾಗಿ ಕಂಡವು. ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಾವು 'ಏಕಮುಖ' – 'ಏಕಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಮಾಡಹೊರಟು, ಏಕಧರ್ಮದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಪೊಳ್ಳು ನೈತಿಕ ವಾಗ್ವಾದಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ : ಜೊತೆಗೆ, ನಾವುಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಅಪಾಯಕಾರಿ ನೀತಿಭ್ರಮೆಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ - (a dangerous moral imagining of ourselves) – ಈ ಬಯ್ಗುಳ ಪದಗಳು ನಮ್ಮ ವಿಭಿನ್ನತೆ, ನಮ್ಮ ನಿಜಗುಣ, ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಬೆಳಕಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದು ಒಂದು ಸೋಜಿಗ.

ಸುಗತ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಜು